

VÄLJAVÕTE

ÄRISALADUS VÄLJA JÄETUD
(tähistatud ...*)

OTSUS

Tallinn

16.08.12 nr 8.3-12/12-003

**ProGroup Holding OÜ, AS EMT, Elisa Eesti AS ja Tele2 Eesti AS
tunnistamine märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks mobiiltelefonivõrgus
häälkõne lõpetamise turul.**

1. OTSUSE KOKKUVÕTE

1. Konkurentsiamet viis konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul (edaspidi mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg) märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse kavandi riigisisene konsulteerimise läbi 24.01.2012 - 27.02.2012.
2. 16.03.2012 koostas Konkurentsiamet otsuse eelnõu (edaspidi *16.03.2012 otsuse eelnõu* või *otsuse eelnõu*) ning teavitas sellest Euroopa Komisjoni, Euroopa Sideametit ja Euroopa Liidu liikmesriikide sideturu regulaatoreid.
3. 16.04.2012 teavitas Euroopa Komisjon Konkurentsiametit oma otsusest¹, milles Euroopa Komisjon leidis (kokkuvõtvalt), et 16.03.2012 otsuse eelnõus toodud mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinnakohustuste kehtestamise alused ei ole läbipaistvad ning kavandatav kõne lõpetamise hind kulutõhus.
4. Muus osas (turu piiritlemine, turuanalüüsi läbiviimine ja muude valdkonnaspetsiifiliste kohustuste kehtestamise) Euroopa Komisjon otsuse eelnõu kohta vastuväiteid ei esitanud. Euroopa Komisjoni seisukohast on toodud põhjalikum ülevaade otsuse punktis 6.7.2.2.
5. Samuti teavitas Euroopa Komisjon 16.04.2012 Konkurentsiametit, et on alustanud 16.03.2012 otsuse eelnõu osas vastavalt direktiivi 2002/21/EÜ (raamdirektiiv)² artiklile 7a menetluse.³
6. Konkurentsiamet leidis läbiviidud analüüsi tulemusel- ja Euroopa Komisjoni poolt avaldatud seisukohti arvestades, et kavandatavate hinnakohustuste osas on tekkinud vajadus nende ümberhindamiseks ning võttis 17.04.2012 kooskõlas Euroopa Komisjoni 15.10.2008 soovitusel 2008/850/EÜ⁴ punktiga 19 otsuse eelnõu tagasi.⁵

¹Juhtum EE2012/1305: Häälkõne lõpetamine konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus. SG-Greffe (2012) D

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) (EÜT L 108, 24.04.2002, lk 33–50), muudetud direktiiviga 2009/140/EÜ (ELT L 337, 18.12.2009, lk 37–69);

³ Raamdirektiivi artiklis 7a sätestatud alused on toodud ESS § 48¹

⁴ Komisjoni soovitus 2008/850/EÜ, 15. oktoober 2008, teatiste, tähtaegade ja konsultatsioonide kohta, mis on ette nähtud direktiivi 2002/21/EÜ artikliga 7, ELT L 301, 12.11.2008, lk 23.

⁵ Konkurentsiameti õigus otsuse eelnõu igas menetluse etapis tagasi võtta on toodud ka ESS § 48¹ lõige 7.

7. 18.04.2012 teavitas Konkurentsiamet sideettevõtjaid otsuse eelnõu tagasivõtmisest ning et Konkurentsiamet võib täiendavalt läbiviidava analüüsi tulemustest sõltuvalt muuta mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hinnakohustusi ja nende kehtestamise aluseid.

8. 06.06.2012 teavitas Konkurentsiamet sideettevõtjaid, et on vastavalt ESS §-le 46 koostanud mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul uue märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse kavandi ning et Konkurentsiamet viib ajavahemikul 06.06.2012 – 06.07.2012 läbi selle kavandi riigisisese konsulteerimise. Konkurentsiametisse laekus riigisisese konsulteerimise lõpptähtpäevaks vastulause kolmelt sideettevõtjalt.

9. Võrreldes 16.03.2012 otsuse eelnõuga muutis Konkurentsiamet mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hinnakohustusi ja nende kehtestamise aluseid (otsuse punkt 6.7 koos alapunktidega) ning esitas 11.07.2012 uue otsuse eelnõu Euroopa Komisjonile. Euroopa Komisjon avaldas oma seisukoha 13.08.2012.

10. Käesolevas otsuses on Konkurentsiamet piiritletud kooskõlas elektroonilise side seaduse⁶ (edaspidi *ESS*) 5. peatükiga mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu, teostanud piiritletud sideteenuse turul konkurentsiolukorra analüüsi ning tuvastanud selle tulemusena, et sellel turul ei toimi konkurents. Sellest tulenevalt on Konkurentsiamet piiritletud sideturul välja selgitanud märkimisväärset turujõudu omavad sideettevõtjad.

11. Turu piiritlemise tulemusel on Konkurentsiamet jõudnud järeldusele, et iga üksiku mobiiltelefonioperaatori mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamist tuleb käsitleda eraldi turuna. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg hõlmab kõnede lõpetamist konkreetse sideettevõtja sidevõrgus ning muid tooteid ja teenuseid, mis on vajalikud sellise kõneliikluse toimimiseks.

12. Eestis eksisteerivad järgmised üleriigilised mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turud:

- AS EMT (edaspidi *EMT*) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg;
- Elisa Eesti AS (edaspidi *Elisa*) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg;
- Tele2 Eesti AS (edaspidi *Tele2*) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg.
- ProGroup Holdingu OÜ (edaspidi *ProGroup Holding*) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg.

13. Turuanalüüsi raames hinnati mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul konkurentsiolukorda mitme kriteeriumi alusel ning leiti, et selle turul konkurents ei toimi ning et ESS § 45 lõikele 2 vastavate tunnustega ettevõtjad piiritletud sideteenuse turul on EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding. Konkurentsiamet tunnustab nimetatud sideettevõtjad mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks.

14. Konkurentsiamet kehtestab piiritletud sideteenuse turul esinevate konkurentsiprobleemide mõju vähendamiseks sideettevõtjatele EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding järgmised valdkonnaspetsiifilised kohustused:

- juurdepääsu kohustused vastavalt otsuse punktile 6.4.2.;
- mittediskrimineerimise kohustuse vastavalt otsuse punktile 6.5.2.;
- läbipaistvuskohustused vastavalt otsuse punktile 6.6.2.;
- hinnakontrolli kohustuse vastavalt punktile 6.7.3.

---

⁶ RT I, 29.12.2011, 214

SISUKORD

1. OTSUSE KOKKUVÕTE	1
2. SISSEJUHATUS	5
2.1. ÜLDINE ÕIGUSLIK RAAMISTIK	5
2.2. ESS MUUDATUSED	6
2.3. KOOSTÖÖ JÄRELEVALVE- JA KORRALDUSASUTUSTEGA NING KONKURENTSIAMETI KONKURENTSITEENISTUSEGA.....	8
2.4. RIIGISISENE KONSULTEERIMINE	8
2.5. KONSULTEERIMINE EUROOPA KOMISJONI, EUROOPA SIDEAMETI JA EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDE REGULAATORITEGA.....	8
3. TURU PIIRITLEMINE.....	9
3.1. TURU PIIRITLEMISE PÕHIMÕTTED JA MEETODID.....	9
3.1.1. Turu piiritlemise õiguslik alus	9
3.1.2. Toote- ja teenuseturu piiritlemise põhimõtted	10
3.1.3. Turgude seotus.....	12
3.1.4. Turu geograafilise käibimisala piiritlemise põhimõtted	12
3.2. ASJAKOHASE TURU PIIRITLEMINE: KONKREETSES MOBIILTELEFONIVÕRGUS HÄÄLKÕNE LÕPETAMISE TURG....	13
3.2.1. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse määratlemine	13
3.2.2. Teenuse asendatavuse analüüs	15
3.2.2.1. Nõudlusepoolne asendatavus	15
3.2.2.2. Pakkumisepoolne asendatavus.....	17
3.2.2.3. Teenuse asendatavuse analüüsi järeldus ja SSNIP-testi rakendamine.....	18
3.3. TURUOSALISED.....	18
3.4. ASJAKOHASE TURU PIIRITLEMINE: GEOGRAAFILINE KÄIBIMISALA.....	20
3.5. JÄRELDUS: ASJAKOHANE TURG	21
4. TURUANALÜÜS	22
4.1. TURUANALÜÜSI ÜLDISED PÕHIMÕTTED	22
4.2. ÜLEVAADE MOBIILTELEFONITEENUSTE JAEMÜGITURUST.....	23
4.3. TURUJÕU HINDAMINE	25
4.3.1. Turuosad.....	25
4.3.2. Ettevõtja üldine suurus	26
4.3.2.1. Infrastruktuur ja investeeringud	26
4.3.2.2. Kõne lõpetamise teenuse osutamise mahud	28
4.3.2.3. Kõne lõpetamise teenuse osutamise mahtude muutus MTE-de lõikes	29
4.3.2.4. Järeldused.....	30
4.3.3. Tasakaalustav ostja jõud	30
4.3.4. Sisenemistõkked	32
4.4. KONKURENTSIPROBLEEMID PIIRITLETUD TURGUDEL	34
4.4.1. Võimalikud konkurentsiprobleemid	34
4.4.2. Juurdepääsuga seotud konkurentsiprobleemid.....	35
4.4.3. Hinnaga seotud konkurentsiprobleemid	35
4.4.4. Muud diskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemid	35
5. MÄRKIMISVÄÄRSE TURUJÕUGA ETTEVÕTJAKS TUNNISTAMINE	36
6. KEHTESTATAVAD KOHUSTUSED	36
6.1. KOHUSTUSTE KEHTESTAMISE EESMÄRK	36
6.2. EELMISTE TURUANALÜÜSIDE ALUSEL SIDEETTEVÕTJATELE KEHTESTATUD KOHUSTUSED	37
6.3. KOHUSTUSTE KEHTESTAMISE ALUSED.....	38
6.4. JUURDEPÄÄSU KOHUSTUSED	39
6.4.1. Juurdepääsu kohustuste eesmärk.....	39
6.4.2. Juurdepääsu kohustuste kehtestamine	39
6.4.3. Juurdepääsu kohustuste täitmise tähtaeg	40
6.4.4. Juurdepääsu kohustuste kehtestamise motivatsioon	41
6.5. MITTEDISKRIMINEERIMISE KOHUSTUS.....	42
6.5.1. Mittediskrimineerimise kohustuse eesmärk	42
6.5.2. Mittediskrimineerimise kohustuse kehtestamine	43
6.5.3. Mittediskrimineerimise kohustuse kehtestamise motivatsioon.....	43

6.6. LÄBIPAISTVUSKOHUSTUSED.....	44
6.6.1. Läbipaistvuskohustuste eesmärk.....	44
6.6.2. Läbipaistvuskohustuste kehtestamine	44
6.6.3. Läbipaistvuskohustuste kehtestamise motivatsioon	44
6.7. HINNAKOHUSTUS	46
6.7.1. Hinnakohustuse eesmärk ja alused.....	46
6.7.2. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hinnakohustuse valiku põhjendus	47
6.7.2.1. Konkurentsiameti 16.03.2012 otsuse eelnõus sätestatud hinnakohustuse alused.....	49
6.7.2.2. Euroopa Komisjoni 16.04.2012 otsuses toodud seisukohad.....	49
6.7.2.3. Hinnakohustuste kehtestamise põhjendused	52
6.7.3. Hinnakohustuse kehtestamine.....	55
6.7.4. Konsulterimise protsess hinnakohustuste muutmisel	56
6.8. KOHUSTUSTE KEHTIVUS TURU ANALÜÜSI LÄBIVIIMISE PERIOODI PIKENDAMISEL	57
6.9. KEHTESTATAVATE KOHUSTUSTE TÄITMISE TÄHTAEG.	57
7. RESOLUTSIOON.....	57
8. OTSUSE VAIDLUSTAMINE.....	58

2. SISSEJUHATUS

2.1. Üldine õiguslik raamistik

15. 2005. aasta 1. jaanuaril jõustus elektroonilise side turge reguleeriv elektroonilise side seadus (*ESS*), millega Eesti võttis üle Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku⁷, mille eesmärgiks oli ühtsustada elektroonilise side valdkonna regulatsiooni EL-i liikmesriikides.

16. Raamistiku kohaselt peavad EL-i liikmesriigi reguleerivad asutused viima regulaarselt piiritletud sideteenuste turgudel läbi konkurentsiolekorra analüüsi kooskõlas EL-i konkurentsioiguse põhimõtetega ja juhindudes Euroopa Komisjoni soovistest ja suunistest⁸ ning Euroopa Kohtu otsustest (*ESS* § 43 ja 44).

17. Aastatel 2005 – 2007 viis Sideamet kooskõlas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 7. märtsi 2002. a direktiivi 2002/21/EÜ (raamdirektiiv) artikli 15 lõikega 3 elektroonilise side turgudel läbi turuanalüüsid (esimene turuanalüüside läbiviimise etapp).

18. Sideteenuste turgude loetelus lähtus Sideamet Euroopa Komisjoni soovistest „*Ex ante* põhimõttel reguleeritavate elektroonilise side valdkonna toote- ja teenuseturgude kohta“ (edaspidi *2003. aasta toote- ja teenuseturgude soovistus*), mille lisas defineeriti 18 elektroonilise side turgu.

19. 31.12.2007 lõpetas Sideamet oma tegevuse ning tema ülesanded jagati Konkurentsiameti ja Tehnilise Järelevalve Ameti vahel. Alates 1. jaanuarist 2008 viib elektroonilise side turgudel turuanalüüse läbi Konkurentsiamet, kes alustas teist turuanalüüside läbiviimise etappi 2008. aasta septembris.

20. Sideteenuste turgude loetelus lähtus Konkurentsiamet Euroopa Komisjoni 2007. aasta soovistest „*Ex ante* põhimõttel reguleeritavate elektroonilise side valdkonna toote- ja teenuseturgude kohta“⁹ (edaspidi *2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovistus*) lisas 1 toodud elektroonilise side turgude loetelust (7 turgu).

21. Samuti viis Konkurentsiamet läbi analüüsi- ning rakendas kolme kriteeriumi testi¹⁰ ringhäälingu edastamise turul, kus eelnevalt oli märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud AS Levira. Konkurentsiamet leidis, et ringhäälingu edastamise turul on valdkonnaspetsiifilise

---

⁷ Ühine reguleeriv raamistik koosneb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 7. märtsi 2002. a direktiivist 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) ning neljast eridirektiivist: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta (loadirektiiv), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/19/EÜ elektroonilistele sidevõrkudele ja nendega seotud vahenditele juurdepääsu ja vastastikuse sidumise kohta (juurdepääsudirektiiv), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul (universaalteenuse direktiiv), Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2002/58/EÜ, 12. juuli 2002, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (“eridirektiivid”).

⁸ Commission guidelines on market analysis and the assessment of significant market power under the Community regulatory framework for electronic communications networks and services (2002/C 165/03) (Text with EEA relevance).

⁹ Commission Recommendation of 17 December 2007 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services. OJ L 344, 28.12.2007 P. 0065 – 0069.

¹⁰ Kolme kriteeriumi testi läbiviimise alused on toodud otsuse punktis 3.1.2.

regulatsiooniga jätkamine põhjendatud ning tunnistas sellel turul AS Levira uuesti märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks.

22. 2011. aastal alustas Konkurentsiamet kolmanda turuanalüüside läbiviimise etapiga, mille raames on esimeseks analüüsitavaks turuks käesolev, 2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusel lisa 1 punktis 7 nimetatud mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg. Eelnevalt on Sideamet ja Konkurentsiamet nimetatud turul analüüsi läbi viinud vastavalt 2006. ja 2008. aastal.

23. Kui turuanalüüsisist tuleneb, et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul toimib konkurents, koostab Konkurentsiamet ESS § 44 lõige 7 kohaselt otsuse kavandi märkimisväärse turujõuga ettevõtja määramata jätmise kohta.

24. Kui Konkurentsiamet turuanalüüsi käigus tuvastab, et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul konkurents ei toimi ning nimetatud turul tegutsev sideettevõtja omab eraldi või ühiselt koos teiste ettevõtjatega märkimisväärset turujõudu, mis võimaldab tal tegutseda märkimisväärsetel määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest, määratakse sideturul kindlaks üks või mitu märkimisväärse turujõuga ettevõtjat ning kooskõlas ESS-i sätestatud alustega kehtestatakse neile asjakohased valdkonnaspetsiifilised kohustused.

25. 25.05.2011 jõustunud ESS muudatustega võeti Eesti õigusruumi üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivid 2009/140/EÜ ja 2009/136/EÜ¹¹, millega muudeti EL-i elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku direktiive. Direktiivide muutmise peamiseks eesmärgiks oli kohandada elektroonilist side turge reguleerivat raamistikku selliselt, et reguleerimine, kus see on vajalik, oleks nii sideettevõtjate kui ka riigi reguleerivate asutuste jaoks tõhus ja paindlik. Samuti oli eesmärgiks toetada innovatsiooni, tehnoloogia ja teenuse neutraalsust.

26. Järgmises otsuse punktis 2.2. on ära toodud peamised valdkonnaspetsiifilisel reguleerimist puudutavad direktiivide 2009/140/EÜ ja 2009/136/EÜ ülevõtmisest tulenevad ESS muudatused, mis on asjakohased ka mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu kontekstis.

2.2. ESS muudatused

27. Kuni 25.05.2011 kehtinud ESS § 44 järgi pidi Konkurentsiamet teostama piiritletud sideteenuste turgudel konkurentsiolekorra analüüsi mitte harvem kui kord kolme aasta jooksul, siis muudatuste kohaselt võib Konkurentsiamet nimetatud kolmeaastast perioodi pikendada, kui Konkurentsiamet on põhjendatud pikendamiskavast Euroopa Komisjoni teavitanud ja Euroopa Komisjon ei ole ühe kuu jooksul teate saamisest arvates selle suhtes vastuväiteid esitanud (ESS § 44 lg 1).

28. Konkurentsiamet on kohustatud turuanalüüsi läbi viima ka lühema perioodi jooksul kui Euroopa Komisjon muudab turgude loetelu puudutavat soovitusi. Sellisel juhul teostab Konkurentsiamet sideteenuse turu puhul, millest Konkurentsiamet ei ole Euroopa Komisjoni varem teavitanud, turuanalüüsi kahe aasta jooksul alates muudetud soovitusel vastuvõtmisest (ESS § 44 (1¹)).

29. ESS § 48 muudatuste kohaselt peab Konkurentsiamet lisaks Euroopa Komisjonile ja liikmesriikide sideturu regulaatoritele teavitama ESS § 47 lõike 3 alusel koostatud

---

¹¹1) parema õigusloome direktiiv 2009/140/EÜ¹¹ - Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta, 2002/19/EÜ elektroonilistele sidevõrkudele ja nendega seotud vahendite juurdepääsu ja vastastikuse sidumise kohta ning 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta;

2) kodaniku õiguse direktiiv 2009/136/EÜ¹¹ - Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul, direktiivi 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris ning määrust nr 2006/2004 tarbijakaitsealase koostöö kohta.

märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise või märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks määramata jätmise otsuse eelnõust ka 2009. aastal loodud Euroopa Sideametit (inglise keeles *Body of European Regulators for Electronic Communications*, lühendatult *BEREC*)¹².

30. Täiendavalt ESS-i lisatud § 48¹ sätestab Konkurentsiameti konsulteerimise korra Euroopa Komisjoni ja Euroopa Sideametiga juhuks, kui tegemist on märkimisväärsele turujõuga ettevõtjale kohustuste rakendamiseiga.

31. ESS § 50 lõike 1 punktis 1 täiendati märkimisväärse turujõuga ettevõtja sidumise ja juurdepääsuga seonduvat kohustust, mille kohaselt peab märkimisväärse turujõuga ettevõtja avaldama ka tingimused, mis piiravad juurdepääsu teenusele ning selle rakendusele ja kasutamisele. Täiendus viidi sisse juurdepääsu direktiivi artikli 9 lõike 1 alusel eesmärgiga muuta märkimisväärse turujõuga ettevõtja poolt kehtestatud sidumise ja juurdepääsu tingimused huvitatud sideettevõtjatele veelgi kättesaadavamaks ja läbipaistvamaks.

32. ESS § 51 lõike 1 muudatuse kohaselt asendati vaskpaarile juurdepääsu võimaldamise kohustus täieliku ja jagatud juurdepääsu kliendiliinile ning alamkliendiliinile osutamise kohustusega. Muudatus oli tingitud asjaolust, et vaid ühel kindlal tehnoloogial baseeruvad vaskpaari ja alamvaskpaari mõisted on tehnoloogia arengust tingituna minetanud oma aktuaalsuse ning neid asendavad tehnoloogiliselt neutraalsed mõisted kliendiliin ja alamkliendiliin. Samuti kustutati ESS-st läbivalt vaskpaari ja alamvaskpaari mõisted.

33. ESS § 51 lõike 1 punktis 12 sätestatud täiendava kohustuse puhul peab märkimisväärse turujõuga ettevõtja võimaldama juurdepääsu seotud teenustele. Seotud teenuse kui uue mõiste definitsioon toodud ESS § 2 punktis 47¹, mille kohaselt on seotud teenus *elektroonilise side võrgu või elektroonilise side teenuse osutamisega seotud teenus, mis võimaldab või toetab elektroonilise side teenuste osutamist nimetatud võrgu või teenuse kaudu. Seotud teenus on muu hulgas numbri transleerimine, tingimusjuurdepääsusüsteem ja elektrooniline programmijuht ning identifitseerimise, asukoha ja kohaloleku teenus.*

34. ESS § 52 lg 2 muudatuse kohaselt on Konkurentsiameti kohustatud soodustama sideettevõtjate poolt tehtavaid investeeringuid järgmise põlvkonna sidevõrkudesse, mis aitavad kaasa laiaulatusliku ja kiirema lairiba (andmeside) ühenduse jõudmiseks lõppkasutajani. Samuti peab Konkurentsiamet märkimisväärse turujõuga ettevõtjale hinnakontrolliga seonduvate kohuste kehtestamisel arvestama, et ettevõtjal peab olema võimalik teenida otstarbekalt kasutatud kapitalilt mõistlikku kasumit, võttes arvesse kaasnevaid riske, mis on omased kõnealuse konkreetse uue võrguprojekti investeeringutele.

35. ESS § 55 sätestatud uued alused võimaldavad märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kehtestada kohustuse tagada funktsioonipõhine eraldamine. Funktsioonipõhine eraldamine võimaldab parandada konkurentsi elektroonilise side turgudel ning vähendada oluliselt diskrimineerimise ajendeid. Funktsioonipõhise eraldamise kohustuse kehtestamiseks peab Konkurentsiamet saama Euroopa Komisjoni nõusoleku ning selleks eelnevalt teostama põhjaliku analüüsi, mis muuhulgas peab sisaldama ka funktsioonipõhise kohustuse kehtestamisega kaasneva mõju prognoosi Konkurentsiameti- ja ettevõtja tegevusele.

36. Alates 25.05.2011 on ESS § 56 sätestatud ka võimalus- ja tingimused vertikaalselt integreeritud ettevõtja vabatahtlikuks eraldamiseks ning ESS § 60 lõike 2 punktides 1 ja 2 nimetatud vahendid ja neile juurdepääsu tingimused ei ole käsitatavad ärisaladusena (ESS § 63 lg 8).

---

¹² ESS-is on Euroopa Sideameti definitsioon toodud § 44 lg 1². Täpsemalt on Euroopa Sideameti ülesanded toodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses nr 1211/2009 art 3, ELT L 337, 18.12.2009, lk 1-10

2.3. Koostöö järelevalve- ja korraldusasutustega ning Konkurentsiameti konkurentsiteenistusega

37. ESS § 144 lõigete 1 ja 2 kohaselt teevad järelevalve- ja korraldusasutused elektroonilise side valdkonnas turu reguleerimisel igakülgset koostööd ning võivad vajaduse korral vahetada omavahel ka konfidentsiaalsel äriteavet. Sellisel juhul kohaldub järelevalve- ja korraldusasutuse ametnikele ESS § 148 lg 5 sätestatud konfidentsiaalsuse hoidmise kohustus.

38. Konkurentsiameti põhimääruse¹³ § 21 kohaselt viib elektrooniliste side turgudel menetlust läbi Konkurentsiameti raudtee- ja sideteenistus (edaspidi *raudtee- ja sideteenistus*).

39. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise- või määramata jätmise otsuse kavandi edastab raudtee- ja sideteenistus seisukoha saamiseks Konkurentsiameti konkurentsiteenistusele. Konkurentsiameti konkurentsiteenistuse seisukohad kajastatakse hiljem otsuse eelnõu ja otsuse punktis „Riigisisene konsulteerimine“ all.

2.4. Riigisisene konsulteerimine

40. Kui turuanalüüsi läbiviimisel leitakse, et sideteenuse turul toimib konkurents, koostab Konkurentsiamet otsuse kavandi märkimisväärse turujõuga ettevõtja määramata jätmise kohta (ESS § 44 lõige 7). Kui tuvastatakse, et sideteenuse turul konkurents ei toimi ning turul on sideettevõtja, kes omab märkimisväärset turujõudu, koostab Konkurentsiamet otsuse kavandi märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise kohta (ESS § 46 lõige 1).

41. Konkurentsiameti poolt koostatud mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse kavandi tehti avalikkusele konsulteerimaks kättesaadavaks 06.06.2012. Ühtlasi saadeti otsuse kavand ka sideettevõtjatele keda Konkurentsiamet kavandab tunnistada märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks; otsuse kavand saadeti seisukoha saamiseks ka konkurentsiteenistusele.

42. Tähtjaks 06.07.2012 laekus Konkurentsiametisse vastulause kolmelt sideettevõtjalt; seisukoha esitas ka konkurentsiteenistus. Riigisisel konsulteerimisel esitatud arvamusi on lähemalt käsitletud otsuse lisas 2, kus Konkurentsiamet on esitanud oma seisukohad esitatud ettepanekutega arvestamise või arvestamata jätmise kohta ühes põhjendusega.

2.5. Konsulteerimine Euroopa Komisjoni, Euroopa Sideameti ja Euroopa Liidu liikmesriikide regulaatoritega

43. Kooskõlas ESS § 48 ning raamdirektiivi artikliga 7 peab Konkurentsiamet informeerima Euroopa Komisjoni, Euroopa Sideameti ja EL liikmesriikide sideturu regulaatoreid ESS § 47 lõike 3 alusel koostatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise- või märkimisväärse turujõuga ettevõtja määramata jätmise otsuse eelnõust.

44. 11.07.2012 saatis Konkurentsiamet otsuse eelnõu Euroopa Komisjonile, kes esitas Konkurentsiametile 19.07.2012 täiendava teabenõude. Konkurentsiamet vastas Euroopa Komisjonile 24.07.2012.¹⁴

45. Kooskõlas raamdirektiivi artikli 7 lõikega 3 tõi Euroopa Komisjon oma 10.08.2012 teates¹⁵ välja (kokkuvõtvalt), et on Konkurentsiameti otsuse eelnõu läbi vaadanud ning avaldas heameelt selle üle, et Konkurentsiamet on uues otsuse eelnõus käsitletud enamikku mureküsimumustest, mis komisjon tõstatas seoses Konkurentsiameti eelmise (16.03.2012) otsuse eelnõuga. Siiski palus

¹³ RTL 2007, 97, 1628; RT I, 29.10.2010,2

¹⁴ Konkurentsiameti seisukoht Euroopa Komisjoni teabenõudele on toodud otsuse lisas 4.

¹⁵ Juhtum EE/2012/1352: Eesti konkreetsetes mobiiltelefonivõrkudes häälkõne lõpetamine. 10/08/2012 C(2012) 5811

Euroopa Komisjon Konkurentsiametil kaaluda kõne lõpetamise hinna veel suuremat langetamist, võttes arvesse Euroopa Komisjoni seisukohti, mis puudutavad Euroopa Sideameti poolt avaldatud hiliseimat Euroopa riikides rakendatavate pure BU LRIC metoodika kohaste mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamiste hindade võrdlustabelit seisuga 01.01.2012.

Konkurentsiamet analüüsis Euroopa Komisjoni poolt teatistes esitatud seisukohti ning leidis, et need kattuvad sisuliselt juba eelnevalt Euroopa Komisjoni poolt 19.07.2012 teabenõudes esitatutega. Kuna Konkurentsiamet on neile juba põhjalikult vastanud ning Konkurentsiameti hinnangul puudub nende muutmiseks võimalus (vt ka otsuse lisa 4 toodud Konkurentsiameti põhjendusi), ei pea Konkurentsiamet siinkohal nende asjaolude korduvat täies mahus väljatoomist vajalikuks.

Konkurentsiamet piirdub vaid, et on jätkuvalt seisukohal, et võttes ajavahemikuks 01.01.2013 – 30.06.2014 kohaldatavate mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinna kehtestamisel aluseks samal ajavahemikul Euroopa liikmesriikides kehtestatud kõne lõpetamistasud, mis on toodud Euroopa Sideameti poolt avaldatud hiliseim Euroopa riikides rakendatavate pure BU LRIC metoodika kohaste mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamiste hindade võrdlustabelis seisuga 01.01.2012, on see kooskõlas juurdepääsu direktiivi artikliga 8 lg 4 mille kohaselt peavad kehtestatud kohustused olema proportsionaalsed ja põhjendatud (vt ka otsuse punkti 353 c ning otsuse lisa 4).

Samuti on Konkurentsiamet täitnud kohustuse, mille kohaselt peab Konkurentsiamet hinnakohustuste kehtestamisel arvestama märkimisväärse turujõuga ettevõtja huvidega (mh investeerimisvõimega) ning tegutsenud kooskõlas raamdirektiivi artikli 7 lõikega 5 ja ESS 48 lõikega 2, mille kohaselt peab asjaomane riigi reguleeriv asutus võtma konsulteerimise käigus esitatud Euroopa Komisjoni arvamusi võimalikult suurel määral arvesse (vt ka otsuse lisa 4).

Võttes arvesse eeltoodut, ei pidanud Konkurentsiamet otsuses hinnakohustuste muutmist võimalikuks ja otstarbekaks.

Euroopa Komisjoni 10.08.2012 avaldatud seisukoht on toodud otsuse lisa 5.

3. TURU PIIRITLEMINE

3.1. Turu piiritlemise põhimõtted ja meetodid

3.1.1. Turu piiritlemise õiguslik alus

46. Et kindlaks teha, kas konkreetsetel sideteenuse turul toimib konkurents ning kas ettevõtja omab eraldi- või koos teiste ettevõtjatega ühiselt märkimisväärset turujõudu ehk positsiooni, mis võimaldab tal (või neil ühiselt) tegutseda sellel turul arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest¹⁶, piiritleb Konkurentsiamet esmalt kooskõlas ESS § 43 sideteenuse turud ja nende geograafilise käibimisala.

47. Vastavalt ESS § 43 lõikele 1 peab Konkurentsiamet piiritlema sideteenuste turud kooskõlas Euroopa Liidu konkurentsioiguse põhimõtetega ning juhindudes 2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusel, turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suunistest ning Euroopa Komisjoni ja Euroopa Kohtu otsustest.

48. Piiritletavat sideteenuse turud sätestatakse 2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusel lisa 1.

---

¹⁶ Sama definitsiooni erinevas redaktsioonis kasutatakse nii konkurentsiseaduses § 13 lg 1 kui ka ESS-is § 45 lg 2.

49. Kooskõlas ESS § 43 lõikega 1, raamdirektiivi artikli 15 lõikega 3, toote- ja teenuseturgude soovituse preambuli punktiga 19 ning turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktidega 9 ja 36 on Konkurentsiametil õigus piiritleda sideteenuse turg erinevalt toote- ja teenuseturgude soovituses määratletud turgudest juhul, kui see on põhjendatud siseriikliku konkurentsiolekuga. Üldjuhul peab Konkurentsiamet aga juhinduma 2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovituse lisas 1 esitatud turgude määratlusest.

50. Kooskõlas suuniste punktiga 34 piiritletakse otsuses toote- ja teenuseturg ning selle geograafiline käibimisala. Hinnang selle kohta, missugused tooted kuuluvad ühe ja sama turu koosseisu, antakse lähtudes turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suunistes sätestatud kriteeriumitest.

3.1.2. Toote- ja teenuseturu piiritlemise põhimõtted

51. Euroopa Liidu konkurentsioiguses väljakujunenud põhimõtete kohaselt piiritletakse kaubaturg konkreetse analüüsitava toote või teenuse nõudluse- ja pakkumisepoolse asendatavuse kindlakstegemise kaudu (turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktid 38 ja 39).

52. Asendatavuse hindamise meetodi peamine printsiip on eeldus, et tooted ja teenused, mis võivad üksteist asendada, kuuluvad ühe ja sama turu koosseisu. Vastavalt turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktis 44 viidatud Euroopa Kohtu konkurentsioiguse-alasele kohtupraktikale¹⁷ hõlmab asjakohase turu koosseis kõiki tooteid või teenuseid, mis on üksteisega piisaval määral vahetatavad või asendatavad ning sarnanevad üksteisega mitte ainult kasutajatele oluliste objektiivsete omaduste ja nende hindade või kavatsetud kasutamise poolest, vaid ka vaatlusel oleva turu nõudluse ja pakkumise konkurentsitingimuste ja/või struktuuri põhjal. Seejuures ei ole tooted, mis on vaid vähesel määral vahetatavad või asendatavad, sama turu osaks.

53. *Nõudlusepoolse asendatavusena* on turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktide 44 ja 51 kohaselt käsitatav olukord, kus kaks või enam toodet on kasutaja seisukohalt omaduste, hinna ja kasutusvõimaluste alusel omavahel piisaval määral vahetatavad või asendatavad. Omavahel asendatavad tooted või teenused loetakse vastavalt suuniste punktile 44 sama turu koosseisu kuuluvaks. Seega, võttes arvesse suuniste alajaotuses 2.2.1.1. sätestatud, hinnatakse nõudlusepoolse asendatavuse puhul seda, mil määral kasutajad on valmis asendama turul olulise konkreetse toote või teenuse teise toote või teenusega.

54. *Pakkumisepoolse asendatavuse* hindamisel lähtutakse sellest, mil määral teised teenuseosutajad on võimelised suhteliselt lühikeses perspektiivis ilma märkimisväärsete kuludeta oma tootmise ümber korraldama nii, et oleks võimalik pakkuda turul olulist toodet või teenust (mis väljendab kas teenuse pakkumise kasvus või uute pakkujate turuletulekus).

---

¹⁷ Euroopa Kohtu 14. novembri 1996. a otsus kohtuasjas C-333/94 P: *Tetra Pak vs. Komisjon*; EKL 1996, lk I-0595, lõik 13; Euroopa Kohtu 11. detsembri 1980. a otsus kohtuasjas 31/80: *L'Oréal*; EKL 1980, lk 03775, lõik 25; Euroopa Kohtu 9. novembri 1983. a otsus kohtuasjas 322/81: *Michelin vs. Komisjon*; EKL 1983, lk 03461, lõik 37; Euroopa Kohtu 3. juuli 1991. a otsus kohtuasjas C-62/86: *AKZO Chemie vs. Komisjon*; EKL 1991, lk I-03359; Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 12. juuni 1997. a otsus kohtuasjas T-504/93: *Tiercé Ladbrooke vs. Komisjon*; EKL 1997, lk II-00923, lõik 81; Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 30. märtsi 2000. a otsus kohtuasjas T-65/96: *Kish Glass vs. Komisjon*; EKL 2000, lk II-01885, lõik 62; Euroopa Kohtu 25. oktoobri 2001. a otsus kohtuasjas C-475/99: *Ambulanz Glöckner vs. Landkreis Südwestpfalz*; EKL 2001, lk I-08089, lõik 33; Euroopa Kohtu 21. veebruari 1973. a otsus kohtuasjas 6-72: *Europemballage ja Continental Can vs. Komisjon*; EKL 1973, lk 00215, lõik 32; Euroopa Kohtu 13. veebruari 1979. a otsus kohtuasjas 85/76: *Hoffmann-La Roche vs. Komisjon*; EKL 1979, lk 00461, lõik 23.

55. Üks võimalik viis nõudluse- ja pakkumisepoolse asendatavuse hindamiseks on *hüpoteetilise monopolisti testi*¹⁸ (edaspidi *SSNIP-test*) rakendamine (turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punkt 40). Kui hüpoteetiline monopolist tõstab väikesel, kuid märgataval määral (5-10%) teenuse hinda (eeldusel, et selline hinnatõus ei ole lühiajaline) ning läbimüük hinnatõusu tulemusena kasumit mõjutaval määral ei vähene, kuulub teenus teisele turule. Kui aga hinnatõusule järgneb klientide arvu vähenemine, kuna nad hakkavad kasutama teisi analoogseid teenuseid ja see muudab hinnatõusu kahjumlikuks, tuleks sellised teenused asendusteenustena kaasata asjakohase turu koosseisu.

56. SSNIP-testi rakendatavust nõudluse- ja pakkumisepoolse asendatavuse kindlakstegemisel turul tuleb hinnata konkreetsest turuolukorrast lähtudes ning võtta arvesse neid võimalikke asendusteenuseid, mis võivad pakkuda analüüsitavatele teenustele samaväärseid teenuseid. SSNIP-test on põhimõtteliselt rakendatav vaid nende toodete ja teenuste puhul, mille hinnad kujunevad vabalt ega allu regulatsioonile.

57. SSNIP-test võimaldab välja arvutada müügimahtude alanemise piiri, millest alates on hüpoteetilisele monopolistile püsiv 5-10% hinnatõus kahjumlik. Nt 10% hinnatõusu puhul muutub kahjumlikuks 9,1% turuosa vähenemine (eeldusel, et muutuvkulud ei ole; kui muutuvkulud on olemas, siis muutub hinnatõus kahjumlikuks suurema turuosa kaotamise korral)¹⁹. Seega võib SSNIP-testi alusel hinnata, kas turu koosseisu kuuluvad hinnatasemelt oluliselt kallimad potentsiaalsed asendustooted ning arvestades välja turuosa kaotuse hinnatõusu korral ning hinnata, kas potentsiaalsete asendustoodete müügimaht võimaldab sellist turuosa kaotust kompenseerida.

58. SSNIP-testi rakendamise otsustab vastavalt turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktidele 40 ja 43 Konkurentsiamet kaalutlusõiguse alusel. SSNIP test ei ole ainus ega primaarne toote- ja teenuseturgude piiritlemise meetodika, vaid on üks võimalik viis turu piiritlemiseks. SSNIP test on asendatavuse hindamise meetodika edasiarendus, mida kasutatakse vaid juhtudel, kus asjakohasel turul võib teoreetiliselt olla mitu toodet või teenust, mis üksteist asendavad. Kui Konkurentsiamet jõuab asendatavuse hindamise meetodikat kasutades järeldusele, et konkreetset sideteenuse turul asjakohaste teenustele ja toodetele asendustooteid ega -teenuseid ei eksisteeri, siis SSNIP testi läbiviimine ei osutu võimalikuks ega vajalikuks.

59. Teine põhimõte, millest Konkurentsiamet lähtub turu piiritlemisel, on tehnoloogilise neutraalsuse printsiip (ESS § 40 lõige 3). Sellest lähtuvalt on turu piiritlemisel hinnatud vaid näitajaid, mis on seotud ennekõike toote funktsionaalsuse, omaduste ja hinnaga ning spetsiifiline tehnoloogiline lahendus ei oma olulist tähtsust. Tehnoloogilise lahenduse eristamine on asjakohane vaid juhtudel, kui see on otseselt seotud toote või teenuse funktsionaalsuse, omaduste või hinnaga. Tehnoloogilise neutraalsuse printsiibi rakendamine tähendab, et ühtegi konkreetset tehnoloogiat ei eelistata.

60. 2003. aasta toote- ja teenuseturgude soovitus lisas 1 nimetatud, kuid 2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovitus lisas 1 loetlemata jäetud turgude puhul peaksid riigi reguleerivad asutused kontrollima, kas asjaomane turg vastab kolmele kriteeriumile.

61. Hinnatavaks kolmeks kriteeriumiks (edaspidi *kolme kriteeriumi test*) on:

- tugevate ja alaliste turutõkete olemasolu, mis võivad olla oma olemuselt nii struktuursed, õiguslikud või regulatiivsed;

---

¹⁸ tuntud ka kui nn SSNIP-test. SSNIP - *Small but Significant Non-Transitory Increase in Price* (väike, ent märkimisväärne püsiv hinnatõus).

¹⁹ $p_1 * q_1 - p_2 * q_2 >= 0$ ehk $p_1 * q_1 - p_1(1+t) * q_1(1+l) >= 0$ ehk $l >= -t/(1+t)$, kus p_1 on hind enne ja p_2 on hind pärast hinnatõusu; q_1 on müügikogus enne ja q_2 on müügikogus pärast hinnatõusu, t on hinnatõus protsentides ja l on müügikoguse muutus.

- turutõkete ületamise aeg ei võimalda tõhusa konkurentsi saavutamist teatava aja jooksul. Selle kriteeriumi rakendamine hõlmab konkurentsiolukorra uurimist turutõkete turul;
- konkurentsiõiguse kohaldamine ei ole vaadeldaval turul konkurentsi tekitamiseks piisav.

62. Kuna konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg on 2007. aasta toote- ja teenuseturgude lisas 1 loetletud, ei ole nimetatud turu puhul kolme kriteeriumi testi läbiviimine vajalik²⁰.

3.1.3. Turgude seotus

63. Elektroonilise side turud võivad olla omavahel seotud nii vertikaalselt kui ka horisontaalselt (turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste alajaotus 3.1.1., punktid 84 ja 85).

64. Vertikaalselt seotud turud jagunevad ülespoole seotud turgudeks (turud, kus toodetakse asjakohasel turul olulise toote või teenuse arendamiseks vajalikku sisendit) ja allapoole seotud turgudeks (turud, mille jaoks asjakohasel turul toodetud toode või teenus on sisendiks). Ettevõtjaid, kes osutavad üheaegselt teenuseid nii hulgiturul kui ka vastava turuga vertikaalselt allapoole seotud jaeturgudel, nimetatakse vertikaalselt integreeritud ettevõtjateks.

65. Horisontaalselt seotud turud jagunevad muuhulgas:

- põhiklientuuri kaudu seotud turud - tooted ja teenused on suunatud samale sihtgrupile kui asjakohase turu tooted;
- puuduliku asendaja kaudu seotud turud – tooted või teenused ei ole asjakohase turu toodete otsesteks asendajateks, kuid pakuvad asjakohasele turule siiski teatud konkurentsi;
- üksteist täiendavad turud – seotud turu tooted või teenused täiendavad asjakohasel turul pakutavaid tooteid või teenuseid.

66. Turgude seotuse väljaselgitamine võib olla oluline nii turu piiritlemisel kui ka turuanalüüsi läbiviimisel. Kui ettevõtjal on konkreetsetel turul märkimisväärne turujõud, võib ta märkimisväärset turujõudu omada ka sellega lähedalt seotud turul, kui seosed nende kahe turu vahel on sellised, et turujõud ühel turul võib kanduda üle teisele, suurendades selle kaudu ettevõtja turujõudu (raamdirektiivi artikli 14 lõige 3; vt ka turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste alajaotus 3.1.1. *Leverage of market power*). Samuti aitab turgude seotuse analüüs kaasa toodete ja teenuste asendatavuse hindamisele.

67. Eeltoodut arvesse võttes leiab Konkurentsiamet, et asjakohaste sideturude piiritlemiseks ja analüüsimiseks on vajalik hinnata analüüsi kaasatud ettevõtjate tegevust ka asjakohaste sideturudega lähedalt seotud turgudel.

3.1.4. Turu geograafilise käibimisala piiritlemise põhimõtted

68. Pärast konkreetse toote- või teenuse turu piiritlemist on järgmiseks sammuks konkreetse turu geograafilise ulatuse piiritlemine. Pärast teenuse- või toote turu geograafilise mõõtme defineerimist saab Konkurentsiamet hinnata sellel turul valitsevaid konkurentsitingimusi.

69. Vastavalt ESS § 43 lõikele 2 võib Konkurentsiamet sideteenuse geograafilise käibimisalana piiritleda kogu Eesti Vabariigi territooriumi või osa sellest. Vastavalt sama paragrahvi lõikele 3 moodustab teatud piirkond ühtse geograafilise käibimisala, kui selles piirkonnas on sarnased või piisavalt homogeenised konkurentsitingimused ning seda piirkonda saab eristada teistest piirkondadest, kus vastavad konkurentsitingimused on märkimisväärsel määral erinevad. Sama

²⁰ Kolme kriteeriumi testi kohta vt 2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusel punkte 5 ja 17.

põhimõtte on välja toodud turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktis 56 ning selles viidatud Euroopa Kohtu praktikas²¹: ühtse geograafilise käibimisala kriteeriumiks on sarnased või piisavalt homogeensed konkurentsitingimused, mis erinevad märkimisväärselt teiste piirkondade konkurentsitingimustest.

70. Turu geograafilise käibimisala piiritlemiseks ei ole nõutav, et konkurentsitingimused toote pakujate või teenuseosutajate vahel oleksid täiuslikult homogeensed - piisab sarnasusest või piisaval määral esinevast homogeensusest: ühise turu käibimisalasse ei kuulu seega need piirkonnad, kus konkurentsitingimused leitakse olevat heterogeensed²².

71. Elektroonilise side valdkonnas piiritletakse turu geograafiline käibimisala peamiselt kahe kriteeriumi alusel: lähtudes sidevõrgu katvusosalast ja õiguslike või muude regulatiivsete instrumentide nõuetest (turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punkt 59).

3.2. Asjakohase turu piiritlemine: konkreetnes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg

3.2.1. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse määratlemine

72. 2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusel lisa 1 punktis 7 määratletakse turuna, mille riiklik sideregulaator peab piiritlema eesmärgiga kindlaks teha, kas piiritletud sideteenuse turul toimib efektiivne konkurents, konkreetnes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg.

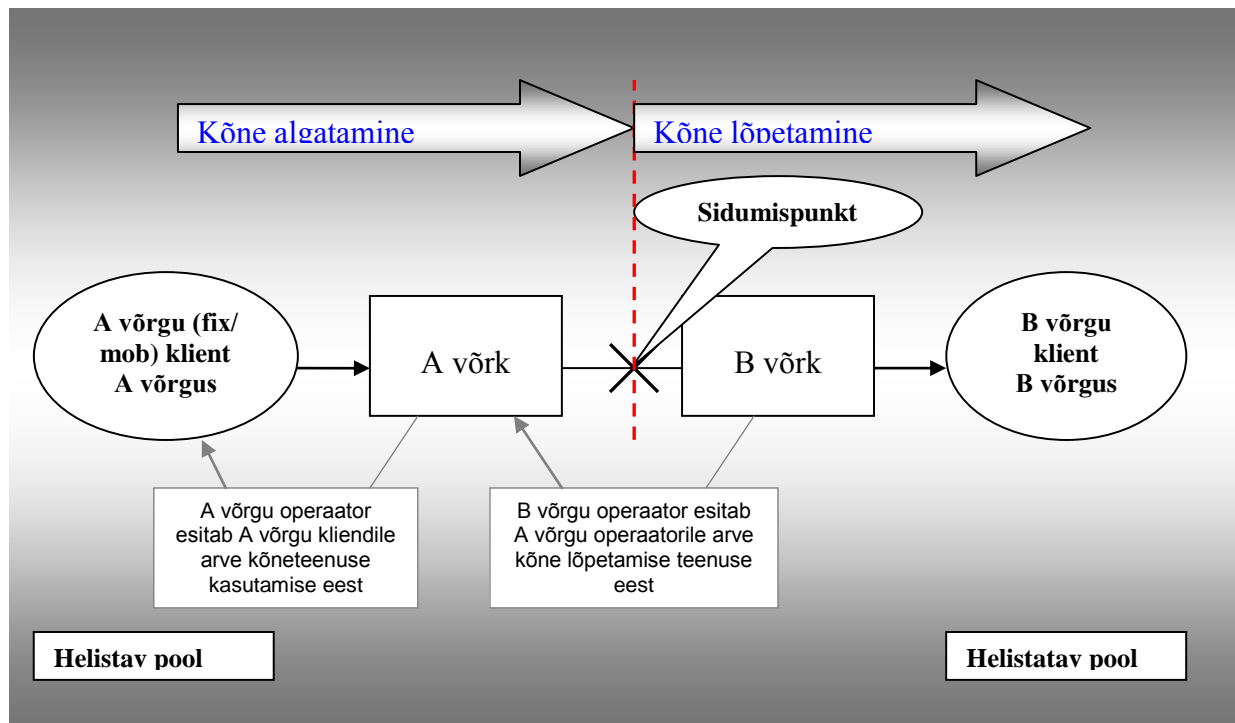
73. Konkreetnes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turgude puhul on tegemist sidumisteenuste hulgemüügiturgudega ehk sisendturudega teenuse osutajatele, kes omakorda pakuvad tooteid ja teenuseid lõppkasutajatele ning teistele sideettevõtjatele. Peamiselt toodetakse nimetatud turgudel sisendeid mobiiltelefonivõrgu jaemüügi turgudel tegutsevatele sideettevõtjatele, kuid teenuseid osutatakse ka telefoniteenuse osutajatele ning välisriikide sideettevõtjatele. Seega on nimetatud turgude koosseisu kuuluvate teenuste puhul tegemist teenustega, ilma milleta ei ole lõppkasutajale kõneteenuse osutamine võimalik.

74. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise puhul on tegemist siseneva kõneliiklusega, kus teise võrguteenust osutava sideettevõtja (edaspidi *operaator*) sidevõrgus algatatud kõne antakse üle sidumispunktis ning lõpetatakse mobiiltelefoniooperaatori oma sidevõrgus. Sisenev kõneliiklus ehk kõne lõpetamine on kõne edastamine sidumispunktist üldkasutatava elektroonilise side võrgu lõpp-punkti (ESS § 2 punkt 19). Kõne edastamist mobiiltelefonivõrgus iseloomustab alljärgnev joonis 1.

---

²¹ Euroopa Kohtu 14. veebruari 1978. a otsus kohtuasjas 27/76: *United Brands*; EKL 1978, lk 00207, lõik 44; 322/81: *Michelin vs. Komisjon*, op. cit., lõik 26; Euroopa Kohtu 5. oktoobri 1988. a otsus kohtuasjas 247/86: *Alsatel vs. Novasam*; EKL 1988, lk 05987, lõik 15; T-504/93: *Tiercé Ladbroke vs. Komisjon*, op. cit. lõik 102.

²² *Deutsche Bahn v Commission* [1997] ECR II-1689, paragraph 92. Case T-139/98 *AAMS v Commission*, [2001] ECR0000-II, paragraph 39, viidatud turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktis 56).

Joonis 1. Kõne edastamine elektroonilise side võrkudes.

75. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg hõlmab konkreetse operaatori mobiiltelefonivõrku sissetulevat kõneliiklust ning kõiki sidumistooteid ja teenuseid, mis on vajalikud, et osutada nimetatud teenust teistele teenuseosutajatele. Kõne lõpetamise teenuse osutamiseks vajalikud tugiteenused võivad olla näiteks sidumispunkti avamine ning hooldus, ühise/üldise signaaliseerimiskanali loomine (selle muutmine ja hooldus) ning muud tooted ja teenused, mis võivad olla vajalikud siseneva kõneliikluse toimimiseks.

76. Nii teenusepakkuja vajadus pakkuda oma lõppkasutajatele kvaliteetset teenust kui ka tema ESS § 32 lõikest 1 tulenev kohustus tagada, et kliendi alustatud kõned lõpetatakse kliendi poolt soovitud kohas (ehk kohustus tagada numbrite valitavus)²³ tingivad selle, et mobiiltelefonoperaator peab teiselt operaatorilt ostma kõne lõpetamise teenust. Kõne lõpetamine mõnes teises sidevõrgus ei täida lõppkasutaja jaoks sama eesmärki. Lõppkasutajale teenust osutaval operaatoril ega ühelgi teisel sideettevõtjal ei ole tehnoloogilistest piirangutest tulenevalt võimalik teise teenuseosutaja mobiiltelefonivõrgus kõnesid lõpetada.

77. Kuna kõne eest maksab helistav pool (nn „helistaja maksab“ ehk kehtib *calling party pays* põhimõte, edaspidi *CPP põhimõte*), ei saa helistav lõppkasutaja ise ega talle teenust osutav operaator mõjutada seda, kuhu võrku kõne suundub. CPP põhimõtte tõttu saab konkreetsele võrku suunduva kõne tehnilistest põhjustest tingituna lõpetada ainult see operaator, kelle võrku kõnet algatav (helistav) lõppkasutaja soovib helistada. Kehtestatud sidumiskohustused ning ESS-ist tulenev kohustus tagada numbri valitavus ei võimalda teistele operaatoritele kõne lõpetamise teenuse ostmisest keelduda.

²³ ESS § 32 lg 1 kohaselt peab sideettevõtja peab tagama, et kliendi alustatud kõned Eesti numeratsiooniplaanis kirjeldatud kõikidele numbritele ja lühinumbritele, samuti Eestis kasutatavatele Euroopa numeratsioonivälja (*European Telephony Numbering Space – ETNS*) 3883 kuuluvale numbrile ning rahvusvahelistele tasuta numbritele (*Universal International Freephone Numbers – UIFN*), lõpetatakse kliendi soovitud kohas, kui kõnet lõpetav sideettevõtja on teinud selle tehniliselt võimalikuks või kui kõnet lõpetav sideettevõtja ei ole rakendanud selle suhtes piiranguid vastavalt ESS §-le 98.

78. Kuna otsuses piiritletakse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hulгимүүgiturгу, tuleb ennekõike hinnata hulгiteenuse asendusteenuseid. Lõppkasutajate võimalikust survest jaeturgudel ei tulene automaatselt, nagu oleksid need jaeteenused asendusteenusteks ka hulгимүүgitasandil. Seetõttu ei ole jaetasandil osutatavate kõneteenuste võimalike asendusteenuste analüüs antud juhul asjakohane.

79. Siinjuures on asjakohane käsitada võimalike asendusteenustena vaid neid teenuseid, mida Eestis osutatakse või mille lähiajal osutamiseks on olemas reaalsed võimalused/nõudlus - seega kõiki tehnoloogiliselt võimalikke lahendusi otsuse ei käsitleta.

3.2.2. Teenuse asendatavuse analüüs

3.2.2.1. Nõudlusepoolne asendatavus

80. Mobiiltelefonikõnede lõpetamise teenuse nõudlus hulгимүүgitasandil tuleneb mobiiltelefonikõnede nõudlusest jaetasandil. Mobiiltelefonivõrgu lõppkasutaja, kes soovib helistada teisele lõppkasutajale kas samasse või teise mobiiltelefonivõrku, vajab kõne toimumiseks mobiiltelefonivõrku, milles kõne algatatakse. Ning samuti vajab ta mobiiltelefonivõrku, milles kõne lõpetatakse (mida kasutab lõppkasutaja, kellele helistatakse).

81. Kõneteenuse jaeturul ei osta lõppkasutaja kõne lõpetamist eraldi teenusena. Lõppkasutaja ostab oma teenuseosutajalt kõne lõpp-punktist lõpp-punktini. Mobiilse kõneteenuse osutaja peab omakorda ostma kõne lõpetamise teenuse teiselt operaatorilt, kelle mobiiltelefonivõrku on kõne suunatud. Helistaja jaoks, kes soovib helistada konkreetsele numbrile mobiiltelefonivõrgus, ei ole sellele teenusele efektiivseid asendajaid ja kõne lõpetatakse alati selles mobiiltelefonivõrgus, mille lõppkasutaja on kõnet vastuvõttev pool.

82. Eestis maksab mobiiltelefonivõrku tehtavate kõnede eest kõne algataja ehk helistav pool (välja arvatud juhul kui tegemist on kõnega vastuvõtja kulul). Järelikult kuulub kõne lõpetamise tasu helistava poole operaatori kuludesse ning kajastub seega ka kogu kõne maksumuses. Kõne lõpetamise teenuse tasude tõus hulгitasandil võib põhjustada ka kõnede kallinemise jaetasandil. Kuid kuna kõne vastuvõtja kõne eest ei maksa, ei mõjuta kõne vastuvõtjat ka kõne lõpetamise teenuse tasude tõus ning selle põhjal ta endale mobiiltelefoniteenuse osutajat ei vali.

83. Selline situatsioon viitab sellele, et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul nõudlusepoolne asendatavus puudub ning operaatorid on suhteliselt vabad ja sõltumatud oma kõnede lõpetamise tasude muutmise osas.

84. Jaeturul on helistatava poole lõppkasutajaid huvitatud neile helistamise hindadest (nt ühise eelarve tõttu), kuid sellistele lõppkasutajatele on Eesti mobiiltelefoniteenust osutavad sideettevõtjad turule toonud vastavad hinnapaketid (nt perepakett/äripakett), mille tulemusel sellised lõppkasutajad liiguvad ühte nn suletud kasutajate gruppi. Sellesse gruppi mittekuuluvate kasutajatega võrreldes on suletud kasutajate grupis helistamine oluliselt soodsam. Suletud kasutajate grupid on loodud üldjuhul ühe mobiiltelefonivõrgu lõppkasutajate grupi baasil ja seega ei toimu grupi liikmete vaheliste kõnede puhul sidumist. Seetõttu ei teki selliste lõppkasutajate poolt ka survet mobiiltelefonikõne lõpetamise tasumäärale.

85. Arvestades jaetasandil kehtivat CPP põhimõtet, on helistava poole lõppkasutaja seisukohalt võimalikud konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamisele nõudlusepoolsed asendustooted ja -teenused järgmised:

- a) tagasihelistamise palve;
- b) tekstisõnum (*Short Message Service*; edaspidi *SMS*);
- c) kõnekaardi vahetamine (muutes võrguväliseid kõnesid võrgusisesteks kõnedeks);
- d) kõned telefonivõrgus kindlaks määratud asukohas.

86. Allpool käsitletakse võimalikke jaetasandist tulenevaid nõudlusepoolseid asendustooteid ja -teenuseid.

3.2.2.1.1. Tagasihelistamise palve

87. Näiteks tagasihelistamise palve all (ing.k *Callback*) peetakse silmas elektroonilise side teenust, kus üks teenusepakkuja (reeglina vahendusoperaator) võimaldab helistajal tagasihelistamisteenuse abiga saada ühendust soovitud isikuga. Teisisõnu luuakse telefoniühendus kahe abonendi vahel sissetulevate kõnedena: selleks et helistada kliendile B, võtab klient A ühendust vahendusoperaatoriga ja katkestab kõne. Seejärel loob vahendusoperaator kõne kliendi B ja A sidevõrkudega ning ühendab need kõned. Mõlemad kliendid tajuvad kõnet kui sissetulnud kõnet. Tagasihelistamise palve teenust kasutatakse reeglina läbi kolmanda operaatori (või riigi) helistamisel, sest see on sageli (eriti rahvusvaheliste ja rändluskõnede puhul) oluliselt odavam kui otse koduoperaatori võrku kasutades.

88. Tagasihelistamise palve ei välista vajadust teiselt operaatorilt kõne lõpetamise teenust osta, sest ka tagasihelistamise palvet sisaldav kõne tuleb edastada ehk teise sidevõrku lõpetada.

89. Alates 2005. aasta algusest kehtib Eestis numbriliikuvuse nõue, mille kohaselt on kliendil mobiiltelefoniteenuse osutaja vahetamise korral õigus säilitada talle mobiiltelefoniteenuse osutaja poolt kasutada antud mobiiltelefoninumber. Seetõttu ei ole helistaval lõppkasutajal võimalik mobiiltelefoninumbri järgi tuvastada, millise operaatori teenust kõne aadressa kasutab. Selleks peaks lõppkasutaja enne iga kõne tegemist kontrollima, kus võrgus asub lõppkasutaja number, millele ta helistada soovib ja vastavalt sellele valima oma edasise käitumisviisi: kas helistada tavapäraselt, kasutada „tagasihelistamise palvet“, või valida mõni muu number.

90. Praktikas lõppkasutajad selliseid kontrolltoiminguid ei teosta - iseäranis hulgitasandil silmas pidades, kus teenuseosutajal ei ole oma lõppkasutaja valikuid võimalik kuigivõrd mõjutada. Seetõttu ei saa tagasihelistamise palvet pidada asendusteenusteks mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hulgiteenusele. Oma lõppkasutajale kõneteenust pakkuv operaator peab igal juhul ostma teiselt ettevõtjalt kõne lõpetamise teenust.

91. Tagasihelistamises palve all ei käsitata jaeklientide vahelist suhtlust, milles ühe sideoperaatori jaeklient palub teise sideoperaatori jaekliendil talle tagasi helistada.

3.2.2.1.2. Tekstisõnum (SMS)

92. ESS § 2 punkt 17 kohaselt on kõne elektroonilise side teenuse osutamise käigus loodud ühendus, mis võimaldab kahepoolset häälsuhtlust. Helistava poole lõppkasutaja seisukohalt on mobiiltelefonivõrgus tehtavate kõnede üheks asendustooteks tekstisõnum ehk SMS. Siiski on lõppkasutajate jaoks SMS-teenuse puhul tegemist pigem häälkõnet täiendava lisateenusega kui otsese häälkõne asendusteenusega.

93. Peamiselt tuleneb see asjaoludest, et SMS-teenuse puhul on tegemist sisuliselt andmete edastamisega, mis ei toimu reaalajas, ning et ühe tekstisõnumi maht on piiratud (160 tähemärki). SMS -teenus võib olla asendusteenuseks häälkõne teenusele erivajadustega lõppkasutajate grupi puhul, kuid selliste lõppkasutajate poolt teenuse kasutamise maht on väga väike võrreldes kogu SMS-teenuse kasutamise mahuga.

94. Seega ei saa SMS-teenust pidada asendusteenusteks konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hulgiteenusele. Sarnaselt häälkõne lõpetamisele peab operaator, kes pakub oma lõppkasutajale SMS-teenust, ostma igal juhul teiselt operaatorilt kõne lõpetamise- ja SMS teenuse lõpetamise teenust.

3.2.2.1.3. Kõnekaardi vahetamine (muutes võrguväliseid kõnesid võrgusisesteks kõnedeks)

95. Lõppkasutaja seisukohalt võiks konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamisele olla asendustooteks erinevate mobiiltelefonioperaatorite kõnekaardi omamine, mille abil on helistajal võimalik valida teenusepakkujat ning muuta kõne võrgusiseseks kõneks.

96. Vaatamata kõnekaartide lihtsale kättesaadavusele ei saa kõnekaardi omamist aga käsitada asendusteenusena, kuna on ebamõistlik eeldada, et kõnet alustav isik:

a) peab vastuvõetavaks kõnekaarti pidevalt vahetada, olenevalt sellest, millise mobiiltelefonioperaatori teenuseid kõne adressaat kasutab;

b) omab mitut telefoni, millistes on erinevate mobiiltelefonioperaatorite kõnekaardid;

c) omab teavet selle kohta, millise mobiiltelefonioperaatori teenust kõne adressaat kasutab.

97. Ülaltoodud alapunkti c) puhul on oluline veelkord välja tuua, et 2005. aasta algusest toimiv numbriliikuvuse süsteem ei võimalda enam mobiiltelefoni numbril järgi tuvastada, millise mobiiltelefonioperaatori teenust kõne adressaat kasutab. Eeltoodud põhjustel ei saa kõnekaardi vahetamise abil teenust pakkuva mobiiltelefonioperaatori valimist pidada konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise asendustooteks.

3.2.2.1.4. Võimalus asendada mobiiltelefonikõne telefonikõnega

98. Mobiiltelefonide kasutamine on järk-järgult välja tõrjunud tavaliste fikseeritud telefonide kasutamise, mistõttu ei asenda fikseeritud telefoniteenus mobiiltelefoniteenust (ei ole asendusteenuseks). Fikseeritud telefoniteenuse puhul on tegemist hääbuva turuga, mille on põhjustanud tarbijate käitumine ja uute tehnoloogiate kasutusele võtmine.

99. Mobiiltelefonikõne asendamine fikseeritud telefonikõnega saaks olla asendusteenuseks üksnes väga konkreetsetel juhtudel, sõltuvalt asjaolust, kas kõne adressaadil on fikseeritud telefon või mitte ning kas adressaat on helistamise hetkel telefoni läheduses. Mobiiltelefon, mida lõppkasutaja kannab üldjuhul kaasas, võimaldab talle helistada asukohast sõltumata. Piiratud asendatavus ei ole aga piisav selleks, et käsitleda asjaomase turu määratlemisel fikseeritud telefoniteenust mobiiltelefoniteenuse asendusteenusena.

100. **Kokkuvõte:** Eeltoodud nõudlusepoolse asendatavuse hindamisest nähtub, et konkreetses mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hulgitteenusele puuduvad võimalikud jaetasandist tulenevad nõudlusepoolsed asendustooted ja -teenused, mis võiksid avaldada teatud hinnasurvet mobiiltelefonikõne lõpetamise tasumääradele. Isegi juhul, kui võimalikud jaetasandist tulenevad nõudlusepoolsed asendustooted ja -teenused kujutaksid endast reaalseid survemehhanisme jaeturul, võivad need üksnes teatud määral mõjutada kõnede kestust ja seeläbi kõne lõpetamise teenuse osutamise mahtu. Siiski ei sea need asendustooted ja -teenused kahtluse alla vajadust kõne lõpetamise teenuse järele ning ei lahenda selle ostmisega kaasnevat probleemi, mis seisneb selles, et keegi peale võrguoperaatori enda ei saa tema võrku tehtud kõnesid lõpetada. Ilma kõnesid lõpetamata ei saa aga pakkuda lõppkasutajatele kvaliteetset kõneteenust ning tagatud ei oleks ka numbrite valitavus.

101. Kõnede lõpetamise puhul teises võrgus säilib vajadus ja nõudlus kõne lõpetamise teenuse järele sideettevõtja poolt, kelle võrgus kõne lõpetatakse – eksisteerib eraldiseisev konkreetse sideettevõtja mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg.

3.2.2.2. Pakkumisepoolne asendatavus

102. Kõnede lõpetamisele hulgemüügiturul puudub pakkumisepoolne asendatavus, kuna SIM-kaardil sisalduv informatsioon on kättesaadav ainult teenuseosutajale, kelle sidevõrgus lõppkasutaja on. Mobiiltelefonioperaatorid ei ole suutelised kõnesid lõpetama teistes sidevõrkudes, vaid ainult enda sidevõrgus - tänasel päeval puudub tehniline võimalus kõne lõpetamiseks teise operaatori sidevõrgus. Konkureerivatel operaatoritel ei ole võimalik lõpetada kõnesid teises mobiiltelefonivõrgus, omamata juurdepääsu SIM-kaardi detailidele.

103. Sellises situatsioonis on mobiiltelefonioperaatoril võimalik konkurentidest sõltumatult tõsta oma kõnede lõpetamise tasusid, kuna konkureerivatel teenuseosutajatel ei ole võimalik pakkuda asendust kõnede lõpetamisele konkreetse operaatori sidevõrgus.

104. Konkurentsiamet on seisukohal, et praeguses turusituatsioonis, kus kõnet algatav operaator ei saa valida, millise operaatori võrgus kõne lõpetatakse ning tehnilistest põhjustest tingituna ei ole ükski mobiiltelefonioperaator suuteline kõnesid lõpetama teistes sidevõrkudes, ei eksisteeri kõne lõpetamise teenusele pakkumise poolset asendusteenust või -toodet.

3.2.2.3. Teenuse asendatavuse analüüsi järeldus ja SSNIP-testi rakendamine

105. Nõudluse poolse asendatavuse hindamisest nähtub, et asjakohasel hulgiturul ei saa mobiiltelefoni operaator valida, millises võrgus kõne lõpetatakse, kuna see sõltub kõnet vastuvõtvast lõppkasutajast. Lõppkasutaja seisukohalt ei ole asjakohase hulgituruga lähedalt seotud jaeturgudel ühe konkreetse sideettevõtja kõne lõpetamise teenused vahetatavad või asendatavad teise teenuseosutaja poolt pakutavate kõne lõpetamise teenustega. Samuti ei paku kõne lõpetamisele asendusteenust ükski eespool vaadeldud jaateenus. Eeltoodust lähtuvalt puudub asjakohasel hulgiturul ja sellega lähedalt seotud jaeturgudel nõudluse poolne asendatavus.

106. Pakkumise poolse asendatavuse hindamisest nähtub, et tehnilistest põhjustest tingituna ei ole ükski mobiiltelefonioperaator suuteline kõnesid lõpetama teistes sidevõrkudes, vaid ainult enda sidevõrgus.

107. Eeltoodud nõudlus- ja pakkumise poolse asendatavuse analüüsist järeldub, et konkreetse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul puuduvad häälkõnede lõpetamise teenusele asendusteenused.

108. Nagu selgitatud otsuse punktis 3.1.2., on SSNIP -testi võimalik kasutada juhtudel, kus asjakohasel turul võib teoreetiliselt olla mitu toodet või teenust, mis üksteist asendavad. Kuivõrd konkreetse mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenusele asendustooteid ja -teenuseid ei eksisteeri, ei ole SSNIP-testi läbiviimine vajalik.

3.3. Turuosalised

109. 2011. aasta septembris saatis Konkurentsiamet ESS § 148 lg 2 alusel sideettevõtjatele küsimustikud turuanalüüsiks vajalike andmete saamiseks, mis puudutasid ka mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turgu. Küsimustikega sooviti saada sideettevõtjalt võimalikult laiapõhjalisi andmeid (muuhulgas teenuse osutamise mahud, kaasnevad kulud, investeeringud jne), et Konkurentsiamet saaks elektroonilisele side turgude piiritlemisel ja analüüsimisel võtta arvesse kõiki olulisi teenuseid ning asjaolusid.

110. Eelnevalt konsulteeris Konkurentsiamet sideettevõtjatega ning võttis küsimustike koostamisel arvesse põhjendatud seisukohtasid. Käesolevaks turuanalüüsiks vajalike andmete saamiseks saadeti küsimustikud ettevõtjatele, kes olid esitanud teate sideteenuste osutamise alustamise kohta võrguteenuste osutamiseks kooskõlas ESS §-ga 4 või sellega samaväärse teate ESS § 189 lõigete 2 ja 3 alusel.

111. Konkurentsiolekorra kujunemise seisukohalt ei oma tähtsust ainult see, et sideettevõtja on oma tegevusest nõuetekohaselt teavitatud, vaid oluline on ka, kas sideettevõtja ka tegelikult kõne lõpetamise teenust osutab. Seetõttu on antud turuanalüüsi raames käsitatud vaid neid sideettevõtjaid, kes tegelikult asjakohast sideteenust osutavad.

112. Konkreetse mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hulгимүүгитuru osalisteks tuleb lugeda ettevõtjad, kes konkreetse mobiiltelefonivõrgus omavad nii tehnilist, kui ka majanduslikku kontrolli kõne lõpetamise teenuse osutamise üle. Selle väljaselgitamiseks saadeti kõikidele mobiilsideteenuse osutamiseks registreeritud ettevõtjatele ning samuti ka varem

mobiiltelefoniteenuste jaemüügiturul tegutsenud mitmetele mobiiltelefoniteenuse teenuse vahendajatele teabepäring teenuse osutamise kohta.

113. Teate mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul teenuse osutamise kohta esitasid Konkurentsiametile neli mobiiltelefonivõrgu operaatorit: EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding.

114. Sideettevõtja Top Connect OÜ (edaspidi *Top Connect*) osas aga selgus, et Top Connect müüb ettemaksu kõnekaarte ning osutab teenust valdavalt osas (...*% ulatuses) väljaspool Eestit. Top Connect on oma olemuselt virtuaalne mobiiltelefoniteenuse osutaja (*virtual mobile network operator*), kes osutab mobiiltelefoniteenust oma lõppkasutajatele, kuid kellel puudub oma raadiosidevõrk ja kellele ei ole eraldatud mobiiltelefoniteenuse osutamiseks oma sagedusala. Virtuaalne mobiiltelefoniteenuse osutaja osutab teenust nn võõrustava mobiiltelefonioperaatori sidevõrgu kaudu – kogu Top Connecti kõneliiklus toimub läbi võõrustava operaatori võrgu ja on kajastatud vastava operaatori andmetes. Top Connect kõnesid Eestis ei lõpeta – seda teeb võõrustav operaator.

115. Top Connect on käsitatav laiendatud tehniliste võimalustega teenuseosutajana (*enhanced service provider*), kes küll omab oma SIM-kaarte, kuid kasutab nende haldamiseks täielikult võõrustava mobiiltelefonivõrgu operaatori lõppkasutajate registrit (HLR-i). ...*.

116. Kuna Top Connect ostab HLR-i teenust sisse võõrustavalt operaatorilt ja tegelikult lõpetab kõned Top Connecti lõppkasutajate SIM kaartidele võõrustav operaator, sõltub kõne lõpetamise hind (edaspidi ka *MTR – Mobile Termination Rate*) olulisel määral sisseostetavast võõrustava operaatori võrguteenusest. Top Connecti numbritele suunatud kõnesid ei lõpeta mitte Top Connect vaid selle võrgu operaator kelle võrgus on Top Connecti kliendid roamingus (kasutavad rändlusteenust).

117. Sisuliselt tegeleb Top Connect nn vahendamisega ning maksab tema numbritele saadetud kõnede lõpetamise tasudest enamuse võrguoperaatorile kes osutab tema klientidele võrgukülustus teenust. Eeltoodust järeldub, et Top Connect ei kontrolli täielikult teavet oma lõppkasutajate SIM kaartide kohta ja tema poolt kehtestatud kõne lõpetamise hinnad on olulises osas sõltuvuses võõrustava operaatori poolt sisseostetavast teenusest. Eeltoodut arvesse võttes on Konkurentsiamet seisukohal, et Top Connecti ei ole põhjendatud kaasata mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu koosseisu.

118. Virtuaalse mobiiltelefoniteenuse osutajana on käsitatav ka sideettevõtja World Mobile OÜ (edaspidi *World Mobile*). Ka World Mobile on sideettevõtja, kes osutab mobiiltelefoniteenust oma lõppkasutajatele, kuid kellel samuti puudub oma raadiosidevõrk, kellele ei ole eraldatud mobiiltelefoniteenuse osutamiseks oma sagedusala ning kes osutab teenust nn võõrustava mobiiltelefonioperaatori sidevõrgu kaudu. Võttes arvesse eeltoodut, ei ole ka World Mobile turuanalüüsi kaasamine põhjendatud.

119. ProGroup Holding OÜ võitis 2007. aastal läbiviidud konkursi käigus neljanda 3G sagedusloa ja oli kaasatud eelmise ringi turuanalüüsi kui virtuaalne mobiiltelefoniteenuse operaator. Tänapäevaks on ProGroup Holding virtuaalse mobiiltelefoni teenuse osutamise lõpetanud.

120. Vastavalt ProGroup Holdingu poolt Konkurentsiametile esitatud teabele andis ProGroup Holding 2010. aasta novembris oma 2G tarbijad üle Elisale ning loobus Elisa raadiosidevõrgu HLRi kasutamisest - ProGroup Holdingu veebilehel avaldatu kohaselt hakkas 1. novembrist 2010 ProGroup Holdingu (2G võrgutehnoloogia) mobiilsideteenuste era- ja ärikliente teenindama Elisa.

121. ProGroup Holdingu raadiosidevõrk (3G) on avatud ning ProGroup Holding lõpetab selles võrgus kõnesid oma töötajatele (aktiveeritud on ...* SIM kaarti). Kuna mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu geograafilise käibimisala moodustab iga mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenust osutava ettevõtja sidevõrk selle geograafilise katvusala ulatuses ning

ProGroup Holding lõpetab kõnesid oma raadiosidevõrgus, omab ProGroup Holding kontrolli oma sidevõrgus osutatava kõne lõpetamise teenuse üle.

122. Võttes arvesse eeltoodut, omab ProGroup Holding võimet teistest võrguoperaatoritest sõltumatult lõpetada oma sidevõrgus lõppkasutajatele teiste mobiil- ja telefonioperaatorite sidevõrgust tulevaid kõnesid. Lisaks eeltoodule on ProGroup Holding sõlminud sidumislepingud teiste sideettevõtjatega, mis võimaldab ProGroup Holdingul hakata oma sidevõrgus kõne lõpetamise teenust osutama ka teistele sideettevõtjatele. ProGroup Holdingu infrastruktuuri (välja arvatud raadiovõrku) kasutab teenuse osutamiseks ka ...*.

123. Võttes arvesse eeltoodut, kaasatakse ProGroup Holding mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu koosseisu.

124. Ülejäänud Konkurentsiametile vastanud sideettevõtjad Eestis mobiilside teenuseid ei osuta ning puuduvad ka teised nn virtuaalsed mobiiltelefoniteenuste osutajad. Lähtuvalt eeltoodust on 2011. aasta lõpu seisuga mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuse osutamise üle kontrolli omavateks sideettevõtjateks:

- Elisa;
- Tele2;
- EMT;
- ProGroup Holding

125. Seega tuleb mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turgudel teenuseid osutatavateks sideettevõtjateks lugeda eelnimetatud neli sideettevõtjat, kelle poolt esitatud andmete alusel viiakse läbi turuanalüüs.

3.4. Asjakohase turu piiritlemine: geograafiline käibimisala

126. Nagu selgitatud otsuse punktis 3.1.4. on ühtse geograafilise käibimisala kriteeriumiks sarnased või piisavalt homogeensed konkurentsitingimused, mis erinevad märkimisväärselt teiste piirkondade konkurentsitingimustest.

127. Turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punkti 56 kohaselt on turgude geograafilist ulatust võimalik hinnata kahe kriteeriumi alusel - ettevõtjate sidevõrkude katvusala järgi ning õigusnormide või regulatiivsete vahendite olemasolul nende nõuetest lähtudes.

128. Kui konkreetse toote või teenuse turg on piiritletud, on järgmiseks sammuks piiritleda konkreetse turu geograafiline ulatus. Pärast teenuse- või tooteturu geograafilise mõõde defineerimist saab Konkurentsiamet hinnata sellel turul valitsevaid konkurentsitingimusi.

129. Vastavalt Euroopa Kohtu kohtupraktikale hõlmab geograafiline turg piirkonda:

- 1) kus ettevõtjad osalevad toodete ja teenuste pakkumises ja nõudluses;
- 2) kus konkurentsitingimused on sarnased või siis piisavalt homogeensed;
- 3) mida saab eristada naaberpiirkonnast, kus valitsevad konkurentsitingimused on märgatavalt erinevad.

130. Turu geograafiline ulatus elektroonilise side sektoris on traditsiooniliselt määratud kahe peamise kriteeriumi alusel:

- 1) sidevõrguga kaetud ala;
- 2) regulatsiooni olemasolu.

131. Lähtudes ülaltoodud kriteeriumitest on Konkurentsiamet seisukohal, et igas konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse turu geograafiline käibimisala on Eesti Vabariigi territoorium tervikuna.

132. Kuna tehnilistest tingimustest tulenevalt saab iga sideettevõtja kõnesid lõpetada vaid oma sidevõrgus, siis iga üksiku mobiiltelefonivõrgu operaatori mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse turgu tuleb käsitleda eraldi turuna.

133. Otsuse punktis 3.1.4. osundatud kriteeriumitest lähtudes saab öelda, et iga üksiku mobiiltelefonivõrgu operaatori konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turgu käsitletakse eraldi turuna. Seega väljendab turu geograafiline piir iga mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenust osutava operaatori mobiiltelefonivõrgu füüsilist katvusala.

134. Ülaltoodust tulenevalt ning vastavalt ESS § 43 lõikele 2 piiritleb Konkurentsiamet konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu geograafilise käibimisalana iga mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenust osutava ettevõtja sidevõrgu selle geograafilise katvusala ulatuses.

3.5. Järeldus: asjakohane turg

135. Võttes arvesse 2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusi ning turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniseid, ESS-i sätteid ning olukorda mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul, piiritleb Konkurentsiamet asjakohase turu kooskõlas 2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusel lisa punktiga 7.

136. Kuivõrd mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul puudub nii nõudluse- kui ka pakkumisepoolne asendatavus, loeb Konkurentsiamet mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu koosseisu kuuluvateks järgmised hulgiteenused:

- 1) kõne edastamine sidumispunktist mobiiltelefonivõrgu lõpp-punkti;
- 2) muid tooteid ja teenuseid, mis on vajalikud sellise kõneliikluse toimimiseks.

137. Konkurentsiamet on seisukohal, et iga üksiku mobiiltelefonioperaatori sidevõrgus häälkõne lõpetamist tuleb käsitleda eraldi turuna mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse osutamiseks põhjusel, et kõne lõpetamise puhul on operaatorid konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus tehnilistest põhjustest tingituna monopoolsed teenuse osutajad.

138. Seega eksisteerib iga mobiiltelefonioperaatori mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse osutamise puhul eraldi kõnede lõpetamise turg.

139. Eeltoodust lähtudes leiab Konkurentsiamet, et Eestis eksisteerivad järgmised konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turud:

- 1) EMT mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg;
- 2) Elisa mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg;
- 3) Tele2 mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg;
- 4) ProGroup Holdingu mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg.

140. Iga konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu geograafilise käibimisala moodustab iga mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenust osutava ettevõtja sidevõrk selle geograafilise katvusala ulatuses.

4. TURUANALÜÜS

4.1. Turuanalüüsi üldised põhimõtted

141. Kooskõlas ESS § 44 ning raamdirektiivi artikliga 16 viib Konkurentsiamet sideturu piiritlemise järel läbi konkurentsiolekorra analüüsi, eesmärgiga teha kindlaks, kas vastaval turul toimib konkurents. Kui turuanalüüsiist ilmneb, et sideteenuse turul konkurents toimib, koostab Konkurentsiamet otsuse eelnõu märkimisväärse turujõuga ettevõtja määramata jätmise kohta.

142. Konkurentsiamet määrab kindlaks ühe või mitu märkimisväärse turujõuga ettevõtjat, kui turuanalüüsi käigus on tuvastatud, et vastaval sideteenuse turul ei toimi konkurents ja ettevõtja vastab märkimisväärse turujõuga ettevõtja tunnustele: st ettevõtja eraldi või ühiselt koos teiste ettevõtjatega omab märkimisväärset turujõudu ehk positsiooni, mis võimaldab tal (või neil ühiselt) sellel turul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest.

143. Kooskõlas ESS § 45 lõikega 3 võib Konkurentsiamet jätta ettevõtja konkreetsel teenuseturul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamata, kui vastava teenuse turg on uus ja arenev turg ning kohustuste kehtestamine sellel turul võib pikemas perspektiivis piirata turu arengut ning välistada märkimisväärse turujõuga ettevõtja tunnustele vastava ettevõtja motivatsiooni vastava turu edasiarendamiseks.

144. Märkimisväärse turujõuga ettevõtja kindlaksmääramine *ex ante* kooskõlas raamdirektiivi artikliga 14 rajaneb teistele eeldustele kui need, mida kohaldatakse turgu valitseva seisundi kuritarvituse kindlakstegemisel *ex post* - kui *ex post* analüüs on suunatud juba toimepandud rikkumiste tuvastamisele, on *ex ante* valdkonnaspetsiifiline regulatsioon preventiivne ning suunatud konkurentsi tagamisele ja edendamisele sideturul ning rikkumiste ärahoidmisele²⁴.

145. Samuti ei tähenda ettevõtja tunnistamine märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks sideturul *ex ante* regulatsiooni mõistes automaatselt, nagu oleks konkreetne ettevõtja ka turgu valitseva ettevõtja ühenduse asutamislepingu artikli 82 või konkurentsiseaduse²⁵ tähenduses, ning ettevõtja märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise puhul ei oma tähendust, kas ettevõtja on kuritarvitanud turgu valitsevat seisundit artikli 82 või konkurentsiseaduse tähenduses. Märkimisväärse turujõu kindlakstegemine omab tähendust üksnes sellest aspektist, kas ettevõtjal on hetkel ja lähemas perspektiivis piiritletud sideturul piisavalt turujõudu, et tegutseda märkimisväärse määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõpuks ka lõppkasutajatest raamdirektiivi artikli 14 ning ESS § 45 lõike 2 tähenduses. *Ex ante* kohustuste kehtestamine ettevõtjatele kannab raamdirektiiviga seatud eesmärgi, et konkreetsel sideturul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud sideettevõtja ei saaks oma turujõudu sellel turul kasutada konkurentsi piiramiseks või moonutamiseks ega kanda oma turujõudu üle seotud turgudele²⁶.

146. Vastavalt ESS § 44 lõikele 3 teostab Konkurentsiamet turuanalüüsi kooskõlas Euroopa Liidu konkurentsioiguse põhimõtetega ning Euroopa Komisjoni turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suunistega.

147. Konkurentsioiguse põhimõtetest tulenevalt tuleb selleks, et tuvastada, kas asjakohasel turul toimib efektiivne konkurents või mitte, turu konkurentsitaset hinnata mitme kriteeriumi alusel. Konkurentsiolekorra hindamiseks ja ettevõtja turgu valitseva seisundi kindlakstegemiseks (mis on aluseks märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamisele) asjakohasel turul kasutatakse kooskõlas Euroopa Komisjoni ja Euroopa Kohtu otsustuspraktikaga mitmesuguseid näitajaid. Peamised neist on ettevõtja turuosa, sisenemistõkete olemasolu turul, ettevõtja suurus, kontroll

²⁴ Turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktid 70, 26 ja 27.

²⁵ RT I 2001, 56, 332; 2010, 22, 108

²⁶ Turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktid 16, 30 ja 31.

raskesti dubleeritava infrastruktuuri üle jne (turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punkt 78).

148. Konkreetse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul konkurentsitaseme analüüsimisel hinnati turgu järgmiste kriteeriumite alusel:

- 1) ettevõtjate turuosad ning ettevõtjate üldine suurus;
- 2) tasakaalustav ostja jõud;
- 3) sisenemistõkked;
- 4) hinnaanalüüs.

149. Nõuetekohase turuanalüüsi läbiviimiseks kogus Konkurentsiamet otsuse punktis 3.3 nimetatud teenuseosutajatelt andmeid kõnealusel turul asjakohaste teenuste osutamise mahtude, hindade ja tulude kohta ning teenuse osutamiseks kasutatava infrastruktuuri kohta. Lisaks küsimustiku vahendusel kogutud teabele kasutab Konkurentsiamet ettevõtjate poolt äriregistrile ja Konkurentsiametile sideturgude kvartaalse aruandluse raames esitatud teavet, samuti muid Konkurentsiametile esitatud või avalikest allikatest kättesaadavat teavet.

150. Turu piiritlemise järeldest tulenevalt (vt ka otsuse punkt 3.5) on käesolevasse turuanalüüsi kaasatud järgmised ettevõtjad:

- EMT;
- Tele2;
- Elisa;
- Pro Group Holding.

4.2. Ülevaade mobiiltelefoniteenuste jaemüügiturust

151. Otsuse punkti 3.2.1. kohaselt tarbitakse konkreetse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu teenuseid eelkõige eesmärgiga osutada lõppkasutajale jaemüügitooteid ja – teenuseid mobiiltelefonivõrgu vahendusel. Seega on asjakohane mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hulgituruga lähedalt seotud turuna vaadelda mobiiltelefoniteenuste jaemüügituruga – nende kahe turu teenuste nõudluste vahel on tugev seos.

152. Hetkel konkureerivad Eesti mobiilsideteenuste jaemüügiturul sidevõrgu infrastruktuuri omavad mobiiltelefonioperaatorid EMT, Elisa ja Tele2. Samuti omab jaeturule sisenemiseks võimet ja valmisolekut ProGroup Holding, kes hetkel kasutab oma raadisidevõrku enda töötajatele kõnede lõpetamiseks. Nagu otsuse punktis 3.3 väljatoodud, osutavad mobiiltelefoniteenuseid ka nn virtuaalsed mobiiltelefonivõrgu operaatorid Top Connect ja World Mobile.

153. Allolevatelt joonistelt 2 ja 3 nähtub, et EMT on jätkuvalt mobiiltelefoni jaemüügiturul ...* turuosaga teenuseosutaja. EMT konkurendid Tele2 ning Elisa omavad 2011 aasta II kvartali seisuga peaaegu ...* lõppkasutajaid. Alates 2009. aasta I kvartalist on turuosad muutunud marginaalselt.

154. 2011. aasta II kvartaliks on Elisa ...* oma turuosa 2009. aasta I kvartaliga võrreldes ...*% võrra. Seda ilmselt seetõttu, et seoses numbriliikuvuse ja reklaamikampaaniatega on osa Tele2 ja EMT klientidest liikunud Elisa võrku. Samal perioodil on EMT turuosa ...*% võrra ning Tele2-l ...*% võrra. Elisa turuosa suurendas teatud määral ka ProGroup Holdingu tarbijate ülevõtmine novembris 2010.

155. Joonistelt on välja jäetud TopConnect ja World Mobile, kuna nende puhul (erinevalt PGHst) ei ole neil võimekust iseseisvalt kõnesid lõpetada ning neil puudub oma

mobiiltelefonivõrgu infrastruktuur (kõnealuse turuanalüüsi kontekstis). Seetõttu kasutavad need sideettevõtjad oma lõppkasutajatele teenuste osutamiseks neid võõrustava mobiiltelefonivõrgu operaatori sidevõrku viisil, mis ei ole seotud kõne lõpetamisega. Lisaks, nende sideettevõtjate lõpptarbijad asuvad valdavalt väljaspool Eestit ja tarbivad nn võrgukülastusteenuseid. TopConnecti lõpptarbijate arvu lisamine turuosade arvutusse moonutaks reaalset olukorda Eesti siseturul. WorldMobile turuosa on väga väike.

...*

Joonis 2. Kõigi mobiiltelefoniteenuseid osutatavate ettevõtjate turuosad lõppkasutajate arvu alusel I kv 2009 - II kv 2011

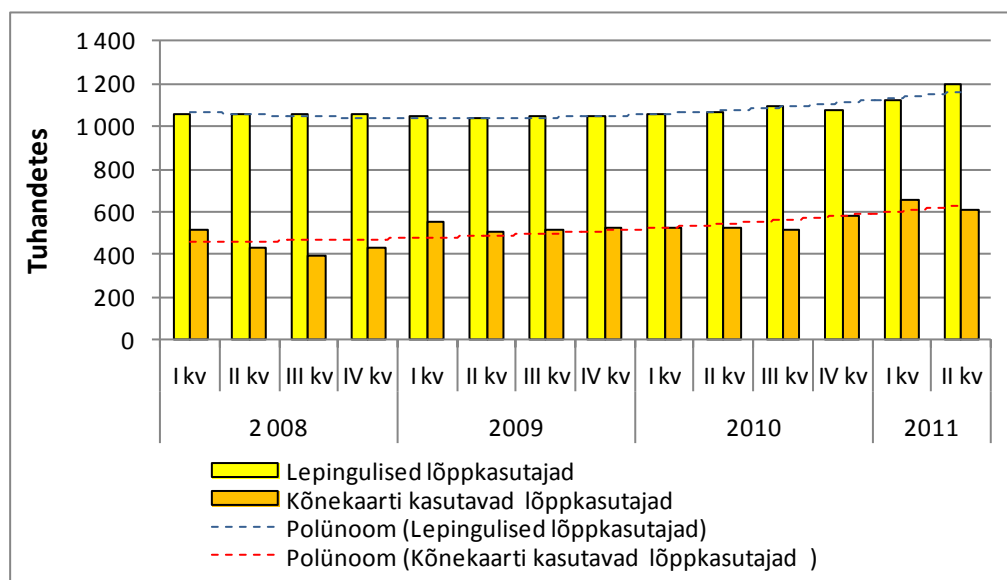
156. Aastatel 2008-2010 ...* Elisa ja Tele2 turuosad kõneteenuste kõnetulude osas vastavalt ...*% ja ...*%-i. EMT kõnetulude osakaal on aga kahanenud samal perioodil ...*% ja ProGroup Holdingul ...*%.

157. 2010. aasta lõpuks olid Elisa ja Tele2 kõnetulude osakaalud vastavalt ...*% ja ...*% ning EMT osakaal oli ...*%. Vaadeldes lõppkasutajate arvu järgi arvutatud turuosasid ning turuosasid kõneteenuste tulu järgi, on näha, et tulud on muutunud proportsionaalselt lõppkasutajate arvu muutustega.

...*

Joonis 3. Lõppkasutajatele (sh kõnekaardi lõppkasutajatele) osutatavate kõneteenuste kõnetulude osakaalud aastatel 2008-2010

158. Alltoodud jooniselt 4 nähtub, et lõppkasutajate koguarvu juurdekasv on aeglustunud - võib öelda, et turg on jõudnud nn küpse turu faasi ning et operaatorite vahel hakkab toimuma turu ümberjaotus, mis toob kaasa muutused ka operaatorite kliendistruktuuris. Jooniselt 4 nähtub, et lepinguliste lõppkasutajate arvu kasv on aeglustunud, sama trend on ka kõnekaarti kasutatavate lõppkasutajate arvus. Selline tendents viitab sellele, et lõppkasutajate tarbimisharjumused on välja kujunenud ning mobiiltelefoniteenuste osutajate äristrateegia peab sellega kohanema.

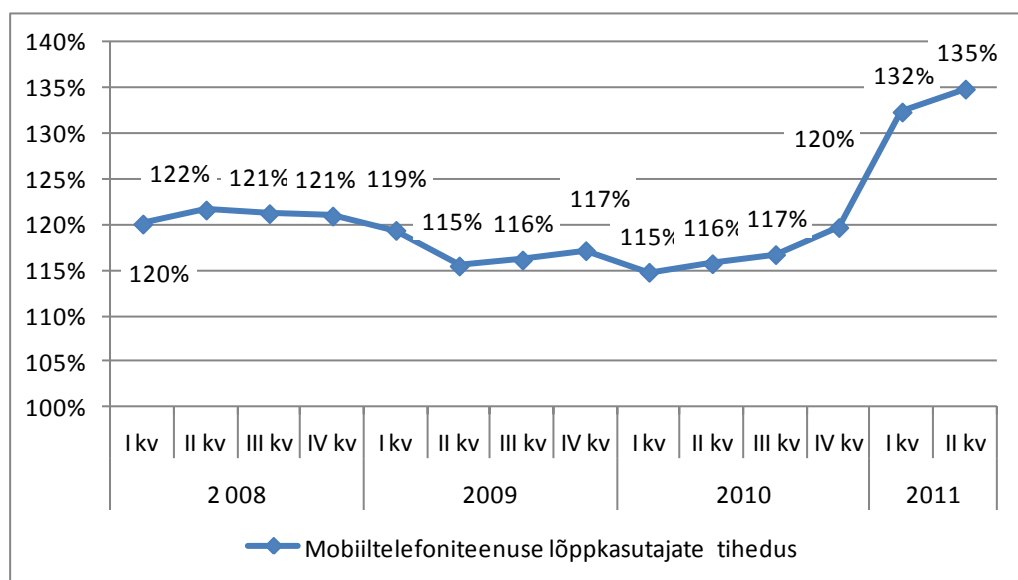
Joonis 4. Mobiiltelefoniteenuste kasutusstatistika Eestis.

159. Eestis on mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate tihedus elanikkonnast endiselt kõrge, moodustades 2011. aasta II kvartali seisuga 135%.

160. Jaeteenuse turul toimunud muudatustest järeldub, et lõpptarbijate juurdekasv on aeglustunud, lepinguliste lõpptarbijate arv on mõnevõrra kasvanud ning ettemakstud kõnekaardi lõpptarbijate arv on 2011. aasta esimese poolaasta lõpuks langeva trendiga.

Mobiiltelefoniteenuste turul on lõpptarbijate- ja kõnetulude osas toimunud ühtlane jaotumine ning kõikidel mobiiltelefoniteenuse operaatoritel on jaeturul väljakujunenud oma positsioon.

Joonis 4. Eesti mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate tiheduse muutus 100 elaniku kohta I kv 2009 – II kv 2011

161. 2009 aasta esimesest kvartalist kuni 2010-nda aasta lõpuni oli mobiiltelefoni teenuste lõppkasutajate tiheduse muutus Eestis 100 elaniku kohta stabiilne (119%-120%). Nagu joonisel 4 nähtub, toimus hüppeline muutus 2011. aasta esimeses kvartalis. Selline muutus on seotud operaatoritelt küsitavate indikaatorite täpsustamisega. Nimelt muutus aktiivse lõpptarbijate definitsioon: varem identifitseeriti lõpptarbijaid aktiivsete SIM-kaartide järgi, alates 2011-ndast aastast aga kõneteenuse osutamiseks avatud SIM kaartide järgi.

4.3. Turujõu hindamine

4.3.1. Turuosad

162. Ettevõtja turujõu üks olulisemaid näitajaid asjakohasel turul on ettevõtja turuosa suurus. Euroopa Komisjoni otsustuspraktika kohaselt võib rohkem kui 40%-line turuosa viidata ettevõtja turgu valitsevale seisundile konkreetsel turul. Olulise suurusega turuosa on tähtis konkurentsieelis, kuna see annab ettevõtjale võimaluse tõsta teenuse hinda, ilma et tulud sellest tingitud tarbimise vähenemise tõttu langeksid. Kuigi on ebatõenäoline, et turgu valitsevat seisundit omav ettevõtja ei omaks turul märkimisväärset turuosa, ei ole üksnes suure turuosa omamine ainus faktor, mis võiks anda ettevõtjale vastaval turul märkimisväärse turujõu ja takistada konkurentsi toimimist.

163. Vastavalt suuniste artiklis 75 viidatud Euroopa Kohtu kohtupraktikale²⁷ loetakse väga suurt turuosa (kohtupraktika kohaselt on selleks 50% ületav turuosa) iseenesest tõendiks turgu valitseva seisundi kohta (välja arvatud erandlike asjaolude korral). Suure turuosaga ettevõtja domineerivat positsiooni turul võib eeldada, kui ettevõtja turuosa on aja jooksul püsinud stabiilsena. Märkimisväärset turuosa omava ettevõtja turuosa vähenemine aastate lõikes näitab, et konkurents elektroonilise side turul tiheneb, välistamata samas ettevõtja märkimisväärset

²⁷ C-62/86: *AKZO Chemie vs. Komisjon*, op. cit., lõik 60; Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 7. oktoobri 1999. a otsus kohtuasjas T-228/97: *Irish Sugar vs. Komisjon*; EKL 1999, lk II-02969, lõik 70; 85/76: *Hoffmann-La Roche vs. Komisjon*, op. cit, lõik 41; Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 22. novembri 2001. a otsus kohtuasjas T-139/98: *AAMS vs. Komisjon*; EKL 2001, lk II-03413, lõik 51.

turujõudu antud turul. Ettevõtja kõikuv turuosa võib siiski viidata turujõu puudumisele konkreetsel turul.

164. Ka konkurentsiseaduse § 13 lõike 1 alusel võib eeldada turgu valitseva seisundi omamist ettevõtja puhul, kellele kuulub konkreetsel kaubaturul vähemalt 40% käibest.

165. Turu piiritlemise järelduste kohaselt ei ole kõne lõpetamist mobiiltelefonivõrgus võimalik asendada sama kõne lõpetamisega teises mobiiltelefonivõrgus. Seetõttu omab iga kõne lõpetamise teenust osutav mobiiltelefonoperaator oma sidevõrgus kõnede lõpetamisel 100%-list turuosa ning see püsib 100%-lisena sõltumata teenuse osutamise mahust ning iga piiritletud mobiiltelefonoperaatori poolt osutatav kõne lõpetamise teenus (geograafiliselt operaatori sidevõrk kogu oma ulatuses) moodustab iseseisva häälkõne lõpetamise turu.

166. Tulenevalt turu piiritlemisel välja toodud tehnoloogilisest eripärast püsib selline situatsioon ka tulevikus.

167. **Kokkuvõtte:** Konkreetse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu spetsiifikast tulenevalt moodustab iga piiritletud mobiiltelefonoperaatori poolt osutatav kõne lõpetamise teenus iseseisva häälkõne lõpetamise turu. Seda asjaolu aluseks võttes omab iga mobiiltelefonoperaator, kes osutab kõne lõpetamise teenust, oma sidevõrgus kõnede lõpetamisel 100%-list turuosa ning see püsib 100%-lisena sõltumata teenuse osutamise mahust.

4.3.2. Ettevõtja üldine suurus

4.3.2.1. Infrastruktuur ja investeringud

168. Konkreetse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse kontekstis, kus iga operaator omab oma võrgus kõne lõpetamise teenuse osutamisel 100%-list turuosa, võib mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenust osutavate ettevõtjate üldsuurus olla erinev. Sellest tulenevalt võib olla erinev ka ettevõtjate võime mõjutada nende poolt osutatava mobiiltelefonivõrkudes kõne lõpetamise teenuse kaudu konkurentsiosukorda vertikaalselt allapoole seotud mobiiltelefoniteenuse jaemüügiturgudel.

169. Konkurentsiamet võrdleb otsuse punktis 3.5. nimetatud piiritletud turgudel tegutsevate ettevõtjate üldsuurusi, et välja selgitada ettevõtjate võime mõjutada nende osutatavate sidumisteenuste (sh kõne lõpetamise teenuse) kaudu konkurentsiosukorda piiritletud sideteenuste turgudel ning vertikaalselt allapoole seotud mobiiltelefoniteenuse jaemüügiturgudel.

170. Ettevõtja üldine suurus on oluline näitaja, sest kvaliteetse häälkõneteenuse osutamiseks ning numbrite valitavuse tagamiseks on väiksema kliendibaasiga ning lokaalse ulatusega mobiiltelefonivõrku omavate operaatorite jaoks kriitilise tähtsusega siduda otse või kolmanda operaatori vahendusel oma sidevõrk operaatoriga, kes omab üle-eestilist raadiosidevõrku ning kontrollib olulist osa lõppkasutajatest.

171. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul osutavad teenust oma raadiosidevõrku omavad ettevõtjad. Ettevõtja suutlikkus konkreetse mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuseid osutada on piiratud raadiosidevõrgu levi- ja katvusala. Elanikkonna- kui ka territooriumi suurusest lähtuvalt on väiksema katvusala mobiiltelefonivõrgu infrastruktuuri omavatel ettevõtjatel võimalik kõne lõpetamise teenuseid osutada ainult piiratud ulatuses. Järgnevalt on esitatud asjakohasel turul tegutsevate operaatorite sidevõrgu katvusala 2010. aasta lõpu seisuga:

Ettevõtja	Elanikkonnast lähtuvalt		Territooriumist lähtuvalt	
	2G	3G ekvivalent või sellest kõrgemad standardid	2G	3G ekvivalent või sellest kõrgemad standardid
Elisa	... *%	... *%	... *%	... *%

EMT	... *%	... *%	... *%	... *%
Tele2	... *%	N/A	... *%	N/A
ProGroup Holding	... *%	... *%	... *%	... *%

Tabel 1. Otsuses käsitletavate operaatorite mobiiltelefonivõrkude levi- ja katvusala % (andmed 2010.a lõpu seisuga), lähtuvalt kasutatavast mobiiltelefonivõrgu generatsioonist st 2G teine generatsioon, 3G ekvivalent või sellest kõrgemad standardid kolmas generatsioon ja selle edasiarendus. Kuna Tele2 katvusala kohta täpseid andmeid ei esitanud, on tabelis 1 Tele2 katvusala osas märgitud N/A (ing.k *not available* – mittekättesaadav) ning piiratud Tele2 veebilehel avaldatu väljatoomisega.²⁸

172. Tabelist 1 nähtub, et kõigi turuanalüüsi kaasatud ettevõtjate asjakohase teenuse osutamist võimaldav 2G sidevõrgu infrastruktuur on praktiliselt üle-eestilise katvusala. 3G ekvivalendiga ja sellest kõrgema standardiga sidevõrku omavad kõik turuosalised. Vaatamata sellele ei anna see asjaolu siiski üheleegi ettevõtjale hulgimüügiturul selget eelist konkurentide ees - et osutada oma klientidele kvaliteetset teenust ja tagada numbrite valitavus, peab mobiiltelefonoperaator teiselt operaatorilt ostma kõne lõpetamise teenust.

173. Tehnoloogilistest piirangutest tulenevalt ei ole asjakohasel turul ükski operaator konkurentidest sõltumatu, sest ta ei suuda konkurentidega sidumislepinguid sõlmimata osutada edukalt mobiiltelefoni jaeteenust – ning seda isegi juhul, kui ta omab laiaulatuslikku infrastruktuuri või kontrollib suuremat osa mobiiltelefoniteenuste lõppkasutajatest.

174. Mobiiltelefoniteenuste areng nii jae- kui ka hulgimüügiturul on oluliselt seotud ettevõtjate poolt viimastel aastatel oma mobiiltelefonivõrgu arendamiseks tehtud investeeringutega.

175. Aastatel 2008-2010 moodustas turuanalüüsi kaasatud ettevõtjate investeeringute kogumaht ligikaudu 123 miljonit eurot. Analüüsi koostamisel küsiti ettevõtjatelt teavet kavandatavate investeeringute kohta aastateks 2011-2012. Kuna ükski teenuseosutaja andmeid tuleviku- ja lõpetamata perioodide investeeringute kohta ei esitanud, ei saa anda ka hinnangut turgudel tehtavate tuleviku investeeringute kogumahtude osas.

176. Samas lasub sideettevõtjatel kohustus investeerida uue põlvkonna sidevõrkudesse ning vastavalt majandustegevuse registri (MTR) andmetele peavad sideettevõtjad kuni aastani 2016 investeerima teatud hulga tugijaamade väljaehitamisse. Näiteks ühiste sageduslubade ([SL2003702](#); [SL2003720](#) ja [SL2003718](#)) kohaselt tuleb mobiilsidevõrguoperaatoritel elektroonilise side võrgu välitingimustesse paigaldatud baasjaamade arvu kasvatada kuue kalendriaasta lõikes järgnevalt:

Aasta	Ehitatavate tugijaamade arv (saatesagedused 2660 - 2680 MHz vastuvõtusagedused 2540 - 2560 MHz)		
	EMT	Elisa	Tele2
2011	100	0	0
2012	200	35	150
2013	250	57	150
2014	300	57	150

²⁸ <http://www.tele2.ee/klienditeenindus/ajalugu.html>: Viimase viie aastaga on Tele2 levikvaliteedi täiustamiseks investeerinud miljard krooni. Sel aastal Tehnilise Järelevalve Ameti poolt läbi viidud mõõtmised kinnitasid, et Eesti erinevate mobiilsideoperaatorite levikvaliteet on täielikult võrdsustunud. Aprillis oli Tele2 3,5G levi jõudnud juba 50 linna ja maakonnakeskusesse ning ettevõtte alustas kiire interneti võrgu laiendamist maapiirkondadesse. Septembriks kattis Tele2 kiire interneti leviala juba Tallinna–Tartu, Tallinna–Pärnu maantee ja Narva maantee Tallinna ning Kohtla-Järve vahelise lõigu. Kaetud sai valdav osa Harjumaast, Pärnumaast, Tartumaast ning suur osa Läänemaast, Järvamaast ja Raplamaast.

2015	500	57	150
2016	600	57	100

Tabel 2 Ehitatavate tugijaamade arv lähtuvalt sagedusloast

177. Alates 01.01.2013 peab igas kalendriaastas kavandatavatest baasjaamadest vähemalt 10% asuma väljaspool asulaid, kus elab üle 10 000 elanikku. Nende hulka ei loeta baasjaamu, mis on mõeldud levitingimuste parandamiseks piiratud territooriumil (*picocell* või *microcell*). Eelnevalt loetletud kohustused on kehtestatud kõigile mobiilsidevõrkude omanikele.

178. EMT avas 25. veebruaril 2010 Tallinnas esimese 4G ehk LTE (*Long Term Evolution*) testvõrgu. Juunis 2010 järgnesid oma testvõrkude katsetamisega ka Tele2 ning Elisa. Uue põlvkonna andmesidevõrk võimaldab ühenduskiirusi kuni 100 Mbit/s. LTE leviala piirdus Tallinna kesklinna ümbrusega. EMT on LTE tehnoloogia andnud kommertskasutusse juba alates 17. detsembrist 2010, kuid sideoperaatorid ei ole teinud märkimisväärseid investeeringuid nende võrkude arendusse, samuti ei ole vähimalgi määral märgata jaeklientidele tehtavate LTE-seadmete ja pakettide pakkumise hoogustumist.

179. ....*

Ettevõtja	Investeeringute osakaal aastatel 2008-2010 (%)
Elisa	... *%
EMT	... *%
Tele2	... *%
ProGroup Holding	... *%
Kokku	100%

Tabel 3. Otsuses käsitletavate sideettevõtjate investeeringute osakaal.

180. **Kokkuvõte:** Analüüsi kaasatud teenuseosutajatest EMT, Elisa ja Tele2 kontrollivad eraldi üleriigilise katvusalaaga mobiiltelefoniteenuse osutamiseks vajaliku infrastruktuuri ning omavad võrreldavaid kliendibaase. ProGroup Holding omab piirkondliku katvusalaaga mobiiltelefoniteenuse osutamiseks vajaliku infrastruktuuri.

181. Mobiiltelefonivõrgu infrastruktuuri omamine annab küll eelise konkurentide ees mobiiltelefoniteenuste jaeturgudel, kuid ei taga eelist asjakohasel hulgimüügiturul. Konkreetse mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul tegutsev ettevõtja ei suuda teiselt sideettevõtjalt kõne lõpetamise teenust ostmata osutada oma lõppkasutajatele mobiiltelefoniteenuseid. Siinjuures on oluline ettevõtja kontroll kõne lõpetamise teenuse üle, mitte aga temale kuuluva sidevõrgu infrastruktuuri ulatus ja/või investeeringute maht.

4.3.2.2. Kõne lõpetamise teenuse osutamise mahud

182. Ettevõtjate teenuse osutamise mahtude absoluutsuurust on hinnatud nii nende poolt esitatud käibe- kui ka asjakohase sideteenuse osutamise mahuandmete alusel perioodil 2008-2010. Kusjuures arvesse on võetud ainult teistest sidevõrkudest saabunud- ning asjakohase sideettevõtja sidevõrgus lõpetatud kõned; arvestatud ei ole sideettevõtja enda lõppkasutajate poolt samas sidevõrgus olevatele teistele lõppkasutajatele tehtud kõnede lõpetamist (nn võrgusisene kõne - *on-net calls*). Ka ESS § 2 punkt 19 kohaselt on kõne lõpetamine kõne edastamine sidumispunktist üldkasutatava elektroonilise side võrgu lõpp-punkti.

183. Allpool olevas tabelis 4 on toodud ettevõtjate kõne lõpetamise teenuse osutamise osakaalud kogu kõne lõpetamise teenusest ja mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate jaotus teenuseosutajate vahel 2010. aasta lõpu seisuga:

Ettevõtja	Lõpetatud kõneminutid	Tulud	Lepingulised lõppkasutajad	Kõnekaardi kasutajad
EMT	...*%	...*%	...*%	...*%
Tele2	...*%	...*%	...*%	...*%
Elisa	...*%	...*%	...*%	...*%
ProGroup	...*%	...*%	...*%	...*%
Kokku	100%	100%	100%	100%

Tabel 4. Kõne lõpetamise turul tegutsevate sideettevõtjate lõpetatud kõneminutite, teenuse osutamise teenitud tulude ning mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate arvu võrdlus (2010.a lõpp).

184. Tabelist nähtub, et EMT kõnede lõpetamise minutimaht ja tulud on ...*, moodustades kogu kõnede lõpetamise minutimahust ...*% ja tuludest ...*%. Elisa osakaal lõpetatud minutimahtudest on ...*% ja Tele2-l ...*% ning ProGroup Holdingul ...*%.

185. 2010. aasta lõpu seisuga omasid turuanalüüsi kaasatud ettevõtjad liitumislepinguid kokku 1 074 549 lõppkasutajaga, nendest ...*% olid EMT-, ...* % Tele2- ja ...*% Elisa-lõppkasutajad.

186. Kõnekaardi vahendusel mobiiltelefoniteenust kasutavate lõppkasutajate jaotus on mõnevõrra erinev. Kuid ka kõneteenuse lõppkasutajate koguarvust oli EMT osakaal suurim (...*%), talle ...* osakaaludega (...*%) Tele2 ja Elisa, ...* osakaaluga oli Pro Group Holding (...*%).

187. Minutimahtude graafikult (joonis 6 allpool) nähtub, et mobiiltelefonivõrkudes lõpetatud kõneminutite mahud on alates 2008. aastast püsinud stabiilsed. EMT sidevõrgus kõne lõpetamise minutimahud on olnud stabiilselt ...*, kuid ...* vaadeldaval perioodil kõigest ...*%. EMT-le jaeturul olulist konkurentsi pakkuvate Elisa ja Tele2 kõne lõpetamise teenuse minutimahud on küll ...*, kuid Elisa ja Tele2 mahud ...* EMT mahtudest kiiremini - vaadeldaval perioodil ...* Elisa mahud ...*% ja Tele2 ...*% võrra. Erinevalt teistest teenuse osutajatest on ProGroup Holdingul vaadeldaval perioodil minutimahud ...*...*%.

...*

Joonis 6. Kõne lõpetamise minutimahud (v.a võrgusisesed kõned) aastatel 2008-2010.

Tabelist 4 nähtub ka, et nii lõpetatud kõneminutite arv kui ka kõne lõpetamise teenuse osutamise teenitud tulud on proportsionaalselt jagunenud sarnaselt lõppkasutajate arvuga.

4.3.2.3. Kõne lõpetamise teenuse osutamise mahtude muutus MTE-de lõikes

188. Eelnevalt on Sideamet ja Konkurentsiamet viinud mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul läbi turuanalüüsid aastatel 2006. ja 2008. 2006. aastal kaasati turu koosseisu EMT, Elisa ja Tele2, 2008. aastal aga lisaks eelnimetatud sideettevõtjatele ka ProGroup Holding.

189. Järgnevalt antakse ülevaade mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu arengute kohta, võttes aluseks EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holdingu teenuse osutamise mahud.

190. Allpool oleval joonisel 7 on väljatoodud kõne lõpetamise minutimahud aastatel 2005-2010. Jooniselt nähtub, et kõikide MTE-de kõne lõpetamise minutimahud on tõusnud, kuid EMT ja Elisa mahud on teinud läbi sarnase languse aastal 2009 - tegemist võib olla üldisest majanduskriisist tuleneva lõpptarbivate poolse reaktsiooniga. Tele2 kõnelõpetamise minutimahud on ...* ...*%. ning EMT-l ja Elisal vastavalt ...*% ja ...*%. ProGroup Holding alustas teenuse pakkumisega aastal 2007 ning aastaks 2010 olid kõne lõpetamise teenuse minuti mahud ...*% .

...*

Joonis 7. Kõne lõpetamise minutimahud (v.a võrgusisesed kõned) aastatel 2005-2010 MTE-de lõikes

191. Teenuse osutamise tulude osas (vt joonis 8) on olnud tegemist märgatava langusega, kuna Sideameti 21. märtsi 2006. aasta otsusega nr J.1-50/06/2 (esimene turuanalüüside etapp) tunnistati EMT, Elisa ja Tele2 mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul MTE-ks ning neile kehtestatud hinnakohustuste tagajärjel langes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hind oluliselt.

...*

Joonis 8. Teenuse osutamise tulud MTE-de lõikes aastatel 2005-2010

192. Jooniselt 8 nähtub, et kehtestatud hinnakohustustele vaatamata suurenesid 2006. ja 2007. aastal kolme suurema sideettevõtja poolt osutatud teenuse tulud. Põhjuseks asjaolu, et 2006. aastal Sideameti otsusega kehtestatud kõne lõpetamise hinna vähendamisele suunatud hinnakohustused olid kohtu poolt kuni 2007. aasta novembrini esialgse õiguskaitse korras peatatud.

193. Peale esialgse õiguskaitse mahavõtmist jõustusid hinnakohustused alles 2007. aasta novembris, kui rakendus häälkõne lõpetamise hinna ülempiir (0,106 €/ min.) ning millest alates hakkasid MTE-ks tunnistatud sideettevõtjate poolt mobiiltelefonivõrgus rakendatavad kõne lõpetamise hinnad langema. Seoses eeltooduga avaldus kehtestatud hinnakohustuse positiivne mõju alles 2008. aastal. 2008. aastal ...* Elisa tulud ...*% ning EMT ja Tele2 tulud vastavalt ...*% ja ...*%.

2005. ja 2010. aasta võrdluses on Elisa tulud ...*% ning EMT-l ja Tele2 vastavalt ...*% ja ...*%.²⁹

194. Mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise minutimahtude osas ei ole mobiiltelefonivõrgu operaatorid turuosasid kaotanud.

4.3.2.4. Järeldused

195. Analüüsist järeldub, et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse mahtude ja mobiiltelefonivõrgu infrastruktuuri ulatuse osas esineb otsuses käsitletud ettevõtjate lõikes erinevusi ning et kahel eelneval regulatsiooniperioodil on olnud turu arengule positiivne mõju.

196. Tulenevalt turu piiritlemisel välja toodud tehnoloogilisest eripärast, ei mõjuta erinevused analüüsi kaasatud ettevõtjate näitajate absoluutsuurustes ettevõtjate turujõudu, kuna iga operaator on oma turul monopoolne teenuseosutaja, omades kõigi näitajate osas ikka 100%-list turuosa. Iga konkreetse mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul tegutsev ettevõtja ei suuda teiselt ettevõtjalt kõne lõpetamise teenust ostmata edukalt lõppkasutajatele mobiiltelefoniteenuseid osutada.

197. Siinjuures omab vaadeldavas turuanalüüsis tähtsust ettevõtja kontroll kõne lõpetamise teenuse üle, mitte aga teenuse osutamise maht ja/või temale kuuluva sidevõrgu infrastruktuuri ulatus.

4.3.3. Tasakaalustav ostja jõud

198. Eelnevalt on Sideamet ja Konkurentsiamet mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul viinud analüüsi läbi vastavalt 2006. ja 2008. aastal. Mõlemal juhul leiti, et nimetatud turul tasakaalustav ostja jõud kas puudub või eksisteerib väga väikeses ulatuses. Ka hetkel ei ole mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul tasakaalustavat ostja jõudu puudutavas osas olukord sisuliselt muutunud:

---

²⁹ Mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hindade suurused on toodud otsuse punktis „6..2 eelmiste turuanalüüside alusel sideettevõtjatele kehtestatud kohustused“ all.

199. Märkimisväärset turujõudu väljendab, nagu on sedastatud Euroopa Kohtu konkurentsialases kohtupraktikas³⁰, ettevõtja suutlikkus tegutseda turul märkimisväärsel määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest. Ettevõtja suutlikkust turuosalistest sõltumatult käituda võib vähendada tasakaalustav ostja jõud (ing.k *countervailing buyer power*, *countervailing buying power*), mis põhimõtteliselt kujutab endast kliendi läbirääkimise jõudu vahetult teenuse- või tootepakkujaga. Selline jõud ilmneb siis, kui kliendil on märkimisväärne mõju teenuseosutaja hinnakujunduslikule käitumisele või kui klient takistab teenuseosutajal tegutsemast sõltumatult kliendist märkimisväärses ulatuses.

200. Tasakaalustava ostja jõu olemasolu ja ulatust on asjakohane ning oluline käsitleda juhtudel, kui on tegemist kõrge kontsentratsiooniga turgudega ja eriti juhtudel, kui teenuseosutaja on monopoolses seisus.

201. Üldtunnustatud majandusteooria kohaselt on ratsionaalselt tegutseva monopolisti eesmärk maksimeerida oma kasumit, määrates teenustele ja toodetele monopoolsed hinnad. Tavaliselt järgneb sellisele käitumisele ebapiisav tootlikkus, ülemäärased hinnad ja seega ka heaolu langus. Dünaamiliste tagajärgedena võib välja tuua tootmise ebaefektiivsuse olulise suurenemise ja ebapiisava innovatsiooni.

202. Seega on antud turu konkurentsiolekorra analüüsimisel küsimus selles, et kui lähtepunktiks on ainuõigus mobiiltelefonikõne lõpetamisele oma sidevõrgus, siis kas nõudluse pool mõjutab või toob esile teatava surve antud operaatori suhtes sellises ulatuses, mis takistab sellel monopoolsel ettevõtjal ära kasutamast kirjeldatud hinnakujundamise mehhanismi ja tegutsemast kliendist sõltumatult. Erandlikus olukorras võib tasakaalustav ostja jõud nõrgestada monopoolse ettevõtja hinnakujunduse aluseid sellises ulatuses, mis takistab monopoolsel ettevõtjal tõstmast hindu üle taseme, mis kujuneks turul toimiva konkurentsi tingimustes. Seega osutub tasakaalustava ostja jõu hindamine võtmeküsimuseks monopoolse ettevõtja turujõu hindamisel.

203. Otsuse peatükis 3 piiritletud turgude puhul tuleb hinnata ettevõtja suutlikkust tegutseda turul märkimisväärsel määral sõltumatult lõppkasutajatest. Suutlikkust tegutseda sõltumatult konkurentidest piiritletud turgudel ei ole võimalik hinnata, kuna tulenevalt piiritletud turgude olemusest on igal üksikul turul vaid üks monopoolne teenuseosutaja.

204. Tasakaalustava ostja jõu ulatus sõltub teenuse lõppkasutaja võimest vahetada teenuseosutajat või mitte tarbida selle teenuseosutaja toodet või teenust lühikese aja jooksul. Kuna asjakohasel turul kehtib „helistav pool maksab“ põhimõte, siis kõneteenuse lõppkasutajad jaeturul arvestavad enamjaolt väljuvate kõnede hinnaga ning suhteliselt vähe hinnaga, kui palju maksab helistamine neile. Seega on lõppkasutajad suhteliselt ükskõiksed ka selle hinna suhtes, kui palju maksab kõne lõpetamine mobiiltelefonivõrgus, kus antud lõppkasutaja number on kasutusel. See välistab omakorda tasakaalustava ostja jõu rakendamise võimalikkuse mobiiltelefonikõne lõpetamise hindadele lõppkasutajate poolt. Tasakaalustava ostja jõu rakendamine piiritletud turgudel oleks võimalik siis, kui asjakohastel turgudel ei kehtiks enam „helistav pool maksab“ põhimõte. Kuid kuna sellise põhimõtte muutmine ei ole lähiajal tõenäoline, ei ole ka tõenäoline piiritletud turgudel tasakaalustava ostja jõu rakendamine lähema kolme aasta jooksul.

205. Lõppkasutajate käitumist teenuse osutaja vahetamiseks võib mõjutada teiste operaatorite poolt oma võrgus kõrgete jaehindade kehtestamine helistamisel teenust osutava operaatori lõppkasutajatele. See võib esile kutsuda situatsiooni, kus teiste võrkude lõppkasutajad ei soovi enam helistada teenust osutava operaatori lõppkasutajatele, mis võib viia selleni, et lõppkasutaja on sunnitud teenuseosutaja välja vahetama.

206. Selline lõppkasutajate mõjutamine läbi jaehindade on võimalik ainult siis, kui tegemist on oluliselt erineva suurusega teenuseosutajatega ja kõnemaad on väga väikesed. Kõrgeid

---

³⁰ 27/76: *United Brands*, op. cit.; 85/76: *Hoffmann-La Roche vs. Komisjon*, op. cit.; 322/81: *Michelin vs. Komisjon*, op. cit.; vt ka raamdirektiivi art 14 p 2 ja ESS § 45 lg 2.

jaehindasid saavad rakendada ainult suuremad ettevõtjad, kuna nende kõnede mahud väiksema sideettevõtja sidevõrku on väikesed, mistõttu on väikesed ka tulude kaotused tegemata jäänud kõnedelt. Samas ei saa väike teenuseosutaja vastata kõrgete jaehindade kehtestamisega suurte sideettevõtjate sidevõrkudesse. Põhjuseks on asjaolu, et kuna enamus kõnesid tehakse suuremate sideettevõtjate sidevõrkudesse, siis kõrgete kõnehindade kehtestamisega mõjutaksid väiksed sideettevõtjad oma lõppkasutajaid vahetama teenuseosutajat – see vähendaks nende lõppkasutajate arvu ja võib viia väikse sideettevõtja turult lahkumiseni.

207. Suured või võrreldavate lõppkasutajate arvuga teenuseosutajad sellist jaehindadega lõppkasutajate mõjutamist oma vahel praktikas ei rakenda – kui üks ettevõtja kehtestab kõrgeid jaehinnad helistamisel teise võrku, võib teine ettevõtja vastata samaga – eelist ei saavutaks kumbi sideettevõtja.

208. Seega on võimalik osaliselt mõjutada ettevõtja käitumist kõrgete kõne lõpetamise hindade kehtestamisel läbi lõppkasutaja käitumise, kuid sellise mõjutamise eelduseks on teenuseosutajate erinev suurus ja lõppkasutajate arvu väga suur erinevus. Kui erinevused ettevõtjate suuruses ja lõppkasutajate arvus ei ole suured ning kõnede liiklus võrkude vahel on võrreldav, siis selline lõppkasutajate mõjutamine ja tasakaalustava ostja jõu enda huvides ärakasutamine ei ole võimalik.

209. Hulgitasemel on võimalik tasakaalustava ostja jõu olemasolu hinnata vaadeldes teenuseosutajaid samal turul tegutsevate konkurentidena. Kui teatud toodet või teenust ostev ettevõtja on suur ja mõjukas, suudab ta suhteliselt efektiivselt peatada selle toote pakkuja või teenuse osutaja katse hindu tõsta. Teoreetiliselt peaks piisava suurusega ettevõtja olema suuteline avaldama teistele operaatoritele piisavat survet, et kõne lõpetamise hindu alandataks või vähemalt ei tõstetaks.

210. Konkreetse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu spetsiifikast tulenevalt (eelkõige seetõttu, et iga operaator saab kõnesid lõpetada vaid omaenda võrgus, mis moodustab omaette kaubaturu), ei oma ettevõtja üldine suurus aga tähtsust, sest olenemata ettevõtja suurusest on ettevõtja mõjuvõimu rakendamine kõne lõpetamise hinna läbirääkimistel läbiühendatavuse tagamiseks piiratud. Seega ei oleks tasakaalustava ostja jõu rakendamine võimalik ka siis, kui nimetatud ettevõtjad tegutsesid ühel kaubaturul.

211. **Kokkuvõte:** Ülaltoodust järeldub, et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamisel turul puudub tasakaalustav ostja jõud või see eksisteerib väga väikeses ulatuses ning turuosalised ei saa üksteise hinnakujundust oluliselt mõjutada. Tulenevalt turu piiritlemisel välja toodud tehnoloogilisest ja teenuse osutamise korralduse eripärast püsib selline situatsioon ka lähima kolme aasta perspektiivis.

4.3.4. Sisenemistõkked

212. Vastavalt turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktile 80 on turul domineerimise tuvastamiseks oluline hinnata turule sisenemise lihtsust. Ettevõtja võime turul domineerida sõltub uute turuosaliste turule sisenemise võimalusest: kui turul puuduvad sisenemistõkked, on ettevõtja võimalused turul konkurente eirates tegutseda piiratud isegi juhul, kui ta omab kõnealusel turul suurt turuosa.

213. Mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turgudele sisenemise tõkete hindamisel tuleb lähtuda piiritlemise käigus selgunud asjaoludest: määravaks on pakkumisepoolse asendatavuse puudumine sellel turul. Piiritletud turgudel saab iga mobiiltelefonivõrgu operaator lõpetada kõnesid ainult oma sidevõrgus. Järelikult on teised sideteenuse osutajad sunnitud kasutama vaid ühe kindla operaatori poolt osutatavat kõne lõpetamise teenust, kui nad soovivad kõne lõpetada tema lõppkasutaja numbrile. Seega eksisteerivad piiritletud turgudele sisenemiseks absoluutsed sisenemistõkked, sest ühel piiritletud turul tegutsev teenuseosutaja ei saa siseneda teistele piiritletud kõne lõpetamise turule.

214. Kuna asjakohastel turgudel on pakkumisepoolse asendatavuse puudumise tõttu välistatud potentsiaalne konkurents ning tehnoloogiline areng lähemal ajal ei võimalda teistel teenuseosutajatel siseneda piiritletud turgudele, võib järeldada, et asjakohastel mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turgudel eksisteerivad absoluutsed (kõrged) sisenemistõkked, mis takistavad potentsiaalse konkurentsi teket neil turgudel.

215. Sisenemistõkked võivad esineda eri vormis ning ilmnedavad väga erinevatel põhjustel. Olemuselt võivad turule sisenemise piirangud olla struktuursed või regulatiivsed.

216. **Struktuursed** tõkked tähendavad tehnoloogiast ja sellega seotud kulude struktuurist tingitud ebasümmeetrilisi võimalusi turul juba tegutsevatele ja sinna siseneda soovivatele ettevõtjatele.

217. Asjakohasele turule sisenemisel esinevad kõrged sisenemistõkked, mis on seotud mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuste osutamiseks vajaliku infrastruktuuri rajamise ja tehniliste eelduste loomiseks vajalike investeeringute tegemisega. Suure levialaga sidevõrgu- või selle üle kontrolli omamine on juba iseenesest märkimisväärne tõke turule sisenemisel - eriti kui konkurent peab infrastruktuuri dubleerimiseks tegema piiratud aja jooksul mahukaid investeeringuid.

218. Turule sisenemisel tuleb arvestada ka mahukate pöördumatute kuludega, kuna teatud juhtudel kaotatakse kuni 100% sellistest investeeringutest (kui tekib olukord, kus teenuse osutaja on sunnitud turult lahkuma). Eelkõige on raskused seotud juurdepääsuga finantsvahenditele, kuna sedavõrd märkimisväärse investeeringu katmiseks vajalikku laenu saab võtta vaid väga suur ja/või piisavat tagatist omav ettevõtja. Teiselt poolt muudavad tehtud investeeringute tagasiteenimise eelkõige riskantseks järgnevad kaks põhjust:

1. Eesti elanikkonna vähesus ja madal asustustihedus, mis muudab mitme paralleelse üleriigilise mobiiltelefonivõrgu infrastruktuuri väljaehitamise majanduslikult ebaotstarbekaks, sest investeeringute tagasiteenimise aeg läheks väga pikaks;
2. nagu näitab lähedalt seotud mobiiltelefoniteenuste jaemüügituru areng, ei ole uued turule tulijad olnud võimelised tagama arvestatavat teenuse lõppkasutajate arvu, mis tagaks või looks garantii investeeringute tagasiteenimiseks.

219. **Regulatiivsed** tõkked tähendavad seda, et teatud territooriumil kehtivad regulatiivsed meetmed piiravad teenuseosutajate tegutsemisvabadust või takistavad üldse võimalust tegutseda. Näiteks võib olla kehtestatud turul tegutsevate ettevõtjate limiit, st väljastatakse vaid teatud hulk teatud teenuse osutamist võimaldavaid litsentse.

220. Mobiiltelefonivõrkude väljaehitamisel ja kasutamisel on võimalikeks regulatiivseteks tõketeks piiratud sagedusressurss ehk sagedusvahemik, mille kasutamine on reguleeritud ja nõuab vastavate sageduslubade olemasolu. See omakorda piirab asjakohasel turul teenuseosutajate arvu, kes oleks võimelised oma sidevõrgu kaudu teenust pakkudes turule sisenema.

221. GSM (2G) võrgus kasutatavatest raadiosagedustest on praktiliselt hõivatud 900 MHz ja 1800 MHz sagedusala, mille kasutamiseks omavad sagedusluba asjakohase turuanalüüsi kaasatud võrguoperaatorid Elisa, EMT ja Tele2, mistõttu sisenemine sinna sagedusalasse on piiratud.

222. 3G võrgu baasil tegutsemiseks on Eestis ettenähtud neli luba, millest kolm sagedusluba on väljastatud EMT-le, Elisale ja Tele2-le 1920-1980/2110-2170 MHz sagedusala FDD (*Frequency division duplex*) tehnoloogia kasutamiseks. Viimase sagedusloa on 3G võrgu osas omandanud ProGroup Holding.

223. Lisaks nimetatud sagedusalale on lubatud 3G tehnoloogiat kasutada ka 900MHz sagedusalas. 3G tehnoloogiat kasutavad paralleelselt GSM-le (2G) EMT, Elisa ja Tele. Saab öelda, et 3G võrgus kasutatavad raadiosagedused on jaotatud piiritletud turgudel tegutsevate

ettevõtjate vahel, st teenuse osutamisele nimetatud tehnoloogia vahendusel eksisteerivad kõrged sisenemistõkked.

224. Üksnes LTE tehnoloogial põhineva mobiilsidevõrgu ülesehitamiseks on väljastatud ühised sagedusload sagedusalas 2500-2570 MHz / 2620-2690 MHz (Rx/Tx) ettevõtjatele Elisa Oyj, Tele2 Eesti AS, EMT AS ja Elion Ettevõtted AS. Mobiilsidevõrkude vahel jagunevad sagedused võrdselt - a'20MHz ribalaiust. Elion kui suurim fikseeritud sidevõrgu operaator omab nimetatud sagedusloa kohaselt 10MHz laiust sagedusriba.

225. LTE tehnoloogia alusel on lubatud arendada ka 1800 MHz sagedusala sidevõrku. Kuigi see tehnoloogia ei ole nimetatud sagedusalas väga levinud, on alustatud LTE tehnoloogia juurutamisega.

226. Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium ning Tehnilise Järelevalve Amet on alustanud avaliku konkursi ettevalmistamisega sideettevõtjate leidmiseks mobiilsete lairibateenuste pakkumiseks sagedusalas 790 - 862 MHz. Nimetatud sagedusala võimaldab osutada 3G võrgu põhiseid teenuseid. Loaga seatavate kohustuste osas ei ole veel otsuseid vastu võetud, kuid vaatluse all on olnud võimalikud katvuse ja andmeedastuskiiruse nõuded. Eeltoodust tulenevalt on hetkel raske prognoosida, kas nimetatud sagedusala võib omandada mõni uus mobiiltelefonivõrgu operaator või jääb see juba turul tegutsevatele mobiiltelefonivõrgu operaatoritele. Isegi kui mobiiltelefoniteenuste turul siseneb uus mobiiltelefonivõrgu operaator, ei muuda see turuolukorda mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul, kuna tehnoloogiliste piirangute tõttu omab iga mobiiltelefonivõrgu operaator oma võrgus kõne lõpetamisel 100%-st turuosa.

227. **Kokkuvõte:** Uutele turule tulijatele eksisteerivad kõne lõpetamise turule sisenemisel seoses suurte pöördumatute kuludega kõrged sisenemistõkked, kuna mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuse osutamiseks vajalikud sidevõrgu rajamiseks on vajalikud investeeringud, millega kaasnevad ettevõtjale kõrged pöördumatud kulud. Regulaatiivse tõkkena lisandub piiratud sagedusressurss.

228. Et nimetatud sisenemistõkked võiksid tulevikus kaduda või oluliselt muutuda, ei ole turu olemusest tulenevalt tõenäoline.

4.4. Konkurentsiprobleemid piiritletud turgudel

4.4.1. Võimalikud konkurentsiprobleemid

229. Eelnevalt märgiti, et asjakohasel turul on konkurentsitaseme määramiseks vajalik analüüsida turgu mitme kriteeriumi alusel, mis on suutelised kõige ilmekamalt väljendama ettevõtja märkimisväärse turujõu olemasolu või selle puudumist asjakohasel turul.

230. Kuivõrd *ex ante* regulatsiooni kehtestamine ei sisalda endas hinnangut sellele, kas ettevõtja on pannud toime õiguserikkumise ning oluline on üksnes kindlaks teha, kas tema majanduslik tugevus annab talle võimu käituda märgatavas ulatuses sõltumatuna konkurentidest, klientidest ja lõpuks ka lõppkasutajatest (raamdirektiivi artikli 14 lõige 2, ESS § 45 lõige 2), tuleb ka piiritletud sideturul esineda võivaid konkurentsiprobleeme hinnata ennekõike kui potentsiaalseid konkurentsiprobleeme ning selgitada välja, kas niisugused konkurentsiprobleemid võivad turu konkurentsiolekorrast tingitud objektiivsete takistuste esinemise või nende puudumise tõttu praktikas realiseeruda.

231. Tulenevalt mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise eripärast omab iga kõne lõpetamise teenust osutav märkimisväärse turujõuga ettevõtja oma mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul 100%list turuosa (otsuse punkt 4.3.1.).

232. Samuti puudub piiritletud turul tasakaalustav ostja jõud, turuosalised ei saa üksteise hinnakujundust oluliselt mõjutada (otsuse punkt 4.3.3.) ning piiritletud turgudele sisenemine on vastava turu tehnoloogilisest eripärast tulenevalt välistatud (otsuse punkt 4.3.4).

233. Võttes arvesse eeltoodut, leiab Konkurentsiamet, et objektiivsed takistused alltoodud konkurentsiprobleemide ärahoidmiseks puuduvad või on väga piiratud, mistõttu ilma regulatiivse sekkumiseta on kirjeldatud konkurentsiprobleemide realiseerumine praktikas tõenäoline.

234. Konkurentsiamet leiab, et mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul võivad esineda peamiselt järgmised ettevõtjate märkimisväärsest turujõust tulenevad konkurentsiprobleemid:

- juurdepääsuga seotud konkurentsiprobleemid: juurdepääsust keeldumine;
- hinnaga seotud konkurentsiprobleemid: ülemäära kõrgete hindade rakendamine, hinnadiskrimineerimine;
- muud diskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemid (informatsiooni diskrimineeriv kasutamine või varjamine, viivitamistaktika, mittekohased nõuded, kvaliteedidiskrimineerimine).

4.4.2. Juurdepääsuga seotud konkurentsiprobleemid

235. Sidumise ja kõne lõpetamise teenusele juurdepääsust keeldumisega piiratakse uute teenuseosutajate võimalusi siseneda kõneteenuste jaemüügi turule. Kõneteenuste jaemüügi turule siseneja jaoks on ühendus olemasolevate sidevõrkudega tähtis. Piiritletud turul märkimisväärset turujõudu omaval ettevõtjal on lähedalt seotud jaeteenuse turgudel võimalik senikaua, kuni uuel sisenejal ei ole piisavalt palju lõppkasutajaid, hakkama saada ka end kõneteenuste jaemüügi turule sisenejaga otseselt sidumata. Ilma sidumise ja kõne lõpetamise teenuseta on aga kõneteenuste kasutamisalala uue turulesiseneja lõppkasutaja jaoks piiratud, kuna nad ei saa ühendust suure osa sidevõrkude lõppkasutajatega. Eelnevast tulenevalt võib sidumise ja kõne lõpetamise teenuse osutamisest keeldumine oluliselt vähendada konkurentsi ning olla seega üldist heaolu kahjustav.

236. Konkurentsiameti hinnang juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemi tulevikus esinemise suurele tõenäosusele tugineb asjaolule, et EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding omavad tehnoloogilistel põhjustel igäüks ka tulevikus mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul märkimisväärset turujõudu (sh 100%-list turuosa), mis võimaldab neil tegutseda märkimisväärset määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest, ning sellest tulenevalt märkimisväärset võimet ning huvi kasutada oma turujõudu uute või väikese kliendibaasiga sideettevõtjate kõneteenuste jaeturule sisenemise takistamiseks läbi juurdepääsust keeldumise.

4.4.3. Hinnaga seotud konkurentsiprobleemid

237. Kuna EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding omavad tehnoloogilistel põhjustel igäüks praegu ja ka tulevikus (lähima kolme aasta jooksul) mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul märkimisväärset turujõudu (sh 100%-list turuosa), siis on neil olemas võime kasutada oma turujõudu konkurentsi moonutamiseks. Peamised konkurentsivastased hinnakujunduse meetodeid on ülemäärane hinnakujundus ja hinnadiskrimineerimine. Hinnaga seonduvaid konkurentsiprobleeme on Konkurentsiamet selgitanud otsuse lisas 1 (hindade analüüs).

4.4.4. Muud diskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemid

238. Lisaks hinnadiskrimineerimisele eksisteerib suur tõenäosus, et EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding tulenevalt vertikaalsest integreeritusest ning märkimisväärsest turujõust (sh 100%-lisest turuosast) konkreetset piiritletud turul, omavad nüüd ja tulevikus märkimisväärset

huvi kasutada ka teisi diskrimineerimise viise nagu kvaliteedi diskrimineerimine, teenuste osutamise viivitamine, mittekohased nõuded selleks, et takistada uute väikese kliendibaasiga sideettevõtjate kõneteenuste jaeturule sisenemist.

- **Viivitamistaktika**

239. Viivitamistaktika märgib käitumist, mille puhul ettevõtja ei keeldu oma konkurentidele hulgiteenuse turul teatud sisendit tarnimast, kuid iseseisvad ettevõtjad varustatakse sisenditega ajaliselt hiljem, võrreldes oma jaeteenust pakkuva haruga. Viivitamistaktikale võib viidata näiteks pikk sidumise äriläbirääkimiste ja lepingute sõlmimise protsess.

- **Mittekohased nõuded**

240. Mittekohased nõuded on mis tahes lepingutingimused, mis nõuavad, et konkurent käituks viisil, mis ei ole hulgiteenuse pakumiseks vajalik. Näiteks nagu teatud kallima tehnoloogia kasutamise erinõue, või informatsiooni puudutavad nõuded (konkurentide kliente puudutavad andmed suuremas ulatuses kui majanduslikult või tehniliselt õigustatud oleks).

- **Kvaliteedidiskrimineerimine**

241. Kvaliteedidiskrimineerimine seisneb teistele konkureerivatele sideettevõtjatele halvema kvaliteediga teenuste osutamises võrreldes endaga. Kvaliteedidiskrimineerimise läbi saab turgu valitsev ettevõtja kas tõsta konkurentide kulusid või piirata oma konkurentide poolt osutatavate teenuste väljamüüki.

5. MÄRKIMISVÄÄRSE TURUJÕUGA ETTEVÕTJAKS TUNNISTAMINE

242. Otsuse 3. ja 4. peatükis läbi viidud analüüsi tulemusel selgitas Konkurentsiamet välja, et piiritletud sideturgudel konkurents ei toimi ning turuanalüüsi kaasatud operaatorid EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding omavad mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärset turujõudu:

- iga nimetatud mobiiltelefonioperaator omab 100%-list turuosa kõnede lõpetamisel oma sidevõrgus;
- asjakohastel turgudel on nii pakumise- kui ka nõudlusepoolse asendatavuse puudumise tõttu välistatud potentsiaalse konkurentsi toimimine;
- nimetatud turgudel eksisteerivad kõrged sisenemistõkked;
- piiritletud turgudel puudub või eksisteerib väga väike tasakaalustav ostja jõud, kuna jaetasemel ei suuda lõppkasutajad olulisel määral mõjutada häälkõne lõpetamise hinda konkreetses mobiiltelefonivõrgus.

243. Tulenevalt ülaltoodust ning juhindudes ESS § 49 lõikest 1 tunnistab Konkurentsiamet mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul sideettevõtjad EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holdingu märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks.

6. KEHTESTATAVAD KOHUSTUSED

6.1. Kohustuste kehtestamise eesmärk

244. Piiritletud sideteenuse turgudel läbi viidud turuanalüüsi tulemuste alusel tegi Konkurentsiamet otsuse 5. peatükis ettepaneku tunnistada sideettevõtjad EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks.

245. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjale ESS § 46 lõike 2 alusel *ex ante* kohustuste kehtestamine ei eelda, et turujõu kuritarvitus on tegelikult toimunud. Seda seisukohta kinnitab Euroopa Komisjoni suuniste punktides 30 ja 31 toodud *ex ante* regulatsiooni käsitlus. *Ex ante* kohustuste kehtestamine ettevõtjatele kannab raamdirektiiviga seatud eesmärki, et konkreetsel

sideturul märkimisväärsed turujõudu omav sideettevõtja ei saaks oma turujõudu sellel turul kasutada konkurentsi piiramiseks või moonutamiseks või kanda oma turujõudu üle lähedalt seotud turgudele.

246. Konkurentsiameti poolt läbiviidud turuanalüüsist tulenes, et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul ei toimi efektiivne konkurents. Lisaks tulenes turuanalüüsist, et EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding omavad igaüks märkimisväärsed turujõudu mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul, mis võimaldab neil tegutseda märkimisväärsel määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest.

247. Konkurentsiamet leiab, et otsuse punktis 4.4. (koos alapunktidega) kirjeldatud konkurentsiprobleemide vältimiseks ja konkurentile avatud turu arengu tagamiseks ning konkurentsi edendamiseks elektroonilise side teenuste osutamisel on vajalik kehtestada nimetatud sideettevõtjale ESS §-des 50-53 toodud märkimisväärse turujõuga ettevõtja kohustusi.

248. Konkurentsiamet on seisukohal, et kehtestatavad kohustused edendavad konkurentsi sideteenuste osutamisel muu hulgas sellega, et tõkestavad sideteenuste turgudel konkurentsi moonutamist ja takistamist. Samuti aitab kohustuste kehtestamine kaasa sideteenuste turu arengule muu hulgas sellega, et toetab üleeuroopaliste sidevõrkude loomist ja arendamist ning üleeuroopaliste sideteenuste koostalitusvõimet ja läbivühendatavust ning tagab sideettevõtjate võrdse ja mittediskrimineeriva kohtlemise.

249. Lisaks kaitseb kohustuste kehtestamine ka sideteenuste kasutajate õigusi muu hulgas sellega, et tagab lõppkasutajate huvide kaitse, teabe andmise sideettevõtjate poolt, eelkõige sideteenuste tasude ja sideteenuste osutamise tingimuste läbipaistvuse ning sidevõrkude terviklikkuse ja turvalisuse.

6.2. Eelmiste turuanalüüside alusel sideettevõtjatele kehtestatud kohustused

250. Sideameti 21. märtsi 2006. aasta otsusega nr J.1-50/06/2 (esimene turuanalüüside etapp) tunnistati EMT, Elisa ja Tele2 mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks ning neile kehtestati märkimisväärse turujõuga ettevõtja juurdepääsu-, mittediskrimineerimise-, läbipaistvuse-, ning hinnakontrolli ja kuluarvestuse kohustused.

251. Vastavalt nimetatud otsuse punktile 6.2.4.2. pidid EMT, Elisa ja Tele2 aastatel 2006-2008 rakendama mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hindade osas liuggraafikul (ing.k. *glide path*) ja nn „hinnamütsil“ (ing.k *price cap*) põhinevat meetodikat.

252. Seoses kohtuvaidlustega jõustusid hinnakohustused alles 2007. aasta novembris, millest alates hakkasid sideettevõtjad mobiiltelefonivõrgus rakendama kõne lõpetamise hinda 0,106 €/min.

253. Perioodil 01.07.2008 – 30.06.2009 oli vastavalt kehtestatud hinnakohustustele mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hinnaks 0,0880 €/min.

254. Konkurentsiameti 26. märtsi. 2009. a. otsusega nr 8.3-12/09-0002 tunnistati EMT, Elisa ja Tele2 uuesti mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks. Samuti tunnistati nimetatud turul esmakordselt märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks ProGroup Holding.

255. Otsuse punktis 6.7.3. kehtestas Konkurentsiamet EMT-le, Elisale, Tele2-le ja ProGroup Holdingule hinnakontrolliga seotud kohustuse, mille kohaselt peavad EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding kuni 30. juunini 2012. a. rakendama mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hindade osas võrreldavate muutujate (*benchmark'il*) põhinevat Euroopa riikide keskmise mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise tasu (*mobile termination rate* – edaspidi ka *MTR*) hinnamütsi meetodikat;

256. Samuti tuleneb otsusest, et MTRi ümberkalkuleerimise periood on 1 aasta, igal järgneval aastal arvutab Konkurentsiamet uued hinnamütsi väärtused otsuse punktis 6.7.2.3. toodud alustel (aluseks võetakse ERG poolt avalikustatud baasandmete võrdlustabelis kajastuvate riikide MTRide aritmeetilise keskmise hind). MTR maksimaalsele muutusele seadis Konkurentsiamet $\pm 10\%$ -line piirangu - juhul kui Euroopa riikide keskmine MTR peaks muutuma väga järsult, ei või sideettevõtjatele rakendatava MTR langus ega tõus olla suurem kui 10%.

257. Otsusest tulenevalt kohaldasid MTE-ks määratud sideettevõtjad alates 01.07.2009 MTRi 0870 €/min ning alates 01.07.2010 MTRi 0,0780 €/min. Alates 01.07.2011 kuni 30.06.2012 on kohaldatavaks MTRi suuruseks 0,0702 €/min ning alates 01.07.2012 on kuni uuest märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsusest tulenevate kohustuste jõustumiseni MTRi suuruseks 0,0632 €/min.

6.3. Kohustuste kehtestamise alused

258. ESS § 41 lg 2 punkti 1 kohaselt on Konkurentsiametil õigus turgude valdkonnaspetsiifiliseks reguleerimiseks kehtestada märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kohustusi vastavalt ESS § 46. ESS § 46 lg 2 kohaselt lähtub Konkurentsiamet ettevõtjale kohustuste kehtestamisel ESS §-des 50-58 sätestatust, kehtestades ettevõtjale ühe või mitu asjakohast kohustust sellel turul, millel sideettevõtja on märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud. Kohustuste valikul arvestab Konkurentsiamet muu hulgas Euroopa Komisjoni elektroonilise side turgu puudutavate soovitude ja seisukohtadega ning Euroopa Liidu regulaatorite koostöös kujunenud vastava praktikaga.

259. ESS §-st 135 lg 1 tulenevalt peavad märkimisväärsele turujõuga ettevõtjale kehtestatavad kohustused olema mõistlikud ja otstarbekad, objektiivselt kaalutletud, mittediskrimineerivad ja erapooletud. Samuti peavad kohustused olema läbipaistvad ning suunatud ESS §-s 134 sätestatud konkreetse eesmärgi saavutamisele ning peavad seda eesmärki arvestades olema proportsionaalsed. Lisaks eeltoodule arvestab Konkurentsiamet sideettevõtjatele kohustuste kehtestamisel mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu eripärast tulenevate konkurentsiprobleemidega ning sideettevõtjatele eelnevalt kehtinud kohustustest tulenevate mõjudega ning kas kehtestatav kohustus on eesmärgi saavutamiseks piisav ja vähim koormav võimalus.

260. Käesoleva turuanalüüsi käigus on piiritletud sideteenuse turgudel läbiviidud turuanalüüsi tulemusel selgunud, et sideettevõtjad EMT, Elisa ja Tele2 omavad igaüks oma sidevõrgus kõne lõpetamisel samaväärset märkimisväärset turujõudu (sh 100%-st turuosa ja Eesti Vabariigi territooriumist 99-99,9% katvat mobiiltelefonivõrku). ProGroup Holdingule kuuluv sidevõrk on küll tunduvalt väiksem, kuid sellele vaatamata omab ProGroup Holding oma sidevõrgus märkimisväärset turujõudu (vt otsuse punkt 3.3.). Sellest tulenevalt on neil sideettevõtjatel võimalik oma tegevusega mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul esile kutsuda mõnda otsuse punktis 4.4 (koos alapunktidega) kirjeldatud konkurentsiprobleemidest.

261. Võttes arvesse eeltoodut ning leevendamaks turuanalüüsi käigus tuvastatud konkurentsiprobleeme, peab Konkurentsiamet vajalikuks kehtestada mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul sideettevõtjatele EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding valdkonnaspetsiifilised *ex ante* kohustused.

262. Konkurentsiamet analüüsis, kas EMT-le, Elisa-le, Tele2-le ja ProGroup Holdingule eelmise turuanalüüsi käigus kehtestatud juurdepääsu-, mittediskrimineerimise- ja läbipaistvuskohustuste muutmine on vajalik, ning leidis, et oluliste muudatuste tegemine ei ole põhjendatud - eelmise turuanalüüsi käigus rakendatud sarnaste meetmetega jätkamine tagaks ka edaspidi nimetatud kohustuste eesmärkide täitmise (otsuse punktid 6.4.1.; 6.5.1.; 6.6.1.). Samas on osutunud vajalikuks muuta osaliselt eelmise turuanalüüsi käigus sideettevõtjatele kehtestatud hinnakohustusi (otsuse punkt 6.7 koos alapunktidega).

263. Konkurentsiamet on otsuse alapunktides 1-8 kokkuvõtvalt selgitanud, et Euroopa Komisjon leidis oma 16.04.2012 otsuses, et Konkurentsiameti 16.03.2012 eelnõus toodud kõne lõpetamise hinnakohustuste kehtestamise alused ei ole läbipaistvad ning kavandatud kõne lõpetamise hind ei ole kulutõhus. Samuti, et läbiviidud analüüsi tulemusel ja Euroopa Komisjoni poolt avaldatud seisukohti arvesse võttes leidis Konkurentsiamet, et võrreldes 16.03.2012 otsuse eelnõuga on vajalik ja põhjendatud muuta mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hinnakohustusi ja nende kehtestamise aluseid.

264. Võttes arvesse eeltoodut, toob Konkurentsiamet haldusaktist parema arusaamise ja selguse eesmärgil otsuse punktides 6.7.2.1. ja 6.7.2.2 kokkuvõtvalt välja ka Konkurentsiameti 16.03.2012 otsuse eelnõus- ja Euroopa Komisjoni 16.04.2012 otsuses esitatud seisukohad. Konkurentsiamet on seisukohal, et eelnimetatud seisukohtade otsuses väljatoomisega on paremini tagatud haldusakti motiveerimise nõue ning nii HMS § 4 lg 2 kui ka ESS §-i 135 sätestatu, mille kohaselt peab Konkurentsiamet turuanalüüsi läbiviimisel arvesse võtma asjas turuanalüüsi eesmärgist lähtudes olulisi asjaolusid.

265. ESS § 44 lg 1 kohaselt teostab Konkurentsiamet regulaarselt, kuid mitte harvem kui kord kolme aasta jooksul piiritletud sideteenuste turul konkurentsiolekorra analüüsi, mida Konkurentsiamet võib Euroopa Komisjoni nõusolekul kuni kolm aastat pikendada.

266. Võttes arvesse eeltoodut, arvestab Konkurentsiamet mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul analüüsi läbi viies- ja kohustuste kehtestamisel etteulatuvalt vähemalt kolme aastase (alates regulatsiooniperioodiga). Kohustuste kehtivuse alused turu analüüsi läbiviimise perioodi pikendamisel on välja toodud otsuse punktis 6.8.

6.4. Juurdepääsu kohustused

6.4.1. Juurdepääsu kohustuste eesmärk

267. Juurdepääsu kohustus on suunatud otsuse punktis 4.4.2. kirjeldatud juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemi vältimisele. Juurdepääsu kohustuste eesmärk on tagada sidevõrkude koostalitusvõime ja lõppkasutajate vaheline ühendatavus. Ilma juurdepääsu kohustuseta võib märkimisväärse tõenäosusega tekkida olukord, kus juurdepääsust keeldumine või juurdepääs ebamõistlikel tingimustel takistab konkurentsi arengut jaemüügi tasandil ja on lõppkasutajate huve kahjustav, kuna ilma juurdepääsuta konkreetsele sidevõrgule on teiste sidevõrkude lõppkasutajatel võimatu üksteisele helistada. Samuti kahjustab juurdepääsust keeldumine või juurdepääs ebamõistlikel tingimustel konkurentsi arengut jaemüügitasandil, kuna sellise tegevusega tõkestatakse potentsiaalsete konkurentide sisenemine kõneteenuste jaemüügi turule. See aga takistab kõneteenuste turul omakorda konkurentsi arengut.

268. Lisaks eelnevale on juurdepääsu kohustus suunatud ka ESS § 134 lõigetes 2 ja 3 sätestatud eesmärkide saavutamisele seeläbi, et nimetatud kohustus toetab sideteenuste koostalitusvõimet ja läbivühendatavust ning kaitseb lõppkasutajate huve.

6.4.2. Juurdepääsu kohustuste kehtestamine

269. Konkurentsiamet kehtestab EMT-le, Elisale, Tele2-le ja ProGroup Holdingule konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul otsuse punktis 4.4.1. kirjeldatud juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemi vältimiseks, sideteenuste koostalitusvõime ja läbivühendatavuse toetamiseks ning lõppkasutajate huvide kaitseks ESS § 50 lg 1 punktis 5 sätestatud kohustuse rahuldada teise sideettevõtja mõistlik taotlus juurdepääsuks konkreetsetele võrguelementidele ja võrguga seotud vahenditele ja võimaldada nende kasutamine vastavalt ESS §-le 51.

Nimetatud kohustuste raames nõuab Konkurentsiamet EMT-lt, Elisalt, Tele2-lt ja ProGroup Holdingult:

- 1) heas usus läbirääkimist sideettevõtjatega, kes nõuavad juurdepääsu;
- 2) lubatud juurdepääsu jätkuvat võimaldamist;
- 3) sidumise ja häälkõne lõpetamise teenuse osutamist hulгимүүги korras sideettevõtjatele nende teenuste edasimüümise eesmärgil;
- 4) teenuste koostalituseks hädavajalikele tehnilistele liidestele, protokollidele ja muudele võtmetehnoloogiatele avatud juurdepääsu võimaldamist;
- 5) ühispaiknemise või muude ühiskasutuse viiside pakkumist, sealhulgas kaablikanalisatsiooni, hoonete ja mastide ühiskasutuse võimaldamist;
- 6) lõppkasutajatele läbivühendatavusel põhinevate teenuste koostalitusvõime tagamiseks vajalike teenuste pakkumist;
- 7) teenuste osutamisel õiglase konkurentsi tagamiseks vajalikele tugisüsteemidele või samalaadsetele tarkvarasüsteemidele juurdepääsu pakkumist;
- 8) sidevõrkude või võrguvahendite sidumist.
- 9) juurdepääsu seotud teenustele

270. ESS § 64 lg 2 kohaselt on sideettevõtja, kelle suhtes on Konkurentsiamet kehtestanud juurdepääsu või sidumise kohustuse (antud juhul EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding), kohustatud juurdepääsu ja sidumise kohustuse täitmisel vastavalt kohustuste iseloomule täitma järgmisi nõudeid:

- 1) võimaldama teistel sideettevõtjatel kasutada võrgu seadmeid, ehitisi ning liinirajatisi võrdsetel tingimustel ja kvaliteediga, millega ta seda ise osutab oma ema- ja tütarettevõtjale, klientidele või äripartneritele;
- 2) võimaldama juurdepääsuks või sidumiseks taotluse esitanud ettevõtjal saada juurdepääsuks ja sidumiseks vajalikku teavet;
- 3) kasutama juurdepääsu või sidumisega seoses saadud teavet üksnes vastava teenuse osutamiseks ning mitte avaldama seda kolmandale isikule, eelkõige teisele struktuuriüksusele, tütarettevõtjale ega partnerile, kellele selline teave võiks anda konkurentsieeliseid, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti;
- 4) mitte piirama oma klientide juurdepääsu teise sideettevõtja poolt osutatavatele teenustele.

271. Vastavalt ESS § 65 lõikele 1 võib sideettevõtja lõpetada lepingueelsed läbirääkimised ja keelduda juurdepääsu- või sidumislepingu sõlmimisest, kui:

- 1) sidumise või juurdepääsu tehnilise võimaluse loomine on ebamõistlikult koormav või
- 2) sidumise või juurdepääsu kahjustab võrgu terviklikust.

272. Sideettevõtja peab ESS § 65 lõige 1 alusel lepingueelsete läbirääkimiste lõpetamist ja juurdepääsu- või sidumislepingu sõlmimisest keeldumist põhjendama.

6.4.3. Juurdepääsu kohustuste täitmise tähtaeg

273. Vastavalt ESS § 64 lõikele 1 on sideettevõtja, kellele Konkurentsiamet on kooskõlas ESS § 50 lg 1 punktiga 5 või §-ga 63 kehtestanud juurdepääsu või sidumise kohustuse, kohustatud sõlmima sidumis- või juurdepääsulepingu ja võimaldama juurdepääsu võrkudele, seadmetele või teenustele ning siduma võrgud või seadmed Konkurentsiameti poolt antud mõistliku tähtaja jooksul, arvestades, et juurdepääsuks või sidumiseks kohustatud sideettevõtjal võib olla vaja luua sidumiseks või juurdepääsuks tehnilised tingimused, sealhulgas paigaldada seadmed.

274. Eelnevast tulenevalt peavad EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding sõlmima sidumislepingu, siduma sidevõrgud ja seadmed ning osutama kõne lõpetamise teenust nii kiiresti kui võimalik, kuid mitte hiljem, kui kahe kuu möödumisel vastava põhjendatud taotluse saamisest ning vältima objektiivsete asjaoludega põhjendamata viivitamist.

6.4.4. Juurdepääsu kohustuste kehtestamise motivatsioon

275. ESS § 61 lg 2 ja 3 kohaselt on võrguteenuseid pakkuv sideettevõtja kohustatud teise sideettevõtja soovi korral pidama heas usus läbirääkimisi sidevõrkude vastastikuseks sidumiseks, kui see on vajalik sideteenuste osutamiseks. Nimetatud kohustuse täitmiseks on sideettevõtja muu hulgas kohustatud avaldama teisele poolele, kellega ta on alustanud sidumise läbirääkimisi, kogu sidumiseks vajaliku teabe, sealhulgas võrguliideste parameetrid.

276. Konkurentsiamet leiab, et ESS § 61 lg 2 ja 3 ning ESS-i kuuendas peatükis (juurdepääs ja sidumine) sätestatud regulatsioon ei ole piisav juurdepääsust ja sidumisest keeldumise konkurentsiprobleemi lahendamiseks, kuna see on liialt üldsõnaline ning ei anna konkreetseid tähtaegu ja loetelu seadmetest ning teenustest, mis on vajalikud mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse osutamise tagamiseks.

277. Lisaks eelnevale ei ole ainult ESSi kuuendast peatükist tulenevate alustega tagatud, et MTE ei kasutaks oma märkimisväärset turujõudu kõne lõpetamise turul juurdepääsust ja/või sidumisest keeldumiseks muu hulgas viivitamistaktikat kasutades. Samas ei ole nimetatud säte piisav tagamaks, et MTE ei kasuta oma turujõudu sidumise ja kõne lõpetamise teenuse osutamise läbirääkimistel konkurentsi kahjustavalt. Samuti tõkestab juurdepääsu ja sidumise osutamisega viivitamine potentsiaalsete konkurentide sisenemist kõneteenuste jaeturule, mis omakorda takistab sellel turul konkurentsi arengut.

278. Juurdepääsu ja sidumisega võimaldamisega viivitamist aitab vältida juurdepääsu kohustus, millega kohustatakse MTE-t muuhulgas sõlmima sidumislepinguid, siduma sidevõrgud ning osutama kõne lõpetamise teenust nii kiiresti kui võimalik, kuid mitte hiljem, kui kahe kuu jooksul peale vastava põhjendatud taotluse saamist.

279. Kaaludes, kas EMT-le, Elisale, Tele2-le ja ProGroup Holdingule on juurdepääsu kohustuste kehtestamine vajalik ja proportsioonis ESS §-s 134 sätestatud eesmärkidega, hindas Konkurentsiamet ESS § 51 lõikes 2 sätestatud faktoreid ja leiab, et:

- a) EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holdingu sidevõrgus on sidumiseks ja kõne lõpetamiseks vajalike konkureerivate vahendite kasutamine või paigaldamine tehniliselt ja majanduslikult teostatav, pidades silmas turu arengu tempot ja võttes arvesse puutuvat sidumise ning juurdepääsu laadi ja liiki, kuna sidumine ja häälkõne lõpetamine ei ole neile uus teenus ja neil on olemas selle teenuse osutamiseks vajalikud teadmised ja kogemus ning ressurss;
- b) EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holdingu sidevõrgus on juurdepääsu pakkumine mõistliku taotluse korral teostatav, võrreldes kasutatavate mahtudega, kuna suurenev häälkõne lõpetamise liiklus suurendab ka tulusid nimetatud liikluselt, mis omakorda tagab investeeringud sidevõrgu arendamiseks;
- c) EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holdingu sidevõrgus juurdepääsu tagamine mõistliku taotluse alusel ei ole ülemäära koormav ega sea ohtu nimetatud sideettevõtjate esialgseid investeeringuid, kuna sidumise ja kõne lõpetamise osutamisest tulenev häälkõne lõpetamise liiklus suurendab ka tulusid nimetatud liiklusest, mis omakorda tagab investeeringute tasuvuse;
- d) juurdepääsu kohustus ei kahjusta konkurentsi kõneteenuste jaeturgudel pikema aja jooksul, kuna juurdepääsu kohustus tagab kõneteenuste osutamiseks vajaliku sidevõrkude

lõppkasutaja vahelise ühenduse. See omakorda suurendab konkureerivate teenuste pakkumist ja soodustab majanduslikult tõhusat infrastruktuuril põhinevat konkurentsi.

- e) juurdepääsu kohustuse kehtestamine EMT-le, Elisale, Tele2-le ja ProGroup Holdingule edendab konkurentsi jaemüügi tasandil, kuna sidumine ja häälkõne lõpetamise teenuste osutamine soodustab konkurentide sisenemist kõneteenuste jaemüügi turule.
- f) juurdepääsu kohustuse kehtestamine EMT-le, Elisale, Tele2-le ja ProGroup Holdingule ei kahjusta nimetatud ettevõtjate intellektuaalse omandi õigusi;
- g) juurdepääsu kohustuse kehtestamine EMT-le, Elisale, Tele2-le ja ProGroup Holdingule edendab üleeuroopaliste teenuste osutamise võimalikkust, kuna sidumine ja häälkõne lõpetamise teenuste osutamine soodustavad konkurentide sisenemist kõneteenuste jaemüügi turule, mis omakorda edendab konkurentsi arengut.

280. Lisaks kaalus Konkurentsiamet erinevaid meetmeid, mis tagaksid juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemide lahendamise ja leidis, et selleks sobivaim ja proportsionaalseim, arvestades kehtestatava kohustuse eesmärki, on otsuse punktis 6.4.2. sätestatud juurdepääsu kohustus, kuna ükski teine ESS §-s 50 sätestatud MTE kohustus ega mõni muu ESS-is sätestatud meede ei ole nimetatud konkurentsiprobleemi lahendamiseks piisav.

281. Läbipaistvuskohustus üksi ei oleks juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemi vältimiseks aga piisav, kuna nimetatud kohustus sätestab ainult kohustuse avaldada kõigile võrdsetel tingimustel sidumiseks ja häälkõne lõpetamise teenuse kasutamiseks vajalikku informatsiooni, kuid ei kohusta osutama sidumisteenust ja häälkõne lõpetamise teenust.

282. Mittediskrimineerimise kohustus ei ole juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemi vältimiseks kohane, kuna nimetatud kohustus on suunatud üksnes sideettevõtjate võrdse kohtlemise tagamisele, kuid ei taga sidumist ja häälkõne lõpetamise teenuse osutamist.

283. Hinnakontrolli ja kuluarvestuse lahususe kohustus ei ole samuti juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemi vältimiseks kohane, kuna nimetatud kohustus reguleerib sideettevõtja hindasid ja kulusid, kuid ei taga sidumist ja häälkõne lõpetamise teenuse osutamist.

284. Konkurentsiamet on seisukohal, et juurdepääsu kohustuste kehtestamine EMT-le, Elisale, Tele2-le ja ProGroup Holdingule on:

- mõistlik ja otstarbekas, kuna sellega tagatakse lõppkasutajate vaheline ühendatavus;
- mittediskrimineeriv, kuna sarnane kohustus kehtestatakse kõigile mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul MTE-ks tunnistatud sideettevõtjatele;
- läbipaistev, kuna kohustus on kavandatud selliselt, et isikule oleks üheselt arusaadav, mida Konkurentsiamet tema suhtes on otsustanud ning millised õigused ja kohustused sellest temale tulenevad.

285. Kohustus sõlmida sidumisleping, siduda sidevõrgud ja seadmed ning osutada kõne lõpetamise teenust nii kiiresti kui võimalik, kuid mitte hiljem, kui kahe kuu jooksul vastava põhjendatud taotluse saamisest, on Konkurentsiameti hinnangul mõistlik, kuna sarnane kohustus kehtis MTE-ks tunnistatud sideettevõtjate suhtes ka eelmistel regulatsiooniperioodidel.

286. Seoses nimetatud kohustustega ei ole sideettevõtjad välja toonud, et nimetatud kahekuuline tähtaeg oleks liiga lühike või neile muul viisil koormav.

6.5. Mittediskrimineerimise kohustus

6.5.1. Mittediskrimineerimise kohustuse eesmärk

287. Juurdepääsudirektiivi preambuli punkti 17 kohaselt on mittediskrimineerimise kohustuse eesmärgiks tagada, et märkimisväärse turujõuga ettevõtja ei moonutaks konkurentsi eelkõige

juhul, kui tegemist on vertikaalselt integreeritud ettevõtjaga, kes pakub teenuseid ettevõtjatele, kellega ta konkureerib allapoole seotud turgudel.

288. Mittediskrimineerimise kohustuse kehtestamisega välditakse tulevikus vertikaalselt integreeritud ettevõtjate EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holdingu poolset uute või väikese kliendibaasiga sideettevõtjate diskrimineerimist ja sellega nende kõneteenuste ja teenuste turule sisenemise takistamist.

289. Lisaks eelnevale on mittediskrimineerimise kohustuse kehtestamine suunatud ka ESS § 134 lg 1-3 eesmärkide täitmisele eelkõige seeläbi, et nimetatud kohustuse kehtestamisega tõkestatakse konkurentsi moonutamine ja takistamine sideteenuste turgudel ning tagatakse sideettevõtjate võrdne ja mittediskrimineeriv kohtlemine.

6.5.2. Mittediskrimineerimise kohustuse kehtestamine

290. Konkurentsiamet kehtestab ProGroup Holdingule, EMT-le, Elisale ja Tele2-le konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul otsuse punktides 4.4.3. ja 4.4.4. nimetatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks, konkurentsi moonutamise tõkestamiseks ja sideettevõtjate võrdse ning mittediskrimineeriva kohtlemise tagamiseks ESS § 50 lg 1 punktis 3 sätestatud mittediskrimineerimise kohustuse.

291. Mittediskrimineerimise kohustusest tulenevalt peavad EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding rakendama teiste sideettevõtjate suhtes, kes osutavad sarnaseid teenuseid, samadel asjaoludel samaväärseid tingimusi ning osutama teenuseid ja avaldama informatsiooni nendele sideettevõtjatele samadel tingimustel ja samasuguse kvaliteediga nagu enda või oma tütarettevõtjate või partnerite puhul.

6.5.3. Mittediskrimineerimise kohustuse kehtestamise motivatsioon

292. Mittediskrimineerimise kohustus takistab MTE-l sidumise ja kõne lõpetamise teenuse osutamisel kohelda oma konkurente kõneteenuste jaemüügi turul ebavõrdselt võrreldes enda jaemüügi osakonna, tütarettevõtte või partneriga. Samuti aitab nimetatud kohustus vältida konkurentsi kahjustava mõjuga MTE käitumist, mille korral MTE osutab sidumise ja kõne lõpetamise teenust erinevatele klientidele ebavõrdsel tingimustel.

293. Mittediskrimineerimise kohustus on suunatud otsuse punktides 4.4.3. ja 4.4.4. sätestatud hinnadiskrimineerimise, kvaliteedi diskrimineerimise, informatsiooni kättesaadavuse diskrimineerimise, teenuste osutamise viivitamise, mittekohaste nõuete ja toote omaduste strateegilise kujundamise vältimisele.

294. Läbipaistvuskohustused ei ole diskrimineerimisega seonduvate konkurentsiprobleemide ärahoidmiseks piisavad, kuna nimetatud kohustused sätestavad üksnes kohustuse avaldada kõigile isikutele võrdsel tingimustel sidumiseks ja kõne lõpetamise teenuse kasutamiseks vajalik informatsioon, kuid ei kohusta osutama sidumise ja kõne lõpetamise teenust kõigile võrdsel tingimustel (sh võrdse kvaliteediga, võrdse informatsiooni kättesaadavusega, võrdse teenuse osutamise tähtajaga, võrdsete nõuete ja toote omadustega).

295. Juurdepääsukohustused ei ole diskrimineerimisega seonduvate konkurentsiprobleemide ärahoidmiseks piisavad, kuna juurdepääsukohustused tagavad küll sidumise ja kõne lõpetamise teenuse osutamise teistele huvitatud sideettevõtjatele, kuid ei taga neile selliste teenuste osutamisel võrdseid tingimusi.

296. Mittediskrimineerimise kohustuste kehtestamine EMT-le, Elisale, Tele2-le ja ProGroup Holdingule on:

- mõistlik ja otstarbekas, kuna see tagab, et nimetatud sideettevõtjad ei kasuta oma turujõudu konkurentsi kahjustavalt ega kohtle oma konkurente ebavõrdselt;

- mittediskrimineeriv, kuna sarnane kohustus kehtestatakse kõigile mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul MTE-ks tunnistatud sideettevõtjatele;
- läbipaistev, kuna kohustus on kavandatud selliselt, et isikule oleks üheselt arusaadav, mida Konkurentsiamet tema suhtes on otsustanud ning millised õigused ja kohustused sellest temale tulenevad.

297. Konkurentsiamet on seisukohal, et informatsiooni avaldamine teistele sideettevõtjatele samadel tingimustel ja samasuguse kvaliteediga nagu endale või oma tütarettevõtjatele või partneritele ei nõua EMT-lt, Elisalt, Tele2-lt ja ProGroup Holdingult majanduslikult märkimisväärselt kulutusi.

6.6. Läbipaistvuskohustused

6.6.1. Läbipaistvuskohustuste eesmärk

298. Juurdepääsudirektiivi preambuli punkti 16 kohaselt on läbipaistvuskohustuste eesmärgiks aidata muuta läbirääkimisi kiiremaks, vältida vaidlusi ja anda turul tegutsevatele ettevõtjatele kindlustunne selle kohta, et teenuste pakkumiste tingimused ei ole diskrimineerivad, ning tagada sidumiseks ja/või juurdepääsuks vajaliku teabe võrdne kättesaadavus kõigile huvitatud sideettevõtjatele.

299. Samuti on läbipaistvuskohustuste kehtestamine suunatud ka ESS § 134 lg 1-3 nimetatud eesmärkide täitmisele eelkõige seeläbi, et nimetatud kohustus toetab sideteenuste turgudel konkurentsi moonutamise ja takistamise tõkestamist ning sideettevõtjate võrdset ja mittediskrimineerivat kohtlemist.

6.6.2. Läbipaistvuskohustuste kehtestamine

300. Konkurentsiamet kehtestab ProGroup Holdingule, EMT-le, Elisale ja Tele2-le konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul otsuse punktis 4.4. (koos alapunktidega) nimetatud konkurentsiprobleemide lahendamise ning sideteenuste koostalitusvõime ja läbivühendatavuse toetamiseks järgmised ESS § 50 lg 1 punktides 1 ja 2 ning §-s 53 sätestatud kohustused:

- 1) kohustus avaldada Konkurentsiameti nõudmisel sidumise ja kõne lõpetamise teenusega seotud andmed kuluarvestuse, tehniliste tingimuste, võrgu omaduste, teenuse osutamise tingimuste (sealhulgas tingimuste, mis piiravad juurdepääsu teenusele ning selle rakendusele ja kasutamisele) ja tasude kohta;
- 2) kohustus avaldada sidumisteenus näidispakkumine ja selle muudatused sidevõrkude sidumise ja kõne lõpetamise teenuse kohta, mis peab sisaldama ESS § 53 lõikele 2 vastavate teenuste osutamise kohaseid tingimusi (sealhulgas hindasid). Vastava näidispakkumise ja selle muudatused peab Konkurentsiametile esitama vähemalt 1 kuu enne avaldamist;
- 3) kohustus esitada Konkurentsiameti nõudmisel 10 tööpäeva jooksul ära kirjad sõlmitud sidumislepingutest ja nende muudatustest.

301. Vastavalt ESS § 53 lõikele 5 on Konkurentsiametil õigus nõuda sideettevõtjalt muudatuste tegemist sidumise teenuse näidispakkumisse, kui see ei ole kooskõlas näidispakkumise avaldamise kohustuse eesmärkidega.

6.6.3. Läbipaistvuskohustuste kehtestamise motivatsioon

302. Konkurentsiameti hinnangul aitab läbipaistvuskohustus kaasa kõigi otsuse punktis 4.4. (koos alapunktidega) nimetatud konkurentsiprobleemide lahendamisele. Ainult

läbipaistvuskohustus ei suuda üldjuhul konkurentsiprobleeme lahendada või ära hoida. Nimetatud kohustust kasutatakse teiste kohustustega kaasneva- ning neid efektiivsemaks muutva kohustusena.

303. Näiteks juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemi lahendamisele aitavad läbipaistvuskohustused kaasa sellega, et muudavad juurdepääsu tingimused kõigile kättesaadavaks, läbipaistvaks ning juurdepääsu ja sidumise läbirääkimised kiiremaks. Tehniliste liideste avatus ja läbipaistvus on aga sideteenuste koostalitusvõime tagamisel eriti olulised.

304. Hinnadiskrimineerimise, informatsiooni diskrimineeriva kasutamise ja varjamise, viivitamistaktika, mittekohaste nõuete, kvaliteedi diskrimineerimise ning toote strateegilise kujunduse konkurentsiprobleemide lahendamisele aitavad läbipaistvuskohustused kaasa sellega, et annavad kõneteenuste turgudel tegutsevatele ettevõtjatele kindlustunde selles osas, et sidumise ja kõne lõpetamise teenuste osutamisel ei kohaldata erinevatele sideettevõtjatele erinevaid tingimusi.

305. Läbipaistvuskohustus on ka mittediskrimineerimise kohustuse loomulik täiend, kuna selleks, et tuvastada käitumist, mis võib diskrimineeriva tegevuse tõttu kahjulik olla, peab osapooltel ja Konkurentsiametil olema võimalik vabalt jälgida ja võrrelda tegureid, mille puhul diskrimineerimine võiks aset leida. Ülemäära kõrgete hindade rakendamise vältimist toetab läbipaistvuskohustus läbi hindade avalikustamise, mis aitab kiiremini nimetatud konkurentsiprobleemi tuvastada.

306. Konkurentsiamet kaalus erinevaid meetmeid, mis tagaksid sidumise ja kõne lõpetamise teenuse kasutamiseks vajaliku teabe kättesaadavuse kõigile huvitatud isikutele ja leidis, et selleks sobivaim ja proportsionaalseim, arvestades kohustuse kehtestamise eesmärki, on otsuse punktis 6.6.2. sätestatud läbipaistvuskohustus, kuna ükski teine ESS §-s 50 sätestatud MTE kohustus ega mõni muu ESS-is sätestatud meede ei taga teabe kättesaadavust nii efektiivselt.

307. Ainult mittediskrimineerimise kohustus ei ole teabe kättesaadavuse tagamiseks piisav, kuna see ei taga teabe kompaktset (näiteks näidispakkumise kujul) avalikustamist konkreetse teenuse jaoks efektiivseimal viisil (näiteks veebilehel).

308. Samuti ei ole juurdepääsu kohustused ning hinnakontrolli ja kuluarvestuse kohustused piisavad, kuna nimetatud kohustused ei sätesta konkreetseid kohustusi teabe kättesaadavuse kohta.

309. Läbipaistvuskohustuste kehtestamine EMT-le, Elisale, Tele2-le ja ProGroup Holdingule on:

- mõistlik ja otstarbekas, kuna häälkõne lõpetamise teenuse osutamise tingimuste ja hindade avaldamine aitab tagada lähedalt seotud turgudel konkurentsi ja stabiilsust;
- mittediskrimineeriv, kuna sarnane kohustus kehtestatakse kõigile mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul MTE-ks tunnustatud sideettevõtjatele;
- läbipaistev, kuna kohustus on kavandatud selliselt, et isikule oleks üheselt arusaadav, mida Konkurentsiamet tema suhtes on otsustanud ning millised õigused ja kohustused sellest temale tulenevad.

310. Läbipaistvuskohustuste kehtestamine ei ole EMT-le, Elisale ja Tele2-le Konkurentsiameti hinnangul majanduslikult märkimisväärselt koormav, kuna neil on näidispakkumise koostamisel võimalik lähtuda juba sõlmitud sidumislepingutest, mis sisaldavad endas enamiku ESS § 53 lõikes 2 nõutud tingimustest.

311. Samuti ei ole Konkurentsiameti hinnangul sideettevõtjate jaoks märkimisväärselt koormav veebilehel näidispakkumise avaldamine.

6.7. Hinnakohustus

6.7.1. Hinnakohustuse eesmärk ja alused

312. Juurdepääsudirektiivi preambuli punkti 20 kohaselt võib hinnakohustus osutada vajalikuks, kui turuanalüüs näitab, et konkurents konkreetsetel turul ei ole tulemuslik.

313. Juurdepääsudirektiivi preambuli punkti 18 kohaselt võimaldab raamatupidamise (kuluarvestuse) lahusus muuta sisemised ülekandehinnad nähtavaks ja seega saavad riigi reguleerivad asutused vajaduse korral kontrollida mittediskrimineerimise kohustuse täitmist.

314. Lisaks eelnevale on hinnakohustuste kehtestamine suunatud ka ESS § 134 lõigetes 1 ja 2 sätestatud eesmärkide täitmisele eelkõige seeläbi, et nimetatud kohustus tõkestab konkurentsi moonutamise või takistamise sideteenuste turgudel ning kõrvaldab Euroopa Liidu sees takistused sideteenuste osutamisele, sealhulgas sidevõrkude ja nendega seotud vahendite pakkumisele.

315. Vastavalt ESS § 50 lõike 1 punktile 7 võib Konkurentsiamet sideettevõtja suhtes, kes on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, kehtestada vastaval turul seoses sidumise või juurdepääsuga juurdepääsu või sidumist puudutavate kulude katmise ja hinnakontrolliga seotud kohustuse ning kuludele orienteeritud tasudega ja kuluarvestussüsteemiga seotud kohustuse (edaspidi *hinnakohustused*) vastavalt ESS § 52.

316. Vastavalt ESS § 50 lõike 1 punktile 4 võib Konkurentsiamet sideettevõtja suhtes, kes on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, kehtestada vastaval turul sidumise või juurdepääsuga seotud tegevuste kohta eraldi arvestuse pidamise kohustuse, mille raames Konkurentsiamet võib nõuda, et vertikaalselt integreeritud ettevõtja muudaks läbipaistvaks oma hulгимүүgi hinnad ja sisemised transferthinnad.

317. Vastavalt ESS § 52 lõikele 1 võib Konkurentsiamet kehtestada märkimisväärse turujõuga ettevõtjale ESS § 50 lõike 1 punktis 7 sätestatud sidumise või juurdepääsu kulude ja tasudega seotud kohustusi, sealhulgas kuludele orienteerituse ja kuluarvestussüsteemiga seotud kohustusi, tingimusel, et ta on turuanalüüsi käigus tuvastanud, et konkurentsi mittetoimimise tõttu on märkimisväärse turujõuga ettevõtjal võimalik hoida hindu ülemäära kõrgel või madalal tasemel, moonutades konkurentsi ja kahjustades lõppkasutajate huve.

318. Kehtestades ESS § 50 lõike 1 punktis 7 nimetatud kohustused ja soodustades sideettevõtja investeerimist järgmise põlvkonna sidevõrkudesse, võtab Konkurentsiamet arvesse sideettevõtja tehtud investeeringuid ning et märkimisväärse turujõuga ettevõtjal peab olema võimalik teenida otstarbekalt kasutatud kapitalilt mõistlikku kasumit, võttes arvesse kaasnevaid riske, mis on omased nimetatud konkreetse uue võrguprojekti investeeringutele. Samuti lähtub Konkurentsiamet sideettevõtjale ESS § 50 lõike 1 punktis 7 nimetatud kohustuste kehtestamisel põhimõttest, et igasugune Konkurentsiameti nõutav kulude katmise mehhanism või hinna kujundamise meetodika peab teenima efektiivse ja pideva konkurentsi huvi ja suurendama tarbijate kasu. Selleks võib Konkurentsiamet arvestada ka hindu, mis on kasutusel teistel võrreldavatel turgudel.

319. Kui Konkurentsiamet on kehtestanud märkimisväärse turujõuga ettevõtjale ESS § 50 lõike 1 punktis 7 sätestatud kuludele orienteeritud tasudega seotud kohustusi, siis vastavalt ESS § 52 lõikele 3 peab märkimisväärse turujõuga ettevõtja Konkurentsiameti nõudel tõendama, et teenuse tasud põhinevad teenuse osutamise kuludel, millele lisandub mõistlik kasum.

320. Vastavalt ESS § 52 lõikele 4 võib Konkurentsiamet vajaduse korral § 52 lõikes 3 sätestatud teenuse osutamise kulude kontrollimisel kasutada ettevõtja poolt kasutatud kulude arvestamise meetodikast erinevat meetodikat. Kui selgub, et teenuse tasud ei põhine teenuse osutamise kuludel, on Konkurentsiametil õigus nõuda tasude kooskõlla viimist teenuse osutamise kuludega.

6.7.2. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hinnakohustuse valiku põhjendus

321. Alljärgnevalt on esitatud ESS §-s 50 (märkimisväärse turujõuga ettevõtja kohustused seoses juurdepääsu ja sidumisega) sätestatud erinevate meetmete analüüs, leidmaks kohustust, mis tagaksid kõne lõpetamise teenuse puhul otsuse lisas 1 toodud konkurentsiprobleemide (sh ülemäärane hind) mõju kaotamise.

322. ESS § 50 lõike 1 punktis 2 sätestatud näidispakkumise avaldamine ja ESS § 50 lõike 1 punktis 5 sätestatud juurdepääsu kohustused ei ole piisavad, kuna nimetatud kohustused ei sätesta konkreetseid kohustusi kõnede lõpetamise hinna alandamise kohta.

323. Antud kontekstis tulevad kõne alla sellised meetmed, mis võivad otseselt või kaudselt mõjutada kõne lõpetamise hindasid mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul, s.t ESS § 50 lõike 1 punkt 1 (läbipaistvus), § 50 lõike 1 punkt 3 (mittediskrimineerimine) ja § 50 lõike 1 punkt 7 (hinnakohustused).

324. Jaehindade läbipaistvus võib ülemäära kõrgete hindade kehtestamise probleemi leevendada juhul, kui erinevatesse sidevõrkudesse tehtavate kõnede hindadest teadlikud lõppkasutajad saavad oma nõudlust reguleerida vastavalt kõne lõpetamise hindade muutusele.

325. Arvestades numbriliikuvuse nõuet, mille tõttu lõppkasutajal on mobiiltelefoniteenuse osutaja vahetamise korral õigus säilitada talle mobiiltelefoniteenuse osutaja poolt kasutada antud mobiiltelefoninumber, ei ole helistaval lõppkasutajal võimalik mobiiltelefoninumbri järgi tuvastada, millise operaatori teenust kõne adressaat kasutab. Selleks peaks lõppkasutaja enne iga kõne tegemist kontrollima, kus võrgus asub lõppkasutaja number, millele ta helistada soovib, ja vastavalt sellele valima oma edasise käitumisviisi: kas helistada tavapäraselt, kasutada „tagasihelistamise palvet“ või valida mõni muu number. Seetõttu ei pruugi lõppkasutajad reageerida kõne lõpetamise hindade tõstmisele. Samuti ei anna jaehindade läbipaistvus garantiid, et need hinnad ei oleks ülemääraselt kõrged. Eeltoodust lähtudes ei lahenda hulgitasandil läbipaistvuskohustuse kehtestamine iseenesest jaehindade läbipaistvusega seonduvaid probleeme.

326. Mittediskrimineerimiskohustus ja läbipaistvuskohustus (koos ESS § 50 lg 4 kuluarvestuse lahususe kohustusega) ei takista MTE-t rakendamast mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise ülemääraseid hindasid. Sellised kohustused muudaksid küll võrgusiseste kõnede lõpetamise kulud nähtavaks ja kohustaksid MTE-t pakkuma nii oma jaeüksusele, kui ka teistele operaatoritele samaväärseid mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hindasid. Samas ei kohusta nimetatud sätted MTE-t pakkuma teistele sideettevõtjatele võrgusiseste kõnede kuludega samaväärset kõne lõpetamise hinda. Seega võib MTE nii teistele operaatoritele kui ka oma jaeüksusele ülemäära kõrgete kõne lõpetamise hindade rakendamisel samaaegselt rakendada lõpp-kasutajatele oluliselt madalamaid jaehindu, mis ei arvesta teenuse täielike kuludega ning seeläbi piirata teiste operaatorite jaemüüki.

327. Kuna ülaltoodud ESS §-s 50 sätestatud meetmed ei ole otsuse lisas 1 toodud konkurentsiprobleemide lahendamiseks piisavad, on vajalik ja otstarbekas lisaks juurdepääsu-mittediskrimineerimise- ja läbipaistvuskohustuste kehtestamisele mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul ülemääraste ja diskrimineerivate kõne lõpetamise hindade vältimiseks, samuti lõppkasutajate kasu suurendamiseks ning efektiivse ja pideva konkurentsi kaitseks rakendada ESS § 50 lõike 1 punktis 7 sätestatud hinnakohustusi, mis sätestavad otseselt rakendatava hinna suuruse.

328. Konkurentsiamet on seisukohal, et ESS § 50 lõike 1 punktis 7 sätestatud hinnakohustuste kehtestamine MTE-tele on:

- mõistlik ja otstarbekas, kuna see tagab, et MTE-d ei kasuta oma turujõudu konkurentsi kahjustavalt ega kohtle oma konkurente ebavõrdselt;

- mittediskrimineeriv, kuna sarnased kohustused kehtestatakse kõigile mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul MTE-ks tunnistatud sideettevõtjatele;
- läbipaistev, kuna kohustused on kehtestatud selliselt, et isikule oleks üheselt arusaadav, mida Konkurentsiamet tema suhtes on otsustanud ning millised õigused ja kohustused sellest temale tulenevad.

329. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul MTE-dele hinnakohustuste kehtestamisel kaalus Konkurentsiamet järgnevaid hinnakohustuste meetodikaid:

- 1) kuludele orienteeritud hinna meetodika;
- 2) jaehind miinus meetodika;
- 3) võrreldavate hindade meetodika.

330. Kuludele orienteeritud hinna korral peab reguleeritav hind põhinema teenuse kuludel. Teenuse kulude arvestamisel kasutatakse erinevaid kulubaasi hindamise ja kulude jaotamise mudeleid.

331. Kuludele orienteeritud hinna meetodika on üldjuhul rakendatav olukorras, kus turujõud võimaldab märkimisväärse turujõuga ettevõtjal nõuda ülemääraseid hindu ja kus on ebatõenäoline, et märkimisväärse turujõuga ettevõtja turujõud konkurentsi toimimise tõttu mõistliku aja jooksul väheneks (st eriti juhtudel, kus infrastruktuuri dubleerimine on raskesti teostatav). Et mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul on teenuste osutamiseks kasutatavate sidevõrgu osade dubleerimine raskesti teostatav, põhjendas Konkurentsiamet otsuse punktis 4.3.4.

332. Kuludele orienteeritud hinna meetodika puuduseks on teenuse kulupõhise hinna arvestamisega kaasnevad märkimisväärsed ressursi kulud (eelkõige tööjõu kulud) nii regulaatorile, kui ka regulatsiooni aadressiks olevale ettevõtjale.

333. Jaehind miinus meetodika korral määratakse reguleeritava hulgiteenuse hind läbi optimaalse jae- ja hulgiteenuse hindade vahe. Nimetatud vahe sisaldab hulgiteenuse puhul välditavaid kulusid, sh jaekulusid.

334. Arvestades mobiiltelefoni jaeteenuste turu konkurentsiolukorda, on jaehind miinus meetodika rakendamise puuduseks antud turuanalüüsi kohustuste raames võimalus, et konkurentsiolukord kõneteenuste jaeturul surub jaeteenuste hinnad alla teenuse osutamise kulude, mis viiks ka mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinna alla teenuse osutamise kulude. See aga ei ole kooskõlas ESS § 52 lõikega 2, kuna sellisel juhul ei arvestataks sideettevõtjate poolt tehtud investeeringuid ja mõistliku kasumi teenimise võimaldamist.

335. Võrreldavate hindade meetodika korral määratakse reguleeritav hind võrreldava turu või turgude hindadest lähtuvalt. Nimetatud meetodikat on otstarbekas kasutada olukorras, kus teiste meetodikate kasutamine ei ole majanduslikult mõistlik (seda kas liiga suurte rakendamise kulude või liiga pika ettevalmistusaja tõttu või nende vähetõhusa mõjuga konkurentsiprobleemi lahendamisele).

336. Konkurentsiameti hinnangul on kõige mõistlikum ja otstarbekam mobiiltelefoniteenuse kõne lõpetamise hinna reguleerimisel jätkata võrreldavate hindade meetodikaga, kuna kõik nii esimeses ja teises turuanalüüside läbiviimise etapis MTE-ks tunnistatud sideettevõtjad omavad sellel turul võrreldavate hindade meetodika rakendamisel juba peaaegu viie- või kolmeaastast kogemust. Samuti tagab võrreldavate hindade meetodika jätkuv rakendumine selle, et mobiiltelefonivõrgu operaatorid osutavad reguleeritavaid teenuseid efektiivselt.

337. Vastavalt ESS § 46 lõikele 2 ja § 48 lõikele 2 arvestab Konkurentsiamet MTE-le kehtestatavate kohustuste valikul muu hulgas Euroopa Komisjoni elektroonilise side turgu puudutavate soovitude ja seisukohtadega ning Euroopa Liidu sideturu regulaatorite koostöös kujundatud vastava praktikaga.

338. Võttes arvesse eeltoodud, on vajalik ja põhjendatud võrreldavate hindade meetodika kehtestamisel lähtuda Euroopa Komisjoni poolt koostatud Euroopa Liidus telefoni- ja mobiiltelefoni kõne lõpetamise hinna reguleerimise soovitus³¹ (edaspidi *kõne lõpetamistasude soovitus*) sätestatud alustest.

339. Haldusaktist parema arusaamise ja selguse eesmärgil on alljärgnevas otsuse punktides 6.7.2.1 ja 6.7.2.2. väljatoodud Konkurentsiameti 16.03.2012 eelnõus- ja Euroopa Komisjoni 16.04.2012 otsuses toodud seisukohad, mis omavad olulist tähendust käesolevas otsuses sätestatud hinnakohustuste kehtestamisel (vt ka otsuse punktides 263 ja 264 toodud Konkurentsiameti seisukohti haldusakti parema motiveerimise kohta).

6.7.2.1. Konkurentsiameti 16.03.2012 otsuse eelnõus sätestatud hinnakohustuse alused.

340. Konkurentsiamet leidis 16.03.2012 otsuse eelnõus (kokkuvõtvalt), et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hinnakohustuste kehtestamiseks on kõige mõistlikum ja praktilisem kasutada võrdlusanalüüsi meetodit. Samuti leidis Konkurentsiamet, et praegust majandusolukorda arvestades oleks alt-üles pikaajaliste lisanduvate kulude (*bottom-up long run incremental cost*, BU-LRIC) mudeli väljatöötamine liialt koormav ja kulukas nii reguleerivale asutusele kui ka sideettevõtjatele ning nõuaks lisa-aega ja -tööjõudu. Lisaks annab nimetatud kulumudeli rakendamine samaväärse tulemuse kui võrdlusanalüüsi meetod.

341. Konkurentsiamet tegi otsuse eelnõus ettepaneku lõpetada kõne lõpetamise hinna maksimaalse muutuse ± 10 %-lise piirangu kasutamine³², kuna vastasel korral ei oleks täidetud kõne lõpetamistasude soovitus punktis 12 sätestatud alused. Eelnõu kohaselt ei tohtinud EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holdingu lõpetamistasud ületada kõne lõpetamistasude soovituses sätestatud meetodika alusel arvatud keskmist MTRi, mida rakendavad Euroopa riikide reguleerivad asutused.

342. Konkurentsiamet ei kasutanud otsuse eelnõus 2013. aasta esimese poole lõpetamistasu arvutamisel ainult pure BU-LRIC meetodil³³ saadud MTRe - kaasati ka BU LRIC plus meetodil arvestatud MTRe.

343. Konkurentsiamet lähtus 16.03.2012 eelnõus ajavahemikuks 01.07.2012 – 31.12.2012 MTR-i 5,45 euro senti minut- ja ajavahemikuks 01.01.2013 – 30.06.2013 MTR-i 3,89 euro senti minutis väljaarvutamisel järgmiste Euroopa riikide MTR-idest: Belgia, Taani, Prantsusmaa, Kreeka, Ungari, Leedu, Makedoonia vabariik, Holland, Rumeenia, Sloveenia, Rootsi ja Türgi.

6.7.2.2. Euroopa Komisjoni 16.04.2012 otsuses toodud seisukohad.

344. Euroopa Komisjon (edaspidi ka *Komisjon*) tõi 16.04.2012 otsuses välja (kokkuvõtvalt), et Komisjon nõustub Konkurentsiameti (edaspidi ka *EKA*) 16.03.2012 toodud seisukohaga, et ülemäära kõrgete hindade kehtestamise vältimiseks tuleb mobiilikõne lõpetamise turgudel võtta kasutusele hinnakontrollimeetmeid. Lisaks on Komisjonil hea meel, et EKA on kohustunud kehtestama kulutõhusad reguleeritud mobiilikõne lõpetamise tasud kooskõlas kõne lõpetamistasude soovitus punktiga 12.

---

³¹ Euroopa Komisjoni soovitus Euroopa Liidus telefoni- ja mobiiltelefoni kõne lõpetamise tasu reguleerimise kohta ET L/124/ 20.05.2009 P 67-74

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:124:0067:0074:ET:PDF>

³² 2009. aasta otsuse kohaselt kehtestas EKA Eesti lõpetamistasud vastavalt nende Euroopa riikide keskmisele MTRile, kes kajastavad ERG (praeguse BERECi) MTRi lühiülelaates, kuid piiras samas hinna suurenemise ja vähenemise 10%ga aastas.

³³ Puhtalt pikaajaliste lisanduvate kulude meetodil ja jooksvatel kuludel põhinev alt-üles kulumudel (inglise keelne lühend pure BU LRIC), sealjuures võib alt-üles koostatud mudeli kohaseid hindasid võrrelda hindadega, mis saadakse kontrollitud andmetele tugineva ülalt-alla mudeli kasutamisel, ning teha vastavaid parandusi (soovitus punkt 2 ja 3)

345. Komisjon lisas, et juurdepääsudirektiivi artikli 8 lõige 4 ja artikkel 13 lõige 2 kohaselt peavad riikide reguleerivad asutused:

1) kehtestama parandusmeetmed, milles lähtutakse täheldatud probleemi olemusest ning mis on raamdirektiivi artiklis 8 sätestatud eesmärges silmas pidades proportsionaalsed ja põhjendatud, ning

2) hinnakontrollimeetmete kehtestamisel tagama, et valitud kulukatmismehhanismiga edendatakse tõhusust ja püsivat konkurentsi ning suurendatakse võimalikult tarbijate kasu.

346. Kulutõhusate mobiilikõne lõpetamise tasudega aidatakse luua operaatoritele võrdsed tingimused, sest nii kõrvaldatakse konkurentsimoonutused püsiliinidelt mobiiltelefonidele suunduvate kõnede teenuse osutamisel ja mobiilivõrkudel mobiiltelefonikõnede teenuse osutamisel ning selliste operaatorite vahel, kelle turuosa võrgusiseste ja võrku suunduvate või seal väljuvate kõnede liikluses on erinev.

347. Juurdepääsu direktiivi artikli 13 lõike 2 kohaselt peavad riigi reguleerivad asutused tagama, et iga kulude katmise mehhanismi või hinna kujundamise meetodika eesmärk on toetada tõhusust ja püsivat konkurentsi ning võimalikult suurendada tarbijate kasu. Eespool toodud silmas pidades võttis Komisjon vastu kõne lõpetamistasude soovitus, milles on esitatud ühtne meetod, mille alusel peaksid riikide reguleerivad asutused kehtestama püsiliini- ja mobiilikõne lõpetamise tasudega seotud hinnakontrollikohustusi³⁴.

348. Komisjon leiab, et mobiilikõne lõpetamise hulgituru eripära ning sellest tuleneda võiva konkurentsi- ja jaotusprobleeme arvestades³⁵ edendaks kõige paremini konkurentsi pure BU-LRIC meetodil ja sümmeetrilistel lõpetamistasudel põhinev kulupõhine parandusmeede, tagades muu hulgas, et kõik tarbijad saaksid maksimaalselt kasu nii valiku, hinna kui kvaliteedi osas kooskõlas raamdirektiivi artikli 8 lõikega 2. Komisjon soovitas riikide reguleerivate asutustel tagada, et alates 31. detsembrist 2012 rakendatakse kulutõhusaid ja sümmeetrilisi lõpetamistasusid.

349. Kuigi Komisjon tõdeb, et riikide reguleerivate asutustel on teatav valikuvabadus, rõhutab ta samas, et reguleeriva asutuse valitud mis tahes alternatiivset lähenemisviisi tuleb nõuetekohaselt põhjendada ning see peaks edendama tõhusust ja püsivat konkurentsi ning tagama tarbijale maksimaalse kasu. Eelkõige tuleks sellise lähenemisviisi puhul võtta arvesse reguleeritavate konkreetsete turgude eripära ja tagada, et kõnealune lähenemisviis oleks kooskõlas raamdirektiivi artiklis 8 sätestatud poliitikaeesmärkide ja reguleerivate põhimõtetega.

350. Erandlikel asjaoludel võib riigi reguleeriv asutus, kui tal ei ole võimalik eelkõige vähete ressursside tõttu koostada pure BU-LRIC kulumudelit, kasutada alternatiivset meetodit, näiteks võrdlusanalüüsi meetodit. Siiski ei tohiks sellise alternatiivse meetodi rakendamisel saadav mistahes tulemus viia kulutõhusast tasemest kõrgemal tasemel MTRi kehtestamiseni.³⁶

351. EKA selgitas oma teates, et võrdlusanalüüsi meetod valiti mobiilsideoperaatorite jaoks lõpetamistasude kehtestamiseks kooskõlas kõne lõpetamistasude soovitus punktiga 12, kuna BU-LRIC mudeli väljatöötamine oleks liiga kulukas ja nõuaks täiendavaid inimressursse. Komisjon kahtleb siiski sügavalt, kas kavandatud tasud on tõepoolest kulutõhusad. Vähemalt

³⁴ Vastavalt raamdirektiivi artiklile 19 võib komisjon anda soovitusi reguleeriva raamistiku ühtse kohaldamise kohta, et aidata saavutada kõnealuse direktiivi artiklis 8 sätestatud eesmärges.

³⁵ Komisjoni talituste töödokumendile (SEC(2009) 600, 7.5.2009) lisatud selgitavas märkuses on öeldud, et võttes arvesse lõpetamisturgude olemust, mille tunnuseks on ühest küljest kahesuunaline sidumine ning teisest küljest monopolid kõigil asjakohastel turgudel ja neist lõpetavatele operaatoritele tulenev stiimul määrata kuludest palju kõrgemaid hindu, on tõhusa tootlikkuse ja jaotamisega seotud probleemide lahendamiseks ning tarbijatele võimalikult suure heaolu tagamiseks kõige asjakohasem kehtestada BU-LRIC meetodil põhinevad kulupõhised kohustused. Seepärast kohaldavad riikide reguleerivad asutused lõpetamistasude kehtestamisel BU-LRIC kulumudelit, et tagada kooskõla reguleeriva raamistiku nõuetega, eelkõige juurdepääsu käsitleva direktiivi artikli 13 lõikega 2 ehk nõudega edendada tõhusust ja püsivat konkurentsi ning suurendada võimalikult tarbijate kasu.

³⁶ Kõne lõpetamistasude soovitus punktid 11 ja 12

2013. aasta esimeseks pooleks ei paista kavandatud võrdlusanalüüsi meetod tagavat kulutõhusal tasemel MTRi kehtestamist, kuna EKA kasutab selliste Euroopa riikide (ELi liikmesriigid ja ELi mittekuuluvad riigid) laiapõhjalisemat valimit, kellest mõned kasutavad BU-LRIC pluss ja mõned pure BU-LRIC mudelit.

352. Lisaks kasutatakse võrdlusalusena varasemaid tasusid, mis ei kajasta kulutõhusaid sihtmäärasid vastavate liuggraafikute lõpus. Seetõttu on 2013. aasta esimesel poolel kohaldamiseks arvatud MTR kõrgem pure BU-LRIC mudelit rakendatavate liikmesriikide keskmisest MTRist. Järgmises tabelis on esitatud riigid, kes on teatanud, et kasutavad MTRide kehtestamisel pure LRIC kulumudelit:

Riik	Sihtmäär (eurosentis minutis)	Tähtaeg
Madalmaad*	1,2	1.9.2012
Belgia	1,08	1.1.2013
Prantsusmaa	0,8	1.1.2013
Itaalia	0,98	1.7.2013
Hispaania**	1,09	1.7.2013
Ühendkuningriik***	0,81	1.4.2014

* Riigi kohus nõudis, et Madalmaade reguleeriv asutus OPTA kehtestaks MTRid teistsuguse kulumudeli alusel, mille tulemusel on sihtmäär 2,4 eurosentis minutis.

** Nagu on teate kohaselt kavandatud.

*** Ühendkuningriigi konkurentsikomisjon kiitis 9. veebruari 2012. aasta otsusega heaks, et Ühendkuningriigi reguleeriv asutus Ofcom kasutab BU-LRIC kulumudelit, kuid nõudis, et Ofcom lühendaks liuggraafikut ühe aasta võrra (uus tähtaeg on 1.4.2013).

353. Komisjon leiab, et EKA valitud võrdlusanalüüsi meetod ei taga vastavust reguleeriva raamistiku põhimõtete ja eesmärkidega järgmistel põhjustel:³⁷

a) Võrdlusalus hõlmab ELi mittekuuluvate riikide MTRe.

Komisjoni arvates ei ole asjakohane kasutada võrdlusalusena ELi mittekuuluvaid riike, kuna nende suhtes ei kohaldata raamdirektiivi. Mobiilivõrkudes kõne lõpetamise kolmandate riikide turgudel kohaldatava hinnakontrolli eesmärk ei pruugi kattuda raamdirektiivi eesmärkidega, milleks on edendada tõhusust ja konkurentsi ning tagada tarbijatele maksimaalne kasu.

b) Võrdlusalus hõlmab BU-LRIC pluss mudeli kohaseid MTRe.

Nagu eespool selgitatud, võib riigi reguleeriv asutus teatud erandlikel asjaoludel kasutada alternatiivseid meetodeid kulutõhusa tasu arvutamiseks ilma kulukat ja aeganõudvat pure BU-LRIC mudelit koostamata. Seepärast, kui alternatiivse meetodina kasutatakse võrdlusanalüüsi, tuleks võtta arvesse nende liikmesriikide keskmist MTRi, kes on rakendanud kõige tõhusamat kulumeetodit, milleks on pure BU-LRIC ja mitte BU-LRIC pluss meetod³⁸ alates 1. jaanuarist 2013. Sellise lähenemisviisi kiitis hiljuti heaks ka BEREC³⁹.

c) Varasemate MTRide kasutamine puhta BU-LRIC mudeli kohaste tulevikuks kehtestatud MTRide asemel.

EKA võttis aluseks 1. juulil 2011 kehtinud lõpetamistasud, mis seetõttu ei kajasta sihtmäär, milleks on puhta BU-LRIC mudeli kohane tasu, vaid astet liuggraafikul selle suunas. Komisjon on seisukohal, et tulevikus kohaldatavate hinnapiirangute arvutamisel tuleks aluseks võtta tulevikuks kehtestatud lõpetamistasud, mida kohaldatakse asjaomastes liikmesriikides samal

³⁷ Vt komisjoni märkused juhtudel SK/2009/0955, IE/2008/0746 ja IT/2008/0779.

³⁸ BU-LRIC pluss meetod hõlmab mitte ainult välditavaid lõpetamiskulusid, vaid ka kuluelemente, mis on lõpetamise ja muude teenuste puhul ühised.

³⁹ Vt BERECi arvamus juhtude NL/2012/1284 ja NL/2012/1285 (püsiliini- ja mobiilivõrkudes kõne lõpetamise turgude kohta Madalmaades) uurimise teises etapis.

ajavahemikul. Selle lähenemisviisi puhul tuleb tõenäoliselt põhjalikumalt analüüsida asjaomastes liikmesriikides lõplikult vastu võetud meetmeid ning Komisjon on sellest teadlik. Samas saab EKA kõnealuse küsimuse kergesti lahendada BERECi raames. BEREC nägi alates 2011. aasta juulist ette MTRi võrdlusaluse sisearuande uue jao, mis käsitleb MTRide tulevikusuundumuste analüüsi.

354. Komisjon lisab, et ajavahemikul, mil kõne lõpetamise tasud on kehtestatud kulutõhusast tasemest kõrgemal tasemel, saavad lõpetavad operaatorid Eestis vastavalt põhimõttele „kes helistab, see maksab” kõnealusest kõrgemast tasust kasu nende liikmesriikide operaatorite ja lõppkokkuvõttes ka tarbijate arvelt, kus kõne algatatakse ja kus kohaldatakse täielikult kulupõhiseid MTRe kooskõlas raamdirektiivi artikli 8 lõikega 2 ning juurdepääsu käsitleva direktiivi artikli 8 lõikega 4 ja artikli 13 lõikega 2.

355. Mis tahes sellised märkimisväärsed erinevused mobiilikõne lõpetamise tasudes ELis ei moonuta ega piira mitte ainult konkurentsi, vaid kahjustavad oluliselt ka siseturu arengut, st tekitavad märkimisväärsed tõkkeid siseturul ja seega on vastuolus raamdirektiivi artikli 8 lõigete 2 ja 3 kohaste põhimõtete ja eesmärkidega. Ühtne lähenemisviis mobiilikõne lõpetamise tasude kehtestamisel on eriti oluline tagamaks, et reguleerivad asutused ei loo soodsamaid tingimusi riigisisele operaatoritele teiste liikmesriikide operaatorite arvelt, viivitades tahtlikult täielikult kulupõhise mobiilikõne lõpetamise tasude kehtestamisega.

356. Komisjonil on tõsised kahtlused, kas EKA ettepanekut saab käsitada asjakohasena raamdirektiivi artikli 16 lõike 4 tähenduses ja põhjendada raamdirektiivi artiklis 8 sätestatud eesmärkidega, eelkõige raamdirektiivi artikli 8 lõike 2 ja juurdepääsu käsitleva direktiivi artikli 13 lõike 2 kohaste eesmärkidega edendada tõhusust ja konkurentsi ning tagada kasutajatele maksimaalne kasu. Samuti on komisjon seisukohal, et kavandatud meede tekitaks tõkkeid siseturul. Komisjon rõhutab, et vastavalt raamdirektiivi artiklile 7a ei võeta konkreetset mobiilsidevõrgus häälkõne lõpetamise Eesti hulgiturгу käsitleva meetme eelnõud vastu järgmise kolme kuu jooksul.

6.7.2.3. Hinnakohustuste kehtestamise põhjendused

357. Vastavalt ESS § 46 lõikele 2 arvestab Konkurentsiamet MTE-le kehtestatavate kohustuste valikul muu hulgas Euroopa Komisjoni elektroonilise side turgu puudutavate soovitude ja seisukohtadega. ESS 48 lõike 2 kohaselt võtab Konkurentsiamet konsulteerimise käigus esitatud Euroopa Komisjoni, Euroopa Sideameti ning liikmesriikide sideturu regulaatorite arvamusi võimalikult suurel määral arvesse.

358. Võttes arvesse eeltoodut, peab Konkurentsiamet kõne lõpetamistasude soovitudest tulenevate aluste ja Euroopa Komisjoni seisukohtadega arvestama ja nendest lähtuma juhul, kui see on põhjendatud ja asjakohane. Eeltoodu on kooskõlas Euroopa Liidu õiguse üldpõhimõtete ja ESS-is sätestatud alustega.

359. Konkurentsiamet on analüüsi tulemusel leidnud, et Euroopa Komisjoni poolt 16.04.2012 otsuses toodud seisukohtadega arvestamine põhjendatud ning Konkurentsiamet arvestab nendega hinnakohustuste kehtestamisel. Samuti on vajalik kõne lõpetamistasude soovitudest tulenevate aluste täpsem kohaldamine. Kuna Euroopa Komisjoni seisukohad, millistega Konkurentsiamet peab põhjendatuks arvestada hinnakohustuste kehtestamisel, on juba eelnevalt otsuse punktis 6.7.2.2. välja toodud, ei pea Konkurentsiamet hinnakohustuse motiveerimisel nende täies mahus kordamist vajalikuks.

360. Võttes arvesse eeltoodut ja võrreldes 16.03.2012 eelnõus sätestatuga, on Konkurentsiamet hinnakohustuste kehtestamise raames MTRi väljaarvutamisel välistatud võrdlusaluste riikide seast ELi mittekuuluvad riigid, MTRi arvutamisel võetakse aluseks kõne lõpetamistasude soovitudes sätestatud pure BU LRIC kulumudel ning Euroopa Sideameti (BEREC) poolt avaldatud hilisem Euroopa riikides rakendatavate pure BU LRIC meetodika kohaste

mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamiste hindade võrdlustabelis avaldatud andmed (vt ka otsuse alapunkti 353 a- c).

361. Kuna ülaltoodud lõigus nimetatud võrdlustabeli puhul on tegemist konkreetse- ning erinevat tõlgendamist mittevõimaldava alusega, ei pea Konkurentsiamet vaidluste- ja mitmeti tõlgendamise vältimise eesmärgil võimalikuks ja otstarbekaks võtta MTR-i väljaarvutamisel lisaks nimetatud tabelis toodud riikidele ja avaldatud MTR-ide suurusele ka aluseks riike või MTRe, milliseid selles tabelis toodud ei ole. See on kooskõlas ka Euroopa Komisjoni poolt 16.04.2012 otsuses toodud seisukohaga, kus Komisjon leiab, et tulevikus kohaldatavate hinnapiirangute arvutamisel tuleks aluseks võtta tulevikuks kehtestatud kõne lõpetamistasud, mida kohaldatakse asjaomastes liikmesriikides samal ajavahemikul ning mille aluseks on Euroopa Sideameti MTRi võrdlustabel (otsuse punkt 353 c).

362. Euroopa Komisjoni kõne lõpetamistasude soovitusel punktide 1 ja 2 kohaselt peaksid riikide reguleerivad asutused kehtestama mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul MTE-ks tunnustatud sideettevõtjatele tõhusa operaatori kuludele vastavad kõne lõpetamise tasud ning tõhusate kulude hindamisel on soovitatav kasutada pure BU LRIC või pure LRIC kulumudelit⁴⁰ (edaspidi pure BU LRIC).

363. Kõne lõpetamistasude soovitusel punktide 11 ja 12 kohaselt võib aga juhul, kui riigi reguleeriv asutus ei suuda eelkõige vahendite vähesuse tõttu hiljemalt 31.12.2012 luua hindade arvestamise aluseks soovitatavat pure BU LRIC kulumudelit ja suudab tõendada, et mõnel muul viisil on võimalik saada tulemusi, mis vastavad soovitusel ettenähtud tulemustele (saavutada samasugune tõhusus kui konkurentsil põhineva turu puhul), kaaluda mõne alternatiivse meetodi alusel ajutiste hindade kehtestamist.

364. Samuti tuleneb nimetatud soovitusel punktist 12, et kui riikide reguleerivatel asutustel, kellel on ebapiisavalt vahendeid, on objektiivselt üle jõu käiv kohaldada soovitatavat meetodit ka pärast 01.07.2014, võivad asjaomased riikide reguleerivad asutused jätkata alternatiivse meetodi kasutamist kuni soovitusel läbivaatamiseni. Punktis 12 on ka sätestatud, et alternatiivsest meetodist tulenev mis tahes tasu ei tohi olla suurem kui niisuguste mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hindade keskmine väärtus, mille riikide reguleerivad asutused on kehtestanud soovitatava meetodi alusel.

365. Otsuse punktis 6.3. on välja toodud, et Konkurentsiamet arvestab sideettevõtjatele kohustuste kehtestamisel mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu eripärast tulenevate konkurentsiprobleemidega ning sideettevõtjatele eelnevalt kehtinud kohustustest tulenevate mõjudega. Samuti, kas kehtestatav kohustus on eesmärgi saavutamiseks piisav ning vähim koormav võimalus.

366. Konkurentsiamet analüüsis Euroopa Komisjoni soovitusel sätestatud pure BU LRIC meetodil koostatud kulumudeliga seonduvat ja jõudis järeldusele, et nimetatud kulumudeli rakendamine antud turuanalüüsi raames ei ole otstarbekas, kuna:

- nimetatud kulumudeli rakendamine annab hinnanguliselt samaväärse tulemuse, kui võrreldavate hindade meetodika;
- majanduse olukorda arvestades on kolme aasta perspektiivis nimetatud kulumudeli väljatöötamine liialt koormav ja kallis nii haldusorganile kui ka sideettevõtjatele;
- nimetatud kulumudeli väljatöötamine on aeganõudev ja kolme aasta perspektiivis mitteteostatav;

---

⁴⁰ Puhtalt pikaajaliste lisanduvate kulude meetodil ja jooksvatel kuludel põhinev alt-üles kulumudel (inglise keelne lühend BU LRIC), sealjuures võib alt-üles koostatud mudeli kohaseid hindasid võrrelda hindadega, mis saadakse kontrollitud andmetele tugineva ülalt-alla mudeli kasutamisel, ning teha vastavaid parandusi (soovitusel punkt 2 ja 3).

- nimetatud kulumudeli rakendamine nõuab nii sideettevõtjatele kui ka regulaatorilt täiendavat tööjõuressurssi.

367. Võttes arvesse eeltoodut, ei pea Konkurentsiamet kõne lõpetamistasude soovitusel punktis 2 sätestatud pure BU LRIC kulumudelil põhinevale hinnale üleminekut käesoleva turuanalüüsi raames vähemalt kolme aasta perspektiivis võimalikuks.

368. Konkurentsiamet on seisukohal, et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul sideettevõtjatele hinnakohustuste kehtestamisel on kõige otstarbekam lähtuda kõne lõpetamistasude soovitusel punktis 12 toodud alusest, mille kohaselt võib riigi reguleeriv asutus kehtestada alternatiivse meetodi alusel ajutise hindade meetodika, kusjuures alternatiivsest meetodist tulenev mis tahes tasu ei tohi olla suurem kui niisuguste mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hindade keskmine väärtus, mille riikide reguleerivad asutused on kehtestanud soovitatava meetodi (pure BU LRIC kulumudel) alusel.

369. Konkurentsiamet ei pea võimalikuks jätkata hetkel kehtiva hinnakohustusega, mille kohaselt on mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinnale kehtestatud maksimaalse muutuse $\pm 10\%$ -line piirang. Vastasel korral ei oleks täidetud kõne lõpetamistasude soovitusel punktis 12 sätestatud alternatiivse hinnakohustuse rakendamise eeldused ja mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hind võib jääda kõrgemaks, kui niisuguste mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hindade keskmine väärtus, mille riikide reguleerivad asutused on kehtestanud Euroopa Komisjoni soovitusel sätestatud pure BU LRIC kulumudeli alusel.

370. Samuti toetab maksimaalse hinna muutuse $\pm 10\%$ -lise piirangu jätkamise lõpetamist asjaolu, et viimase regulatsiooni perioodil on teiste Euroopa riikides mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinnad langenud oluliselt kiiremini, kui -10% aastas. Selle tulemusel on Eestis rakendatavad mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinnad ühed kõrgemad Euroopas (vt Euroopa Sideameti poolt koostatud dokumenti⁴¹ „MTR benchmark snapshot July 2011“).

371. Teise turuanalüüside etapi käigus kutsus ka Euroopa Komisjon oma 13. märtsil 2009 teatises⁴², Konkurentsiametit üles rakendama võrdlusanalüüsi viisil, mis tooks kaasa kõne lõpetamise hindade järsku vähenemise. Euroopa Komisjon leidis, et kõne lõpetamise hindade järsku vähenemist oleks võimalik saavutada, kui kasutada võrdlusanalüüsis vaid neid riike, kes kohaldavad kuluarvestuse meetodeid, mille eesmärk on kehtestada tõhusad mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hindasid (pure BU LRIC kulumudel) ega kohaldaks $\pm 10\%$ hinna muutuse piirangut aastas. Samuti on Euroopa Komisjon $\pm 10\%$ -lise piirangu lõpetamise osas esitanud sarnase seisukoha 16.04.2012 otsuses.

372. Eeltoodust tulenevalt peab Konkurentsiamet vajalikuks ja otstarbekaks rakendada mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu MTE-dele hinnakohustust, mille korral peavad nimetatud turu MTE-d rakendama mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamisel hinda, mis ei ole suurem, kui kõne lõpetamistasude soovitusel sätestatud meetodika (pure BU LRIC kulumudel) alusel arvestatud ja Euroopa riikide reguleerivate asutuste poolt kehtestatud keskmine mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hind.

373. Nimetatud keskmine hind arvestatakse Konkurentsiameti poolt kõne lõpetamise hinna kehtestamisel või selle muutmisel värskeimate Euroopa Sideameti avaldatud⁴³ Euroopa Komisjoni soovitusel sätestatud meetodika (pure BU LRIC kulumudel) alusel arvestatud Euroopa riikide mobiiltelefonivõrgu kõne lõpetamise hindade põhjal.

374. Kehtestav hinnakohustuse meetodika on kõne lõpetamistasude soovitusel punktides 11 ja 12 sätestatud alustega kooskõlas, mille kohaselt võib riigi reguleeriv asutus kõne lõpetamise hinna

⁴¹ http://erg.eu.int/documents/berec_docs/index_en.htm#board

⁴² Juhtum EE/2009/0883: Häälkõne lõpetamine konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus. SG-Greffe (2009) D/1500 K(2009)2015, Kättesaadav <http://www.konkurentsiamet.ee/?id=13968>

⁴³ http://erg.eu.int/documents/berec_docs/index_en.htm#board vt „MTR benchmark snapshot“

reguleerimiseks kasutada alternatiivseid meetodikaid, tagades nende kulutõhususe ja sümmeetrilise kohaldamise. Samuti on rakendatav meetodika Eesti mobiiltelefonivõrgu häälkõne lõpetamise turu eripära arvesse võttes eesmärgi saavutamiseks piisav ning vähim koormav võimalus.

375. Konkurentsiameti poolt kehtestatud hinnakohustuse meetodika puhul on sideettevõtja poolt tehtud investeeringute ja mõistliku kasumi teenimise võimaluse arvesse võetud, kuna:

- Reguleerimisajavahemiku aastal viiakse hind tasemele, mis on võrreldav kõne lõpetamistasude soovitusel sätestatud meetodika alusel arvestatud Euroopa riikide keskmisega, jättes sellega MTE-le võimaluse seniste hinna trendide põhjal efektiivsemalt oma investeeringuid ja kasumeid planeerida. Konkurentsiameti hinnangul puuduvad alused järeldamiseks, et Eesti sideettevõtjad ei ole võimelised Euroopa riikide keskmist mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinna trende järgima.
- Kogu reguleerimisajavahemiku kestel jääb Eesti mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinna tase kõne lõpetamistasude soovitusel sätestatud meetodika alusel arvestatud Euroopa riikide keskmisele tasemele, mis jätab MTE-le võimaluse teenida mõistlikku tulu eeldusel, et MTE on oma tegevuses sama kulutõhus, kui keskmiselt kulutõhus mobiiltelefonivõrgu operaator Euroopas. Konkurentsiamet on seisukohal, et siinkohal ei oleks sideettevõtjatele erandite tegemine nii kehtivast reguleerimisest kui ka praktikast tulenevatel alustel põhjendatud ja võimalik. Kui MTE ei ole oma tegevuses kulutõhus, siis on tal võimalus oma tegevusi, investeeringuid ja kasumeid planeerida selliselt, et need oleksid samaväärsed (sümmeetrilised) kõne lõpetamistasude soovitusel sätestatud kulumudeli alusel arvestatud tõhusa operaatori kuludega.

Samuti on otsuses sätestatud hinnakohustuste täitmiseks ettenähtud mõistlik tähtaega piisav, mis võimaldab MTE-del oma tegevust kulutõhusatel alustel enne kohustuste rakendamist korrigeerida.

- Iga-aastane reguleeritava hinna muutmine sõltub teiste Euroopa riikide mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hindadest. Seega ei saa teiste Euroopa riikides tegutsevate mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu MTE-dega võrreldes Eesti MTE-de investeerimis- ja kasumiteenimise võimalused halveneda.

376. Konkurentsiamet on hinnakohustuste kehtestamisel järginud ESS-is sätestatud nõudeid ning arvestanud elektroonilise side ühtse raamistiku direktiivides sätestatud nõuete mõjusfääri kuuluva Eesti- ja teiste Euroopa riikide mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turgude konkurentsiolekuga. Otsuses toodud alustel MTE-dele hinnakohustuste kehtestamine on kooskõlas juurdepääsu direktiivi artikli 8 lõikega 4, artikli 13 lõikega 2 koostoimes raamdirektiivi artikliga 8 ja artikli 16 lõikega 4 toodud eemärkidega ning ESS § 46 lõikes 2 ja § 48 lõikes 2 sätestatud alustega. Nimetatud direktiividest tulenevaid eesmärke- ning vajadust tagada õiglane lõpptarbijate huvide kaitsev konkurentsimoonevõimaluste vältimisele suunatud kõne lõpetamise hinnaregulatsioon, on põhjalikult selgitatud otsuse alapunktides 345 – 356).

6.7.3. Hinnakohustuse kehtestamine

377. Eeltoodust tulenevalt kehtestab Konkurentsiamet ProGroup Holdingule, EMT-le, Elisale ja Tele2-le konkreetse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul otsuse lisas 1 toodud hinnadiskrimineerimise ja ülemäärase hinnakujunduse konkurentsiprobleemide vähendamiseks ja vältimiseks ning lõppkasutajate huvide kaitseks ESS § 50 lg 1 punktis 7 sätestatud hinnakontrolliga seotud kohustuse.

378. Nimetatud kohustuse raames nõuab Konkurentsiamet järgmist:

- EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding peavad mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamisel rakendama hinda, mis ei ole kõrgem, kui Euroopa Komisjoni poolt koostatud Euroopa Liidus telefoni- ja mobiiltelefoni kõne lõpetamise hinna reguleerimise soovitus⁴⁴ sätestatud metoodika (pure BU LRIC) alusel arvestatud Euroopa riikide reguleerivate asutuste poolt kehtestatud keskmine mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hind.
- EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holding peavad:
  - 1) ajavahemikus 01.01.2013 - 30.06.2013 rakendama mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinda, mis ei ole kõrgem kui **0,0147** €/min;
  - 2) ajavahemikus 01.07.2013 - 30.06.2014 rakendama mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinda, mis ei ole kõrgem kui **0,0129** €/min.

379. Eeltoodud mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinnad on arvestatud järgmistel alustel⁴⁵:

Riik	Kulumudel	2013 esimene poolaasta	2013 teine poolaasta
BE	Pure BU LRIC	0,0108	0,0108
FR	Pure BU LRIC	0,0080	0,0080
HU	Pure LRIC	0,0232	0,0232
UK	Pure LRIC	0,0167	0,0095
Keskmine:		0,0147	0,0129

6.7.4. Konsulterimise protsess hinnakohustuste muutmisel

380. Kuna mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinna muutmisel on oluline mõju mobiilkõne lõpetamise turule, peab huvitatud isikutel olema võimalus kavandatavate kõne lõpetamise hinna muudatuste kohta eelnevalt märkusi esitada. Seetõttu peab huvitatud isikutel, keda selline hinnamuudatus võib puudutada, olema võimalus kavandatava meetme eelnõu kohta märkusi esitada, mis eeldab ESS § 47 ja § 48 sätestatud alustel siseriikliku ja rahvusvahelise konsultatsiooni läbiviimist.

381. Kavandatavate kõne lõpetamise hinnakohustuste kohaselt (otsuse punkt 6.7.3.), kehtestatakse Elisa-le, EMT-le, Tele2-le ja ProGroup Holdingule mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hind läbipaistvatel alustel kuni 30.06.2014, mille kohta on huvitatud isikutel siseriikliku ja rahvusvahelise konsultatsiooni käigus võimalus esitada oma märkusi.

382. Peale 30.06.2014 kehtestatava kõne lõpetamise hinna osas viib Konkurentsiamet läbi uue siseriikliku ja rahvusvahelise konsultatsiooni, millega alustamise kavandatavaks tähtajaks on 2013. aasta lõpp või 2014. aasta algus ning millest Konkurentsiamet teavitab huvitatud isikuid koheselt. Konkurentsiamet kehtestab mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul uue hinnakohustuse eraldi otsusega. Juhul kui uus kõne lõpetamise hind ei jõustu 01.07.2014 (nt võimaliku kohtuvaidluse või Euroopa Komisjoni poolt alustatud II astme menetluse tõttu (ESS § 48¹)), kehtib jõus olev kõne lõpetamise hind kuni uue kõne lõpetamise hinna jõustumiseni.

⁴⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:124:0067:0074:ET:PDF>

⁴⁵ hinna arvestuse aluseks on otsuse koostamise ajal Euroopa Sideameti poolt avaldatud hiliseim Euroopa riikides rakendatavate pure BU LRIC metoodika kohaste mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamiste hindade võrdlustabel seisuga 01.01.2012.

383. Samuti viib Konkurentsiamet kõne lõpetamise hinna osas läbi uue siseriikliku ja rahvusvahelise konsultatsiooni juhul, kui Konkurentsiamet pikendab ESS § 44 lg 1 alusel turuanalüüsi läbiviimise perioodi (vt järgnevat otsuse punkti 6.8).

6.8. Kohustuste kehtivus turu analüüsi läbiviimise perioodi pikendamisel

384. ESS § 44 lg 1 kohaselt võib Konkurentsiamet sideteenuste turgudel mitte harvem kui kord kolme aasta jooksul läbi viidavat turuanalüüsi tähtaega pikendada kuni kolm aastat, kui Euroopa Komisjon vastavasisulise teate saamisel selle suhtes vastuväiteid ei esita.

385. Mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul turuanalüüsi läbiviimise tähtaja pikendamisel kehtivad otsuses sätestatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjate suhtes kehtestatud kohustused kuni uue turuanalüüsi läbiviimiseni.

386. Ülatoodud punktis 384 nimetatud otsustusest teavitab Konkurentsiamet sideettevõtjaid ja teisi huvitatud isikuid võimalikult kohe.

6.9. Kehtestatavate kohustuste täitmise tähtaeg.

387. Vastavalt ESS § 49 lõikele 4 annab Konkurentsiamet MTE-ks tunnistatud isikule mõistliku tähtaja tema suhtes kehtestatud kohustuste täitmiseks.

388. Kohtuste täitmise tähtaja määramisel alates 01.01.2013 on Konkurentsiamet arvestanud, et kuna mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks määramise otsuse jõustumise tähtaeg on käesoleva aasta augustikuu keskpaik, annab see sideettevõtjatele rohkem kui neljakuulise ettevalmistustähtaja neile kehtestatavate kohustuste täitmiseks.

389. Võttes arvesse eeltoodut, leiab Konkurentsiamet, et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul on mõistlik nõuda EMT-lt, Elisalt, Tele2-lt ja ProGroup Holdingult neile otsuse punktides 6.4.2., 6.5.2., 6.6.2. ja 6.7.3. kirjeldatud kohustuste täitmist alates 01.01.2013 ning et see tähtaeg ei ole sideettevõtjatel ülemääraselt koormav.

390. Samuti on sideettevõtjatel olemas eelnev kogemus võrguteenuste osutamiseks ning tehnilised võimalused otsuse punktides 6.4.2., 6.5.2., 6.6.2. ja 6.7.3. kirjeldatud kohustuste täitmiseks.

391. Konkurentsiamet juhib tähelepanu, et Konkurentsiameti 26. märtsi. 2009. a. otsuse nr 8.3-12/09-0002 alusel MTE-dele kehtestatud kohustused kehtivad kuni käesolevas otsuses kehtestatud kohustuste jõustumiseni.

7. RESOLUTSIOON

Eeltoodust lähtuvalt ja juhindudes ESS § 49 lõikest 1 ning kooskõlas ESS §-ga 135:

- **tunnistan ProGroup Holdingu OÜ, AS EMT, Elisa Eesti AS-i ja Tele2 Eesti AS-i märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul;**
- **kehtestan nimetatud sideettevõtjatele mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul järgmised kohustused:**
  - **juurdepääsukohustused vastavalt otsuse punktile 6.4.2.;**
  - **mittediskrimineerimise kohustuse vastavalt otsuse punktile 6.5.2.;**
  - **läbipaistvuskohustuste vastavalt otsuse punktile 6.6.2.;**
  - **hinnakontrolli vastavalt otsuse punktile 6.7.3.**

Käesoleva otsusega kehtestatud kohustusi on ProGroup Holding, EMT, Elisa ja Tele2 kohustatud täitma alates 2013. aasta 1. jaanuarist.

Konkurentsiamet kinnitab, et on kohustuste valikul ja sisustamisel igakülgsest arvestanud ESS §-s 135 nimetatud nõudeid, on otsust tehes olnud erapooletu ning oma kaalutlustes objektiivne, välja selgitanud kõik olulised asjaolud, mis otsuse tegemisel tähtsust omasid, ning on hoidunud otsust mõjutada võivatest kõrvalistest kaalutlustest. Enne otsuse tegemist on ära kuulatud huvitatud isikute seisukohad ning nende põhjendatuse korral nendega arvestatud. Otsuse kavandi riigisisese konsulteerimise käigus esitatud arvamuste ja vastulausete arvestamata jätmise põhjendused on esitatud otsuse lisa 2.

Otsus on läbipaistev, kuna selles on välja toodud kõik olulised faktilised ja õiguslikud asjaolud ning kaalutlused, millest Konkurentsiamet otsuse tegemisel lähtus.

8. OTSUSE VAIDLUSTAMINE

Otsusega mittenõustumisel on isikul õigus 30 päeva jooksul otsuse teatavakstegemisest arvates esitada vaie Konkurentsiametile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebus Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus⁴⁶ sätestatud korras.

/allkirjastatud digitaalselt/

Märt Ots
Peadirektor

---

⁴⁶ RT I, 29.06.2012, 56